

S proglasitvijo federativne ljudske republike so dobili jugoslovanski narodi takšno državno ureditev, ki jamči njihovo enakopravnost, njihovo bratstvo in enotnost, njihove demokratične pravice in socialne reforme.

Republika je proglašena

Deklaracija o ustvaritvi Federativne ljudske republike Jugoslavije je eden izmed temeljev naše nove ustave. Ustava pa je potrdila dejanskega stanja. To pomeni, da je tudi Deklaracija o ustvaritvi republike in dokončni ukiniti monarhije potrditev dejanskega stanja v Jugoslaviji, stanja, ki je izraz in posledica globokih sprememb, ki so se v naših narodih izšle med narodno osvobodilno borbo.

Okoli jugoslovanske dinastije se je že pred aprilom 1941 zbirala vsa naša notranja reakcija. Dinastija je bila nosilec narodnega zatiranja in izkoriščanja delovnega ljudstva, bila je nosilec reakcionarne zunanje politike. Skratka: monarhija predstavljala v zgodovini Jugoslavije tisto državno ureditev, v kateri so se protiljudski in protinarodni elementi razbohotili do take mere, da je bil to najpogostejši vzrok katastrofe v letu 1941. Doba monarhije predstavljala v naši zgodovini dobo popolne oblasti reakcionarnih grup, dobo reakcionarne diktature nad narodi in delovnim ljudstvom. Leta 1941 smo morali ob nesreči, ki nas je zadel, jasno ugotoviti v prvi vrsti te vzroke: zatiranje delovnega ljudstva, zatiranje in razbojanje narodov ter reakcionarna zunanja politika, ki se je z njo naša država vezala ter se končno prodala in predala fašističnim napadalcem. Hkrati smo ugotovili, da je bila prav dinastija tista, ki je dajala tej in taki politiki svoj blagoslov, jo ščitila, podpirala in tudi inspirirala. Ugotoviti smo morali, da je prav monarhična ureditev naše države omogočila v zunanji in notranji politiki popolno oblast protiljudskih in protinarodnih, profašističnih klik.

V času najpogostejše preizkušnje narodov ni večina teh klik »po treznem preudarku« našla za svoj obstanek nobene druge možnosti, kakor beg. Ta beg ne dokazuje samo strahopetnosti reakcionarnih klik in dinastije. Ta beg je dokaz, da so se ti ljudje odločili, da nadaljujejo z isto politiko, kakršno so vodili v stari Jugoslaviji. Ko smo tako stali pred strašno bodočnostjo, ki so nam jo obljubljali in pripravljali fašistični osvajači, smo morali ugotoviti: ... da so ljudske množice, ovske in mesne, pripravljene dati največje žrtve za rešitev svoje domovine, da so pripravljene boriti se za ohranitev svoje narodne neodvisnosti, braniti ognjišča svojih prednikov. Nadalje se je jasno pokazalo, da se je med vladajočimi na veliko razpasla gnolba, korupcija, da so ti mirne duše izdali narodne interese, da so ostali popolnoma brez rodoljubnih čustev in se pokazali nespособne za vodstvo in organizacijo. (Tito.)

So pa še druga dejstva, ki jasno dokazujejo, da se dinastija in gospoda okoli nje niso od katastrofe ničesar naučili. Tako imenovana emigrantska vlada v Londonu je takoj od vsega začetka nastopila proti narodno osvobodilnemu gibanju in proti partizanski borbi. S tem je nadaljevala še potem, ko je že večini ljudem v inozemstvu bilo jasno, da se v Jugoslaviji edino Titova vojska bori proti okupatorju in da je Draža Mihajlović odkrit okupatorjev sodelavec. Vse to, vse njene zveze z Mačkom itd., vse to dokazuje, da se je jugoslovanska reakcionarna gospoda z dinastijo na čelu odločila, da za vsako ceno nadaljuje s svojo staro politiko. Pri tem je izražala še potem, ko so se nekateri emigrantski krogi odcepili od nje. Najtrdozvojnije in najdoslednejše je na tej liniji izražala prav dinastija. Če je Peter Karađorđević splošno bil vsej tej emigrantski družini bolj za dekor, potem je slednji postal najizrazitejši in najaktivnejši agent jugoslovanske reakcije doma in v inozemstvu. S tem se je do kraja razkrilo pravo lice jugoslovanske dinastije in prava osebnost jugoslovanske monarhije. Peter Karađorđević, ki je nekoč govoril »mojim Srbom, Hrvatim in Slovincem« v zaskrbljenem tonu dobrega očeta, grozi zdaj z intervencijo in nas zmerja... don Kihot v najslabšem in najbolj smešnem pomenu.

Glavni udarec narodno osvobodilnega gibanja je bil vedno naperjen proti okupatorju in njegovim domačim pomočnikom. Toda narodno osvobodilno gibanje ne bi moglo nikdar mobilizirati tako širokih ljudskih množic, če bi jim ne dajalo tudi za povojno bodočnost popolnoma jasne perspektive. Ta perspektiva, ki je sproščala neizčrpne ljudske energije, je pomenila popoln prelom in obsodbo predvojnega stanja v Jugoslaviji. Prinašala nam je bratstvo in enotnost, prinašala nam je socialno pravičnost. Prinašala nam je o mednarodnem spetu ugled in zaveznike med tistimi silami, ki so bile že pred vojno poborniki miru, v času vojne pa najbolj odločni borci proti fašizmu.

mu. Uspešne narodno osvobodilne borbe si brez te perspektive in njenega uredničevanja ni bilo mogoče misliti, tembolj ker je emigrantska gospoda popolnoma jasno pokazala, da ni pripravljena niti za las odstopiti od svoje nekdanje politike.

Ves razvoj našega narodno osvobodilnega gibanja, razvoj naše ljudske oblasti, rast in utrjevanje bratstva in edinstva ter utrjevanje mednarodnih pozicij nove Jugoslavije, vse to dokazuje pravilnost naše perspektive. V tem razvoju so se ljudske množice odločile za prav tako perspektivo in odločno obsodile staro stanje. V tem razvoju je do kraja propadel opit dinastije v Jugoslaviji, narodno osvobodilno gibanje pa je bilo sposobno preprečiti emigrantski družini in dinastiji izorševanje njenih funkcij. Tako stanje je potrdilo in ga s svojimi odloki uzakonilo drugo zasedanje AVNOJ-a. Sklepi II. zasedanja AVNOJ-a so temeljili na realni moči narodno osvobodilnega gibanja, na mednarodnih pozicijah nove Jugoslavije in na izolaciji emigrantov. Sklepi drugega zasedanja AVNOJ-a, ki so rezultat herojske borbe jugoslovanskih narodov, so hkrati dali perspektivo za povojno bodočnost Jugoslavije. To je na eni strani doprineslo k jačanju narodno osvobodilnega gibanja, k jačanju in utrjevanju naše mlade ljudske oblasti. Doprineslo je ogromen delež k razbijanju notranje reakcije in utrjevanju Enotne narodno osvobodilne fronte Jugoslavije. Hkrati se je s sklepi AVNOJ-a utrdil naš mednarodni položaj, ki ga je lov. Karđelj takole označil: »Novo, federativno, ljudsko Jugoslavijo ne varujejo samo pesti naših narodov, ampak tudi simpatije ljudskih množic vsega sveta. Nobena sila v svobodoljubnem spetu ne more danes nastopiti proti pridobitvam narodov Jugoslavije, ne da bi s tem spravila v nevarnost svoj obstanek v lastnem narodu.« To je bila ogromna zmaga, narodno osvobodilnega gibanja in v nekem smislu že dokončen poraz monarhije, t. j. popoln prelom z vso preteklostjo. Če so namreč sklepi AVNOJ-a predstavljali ojačanje naše borbe, utrjevanje naše oblasti in naših zunanjepolitičnih pozicij, potem to dokazuje, da je mednarodno osvobodilno gibanje znalo najti jugoslovanskem narodom pravo pot, ki nas je pripeljala do republike?

In kje je osnovni vzrok za tako veličastno zmago? Nikjer drugje kot v dejstvu, da so vodstvo jugoslovanskih narodov ozele v roke resnično narodne, ljudske sile. Jasno je, da reakcionarna gospoda okoli dinastije ni mogla biti nosilec dosledne protifašistične borbe. Ta gospoda se je bila že zdavnaj izločila iz narodne skupnosti, saj je bila postala samo poslušni agent mednarodnega imperializma in fašizma. Ta gospoda ni mogla dati ljudstvu perspektive, ker bi bil to njen samomor. V težki preizkušnji leta 1941 so dali našim narodom perspektivo in mu pokazali pot samo tisti, ki so bili že nekaj desetletij poklicani, da po očitnem izdajstvu vladajočih klik prezmamejo vodstvo naroda. Našim narodom so lahko pokazali rešilno pot in jim dali perspektivo samo tisti, ki so se vsa leta stare Jugoslavije borili proti vzrokom aprilske nesreče: resnično demokratične sile s Komunistično partijo na čelu. Če bi te sile ne bile dosegle svojim zgodovinskim nalogom, tedaj ne bi naši narodi nikdar izvojevali tako veličastne zmage nad fašističnimi osvajači in nad žalostno preteklostjo. Tako torej ni mogoče razdružiti zmage, ki smo jo izvojevali nad okupatorjem od zmage, ki smo jo izvojevali nad starim stanjem, nad monarhijo. Ni mogoče ločiti trijumfa osvobodilnih narodov in spodbodnega ljudstva od trijumfa resnično demokratičnih sil. V takem smislu pomeni ustvaritev republike potrditev dejanskega stanja. Potrditev zmage nad starim stanjem, nad monarhijo, potrditev trijumfa ljudskih množic in demokratičnih sil — to je prava vsebina tega proga akta Ustavodajne skupščine.

Vsaka potrditev pa odpira hkrati tudi pot naprej. Če pomeni ustvaritev republike potrditev dejanskega stanja v Jugoslaviji, potem pomeni tudi zaupnico tistim, ki so tako stanje ustvarili: ljudskim množicam in demokratičnim silam, ki so te množice vodile. Pomeni zaupnico tisti veliki perspektivi, ki nas je vodila vsa leta boja, perspektivi resnične ljudske demokracije, bratstva med narodi in socialne pravičnosti. Ta perspektiva je bila tisti vzvod, ki je sto in stotisoče dignil k upor. Ta perspektiva je tisti politični program, ki so za njega naše množice glasovale 11. novembra. Nova, mlada republika pa je orožje v rokah ljudskih množic za dosledno uresničevanje te perspektive.

Organizacija Osvobodilne fronte, sindikati in narodni odbori! Demobilizirani borci ne smejo ostati niti trenutek brez stanovanja, brez oskrbe in zaposlitve!

Brzjojavka generalisima Stalina maršalu Titu

Ob priliki druge obletnice proglasitve demokratične federativne Jugoslavije je generalisim Stalin poslal maršalu Titu naslednjo brzjojavko:

Ob priliki dneva proglasitve demokratične federativne Jugoslavije sprejmite moje pozdrave in najboljše želje bratskim narodom Jugoslavije, vladi Jugoslavije in Vam osebno.

J. Stalin.

Pozdrav Molotova maršalu Titu

Maršal Tito je prejel od komisarja za zunanje zadeve Sovjetske zveze, Molotova, naslednjo pozdravno brzjojavko:

Prosim Vas, prejmite moj pozdrav ob priliki praznika obletnice demokratične federativne Jugoslavije, s katero je Sovjetska zveza povezana v prijateljstvu in z zavezniško pogodbo v dobrobit narodov obeh dežel in miru v Evropi.

Molotov.

Pozdravi francoske Ustavodajne skupščine maršalu Titu

Francoski radio je sporočil, da je francoska Ustavodajna skupščina med vzklizanjem sklenila, da pošlje pozdrave maršalu Titu, z najboljimi željami novi jugoslovanski federativni ljudski republiki. Ta sklep je bil sprejet ob otvoritvi popoldanskega zasedanja dne 30. novembra.

Brzjojavka predsednika bolgarske vlade Kimona Georgijeva maršalu Titu

V imenu bolgarskega naroda je predsednik vlade, Kimon Georgijev, čestital maršalu Titu ob priliki narodnega praznika z naslednjo brzjojavko:

»Ob priliki narodnega praznika demokratične federativne Jugoslavije, pošiljam Vaši ekscelenci najtoplejšo pozdrave v svojem imenu ter v imenu bolgarske vlade. V tem zgodovinskem dnevu

Vaše dežele se bolgarsko ljudstvo z vsem srcem priključuje veselju narodov bratske Jugoslavije in želi, da bi bilo veliko delo za svobodo, mir in pravico, ki ste ga začeli Vi in Vaši sodelavci, kronano s popolnim uspehom. Naj živi večno bratstvo vseh južnih Slovanov.«

Ministrski predsednik Bolgarije, Kimon Georgijev.

Brzjojavka bolgarskih namestnikov maršalu Titu

Brzjojavka bolgarskih namestnikov maršalu Titu, ob priliki narodnega praznika Jugoslavije se glasi:

Danes, ko proslavljajo narodi preprojene Jugoslavije svetano obletnico zgodovinskega zasedanja AVNOJ-a, na katerem je sredi pustošenja epohalnih osvobodilnih bojev vznikla nova jugoslovanska država, vam pošiljamo, gospod mar-

šal, svoje iskrene pozdrave in preko vas, genijalni vodja narodno-osvobodilnega gibanja in neumorni graditelj demokratične federativne Jugoslavije, želimo bratskim jugoslovanskim narodom še večje uspehe na poti njihove vsestranske izgradnje.

Namestniki Bolgarije: Venelin Ganev, Cvetko Boboševski, Todor Pavlov.

Brzjojavka predsednika vlade češkoslovaške republike maršalu Titu

Predsednik vlade Češkoslovaške republike, Fierlinger, je poslal maršalu Titu naslednjo brzjojavko:

»Gospod maršal! Dovolite, da ob priliki jugoslovanskega praznika čestitam v imenu češkoslovaške vlade in v svojem imenu — vam, vaši vladi in vsem narodom Jugoslavije, ki so se s skupnim trpljenjem, s skupno borbo in skupno zmago za vedno povezali v nerazdružljivo bratsko skupnost. Češkoslovaško ljudstvo se z veliko ljubeznijo spominja

junaških del, s katerimi so se jugoslovanski bratje zapisali v zgodovino borbe proti fašizmu in ne bo nikdar pozabil iskrenih simpatij, ki so jih vedno izkazovali češkoslovaškemu ljudstvu. Prepričan sem, da čaka obe naši državi svetla bodočnost v bratskem sodelovanju. Z iskreno željo češkoslovaške vlade za srečo narodov demokratične federativne Jugoslavije sprejmite, gospod maršal, izraz mojega globokega spoštovanja.«

Predsednik vlade Češkoslovaške republike, Zdenek Fierlinger.

Čestitke generalnega polkovnika Enverja Hodže maršalu Titu

Ob priliki proslave narodnega praznika je maršal Tito prejel čestitko od generalnega polkovnika Enverja Hodže:

»Ob priliki narodnega praznika 29. novembra, dneva, ko so jugoslovanski narodi proglasili načela nove demokratične federativne Jugoslavije, mi je čast poslati vaši ekscelenci, v imenu albanskega ljudstva in moje vlade, kakor tudi v

mojem lastnem imenu, plamteče čestitke in najiskrenejše želje za slavo in napredek plemenitih in junaških jugoslovanskih narodov, kakor tudi za osebno vaše ekscelence. Z velikim zadovoljstvom se poslužujem te prilike, da vašo ekscelenco priporočam o svojem največjem spoštovanju. — Predsednik ministrskega sveta Albanije, generalni polkovnik, Enver Hodža.

PNOO za Slovensko Primorje in Trst ter SIAU Ustavodajni skupščini v Beogradu

Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor za Slovensko primorje in Trst je poslal Ustavodajni skupščini v Beograd ob priliki proglasitve Jugoslavije za republiko naslednjo resolucijo.

Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor za Slovensko primorje in Trst, svobodno izvoljen in najvišji predstavnik v osvobodilnem boju izoblikovane demokratične ljudske oblasti, vam ob proglasitvi republike, kot bodoče oblike vladavine v Jugoslaviji, izraža navdušenje vsega primorskega ljudstva ter vam pošilja borbene pozdrave.

V tem zgodovinskem aktu vidimo ustavno potrditev osnovnih pridobitev, ki jih je junaško ljudstvo doseglo med osvobodilno borbo. V njem vidimo dosledno izpolnjevanje načel in sklepov, ki jih je potrdil AVNOJ pred dvema letoma v času najhujše borbe. Vaše dosledno spoštovanje načel svetega osvobodilnega boja, katere so si narodi Jugoslavije zapisali na svoj borbени prapor ter dosledno izpolnjevanje sklepov drugega zasedanja AVNOJ-a, daje tudi primorskemu ljudstvu jamstvo, da ne bodo njegove žrtve zaman in da se bo izpolnila naša želja in zahteva po priključitvi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. To je želja, ki se ji v 25 letih suženjstva pod italijanskim fašizmom nismo odrekli, zahteva, ki jo je v osvobodilni borbi postavila kri naših talcev in stotin padlih borcev našega IX. korpusa ter slavne

IV. armije Jugoslovanske armade, osvoboditeljice Slovenskega primorja in Trsta. Živela Federativna ljudska republika Jugoslavija! Živel naš tovariš maršal Tito!

Naslednjo brzjojavko

Z izrazi nepopisnega navdušenja pozdravlja Slovensko-italijanska antifašistična unija za Julijsko krajino in Trst v imenu vseh Slovencev in Hrvatov ter ogromne večine Italijanov Julijske krajine siljano zmago demokratičnih sil Jugoslavije ob priliki proglasitve Jugoslavije za »Federativno ljudsko republiko«.

Ta sijajna zmaga jugoslovanskih narodov je obenem tudi naša zmaga ter zmaga vseh resnično demokratičnih sil Evrope. Na ta zgodovinski dan slavijo narodi Jugoslavije tudi obletnico II. zasedanja AVNOJ-a, na katerem so si že za časa oborožene borbe položili temelje nove in srečnejše prihodnosti. Ta obletnica ima za prebivalstvo Julijske krajine še poseben pomen, ker je bila na takratnem zasedanju AVNOJ-a, kot najvišjega predstavništva borečih se Jugoslavije, pred celim svetom izrečena volja našega ljudstva za priključitev Julijske krajine in Trsta DFJ.

Prepričani smo, da bo odločna volja prebivalstva Julijske krajine za priklju-

Brzjojavka Georgija Dimitrova maršalu Titu

Ob priliki obletnice zgodovinskega zasedanja AVNOJ-a v Jajcu in sestanka Ustavodajne skupščine je poslal Georgij Dimitrov naslednjo pozdravno brzjojavko maršalu Titu:

Sprejmite najpripronejšo bratske pozdrave ob priliki narodnega praznika jugoslovanskih narodov — zgodovinske obletnice proglasitve demokratične federativne Jugoslavije in prav tako tudi ob priliki otvoritve Ustavodajne skupščine Jugoslavije, ki bo določila novo državno ureditev. Tudi bolgarsko ljudstvo iskreno sodeluje v velikem prazniku jugoslovanskih narodov. Naše ljudstvo se ni čutilo nikoli tako tesno in globoko povezano z občutki, npi in skupnimi interesi, s svojimi jugoslovanskimi brati kot danes. Sijajna volivna zmaga Ljudske fronte v Jugoslaviji in sijajna zmaga Domovinske fronte v Bolgariji nista samo utrdili položajev ljudske demokracije v obeh bratskih deželah, temveč sta še poglobili in utrdili prijateljstvo med njenimi narodi in njuno koristno sodelovanje za vzpostavitev trajnega demokratičnega mira na Balkanu in v Evropi. Vemo, da je v tem pogledu še mnogo težav, ki jih bo treba premagati. Je mnogo odkritih in prikritih sovražnikov, ki ne žele uspeha novi Jugoslaviji in novi Bolgariji, ki ju ne žele videti svobodni, neodvisni in močni, ki so zelo nezadovoljni z njunim zblizevanjem in iskrenimi trdnimi prijateljem. Velikosrbski šovinisti in velikobolgarski šovinisti v naših deželah, kakor tudi opozicionarci — pri nas Petkov in njegova družba, pri vas Grol in družba — se z vsemi sredstvi trudijo, da očrnijo novo Bolgarijo in novo Jugoslavijo pred zahodnimi demokracijami, s katerimi želimo živeti v miru in sodelovanju. Poskušajo vse, da bi preprečili zgodovinsko ustvarjalno delo Ljudske fronte Jugoslavije in Domovinske fronte Bolgarije, da bi povzročili razdor v medsebojnih odnosih med bolgarskim in jugoslovanskimi narodi, kakor tudi med južnimi Slovani in velikim ruskim narodom.

Toda izkušnja iz preteklosti je dovolj prepričljiva. Naši narodi so prelili preveč krvi skupno s slavno Rdečo armado po bojnih poljih v osvobodilni vojni proti našemu skupnemu zakletemu sovražniku, razbojniškemu nemškemu fašizmu, da bi mogli biti povrnjeni v mravno in sramotno preteklost sovražnosti in medsebojnih sporov, ki so jih izkoriščali samo njihovi zasužnjevalci in roparji. Bolj kot kdaj koli vlada danes neomajna vera, da bodo narodi Jugoslavije in Bolgarije s skupnimi naporii uspešno premagali vse težave in vse sovražne intrige in napade. Ni in ne more biti sile, ki bi mogla ponovno ločiti naše bratske narode. Iz vsega srca vam želimo dobro zdravje in mnogo moči v korist in srečo nove demokratične federativne Jugoslavije, dragega brata in zvestega tovariša nove demokratične Bolgarije. Nudim vam krepko junaško roko — Georgij Dimitrov.

Delavstvo pozdravlja ljudsko republiko

Ustavodajni skupščini

Beograd.

Glavni odbor Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije radostno pozdravlja v imenu organiziranega delavstva in nameščenstva Slovenije sklep ljudskih predstavnikov v Zvezni skupščini in Skupščini narodov o proglasitvi

Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Delavstvo je že stoletja stremelo za tem, da odstrani sleherno obliko zatiranja ljudske volje; v letih osvobodilne borbe pa je tudi prispevalo najtežje žrtve za uresničevanje ljudskih pravic. Zato se delovno ljudstvo še prav posebno veseli tega velikega zgodovinskega odloka.

Za svojo novo Jugoslavijo — federativno ljudsko republiko — bo prispevalo tudi v bodoče vse svoje napore za končno obnovo in ustvaritev naše skupne sreče.

Naj živi Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Naj živi Ustavodajna skupščina!

Naj živi maršal Jugoslavije Josip Broz Tito!

Glavni odbor ESZDN Slovenije

čitev k Jugoslaviji, izrečena že na drugem zasedanju AVNOJ-a in pozneje neštokrat potrjena, tudi uresničena. Za ta cilj se je ljudstvo Julijske krajine vsa leta narodno-osvobodilne borbe s puško v roki v IX. in XI. korpusu ter garibaldinskih brigadah borilo in si tako tudi s krvjo priborilo pravico živeti v miru, bratstvu in sreči, združeno z ostalimi narodi Jugoslavije. Zato danes, ob tej sijajni zmagi demokratičnih sil, ponovno potrjujemo, da Julijska krajina in Trst, kot sedma federalna ljudska republika, hoče in mora postati sestavni del nove Federativne ljudske republike Jugoslavije. Naj živi Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Druga skupna seja obeh domov Ustavodajne skupščine

Maršal Tito podal ostavko svoje vlade

Včeraj se je vršila druga skupna seja Zvezne skupščine in Skupščine narodov Ustavodajne skupščine. Seja se je začela ob 9.40. Seji sta predsedovala Josip Vidmar, predsednik Skupščine narodov, in Vladimir Simić, predsednik Zvezne skupščine. Tajnik je bil Voja Lazić. Navzoči so bili vsi ministri Zvezne vlade z ministrskim predsednikom, maršalom Jugoslavije Josipom Brozom-Titom na čelu.

Sejo je otvoril predsednik Josip Vidmar in zaprosil tajnika Ninka Petrovića, naj prebere zapisnik zadnje seje. Ko je bil zapisnik prebran, je predsednik Vidmar vprašal, če ima kdo kakše pripombe glede zapisnika. Ker ni bilo nobenih pripomb, je bil zapisnik odobren. Nato so prešli na dnevni red. Predsednik Vidmar je podal nekaj pojasnil: 1. Ob proglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije je Ustavodajna skupščina prejela ogromno število pozdravnih brzojav od vseh narodov, zato je predlagal predsednik Vidmar, naj se telegrami ne berejo, temveč naj se navede le od kod so prišli. Tajnik Ninko Petrović je prebral kraje, iz katerih so prišle brzojavke. (Imena bomo objavili prihodnjič.)

Nato je dal predsednik Josip Vidmar drugo poročilo:

»Minister za konstitucijo je predložil skupščini zakonski predlog o predsedstvu Ustavodajne skupščine. Zakonski predlog je bil razmnožen in opremljen z obrazložitvijo ter razdeljen narodnim poslancem. O njem se bo razpravljalo na dnevnem redu.

3. Predsedstvu Zvezne skupščine in Skupščini narodov so predložili kot ta skupni predlog tudi zakonski predlog o poslovanju na skupnih sejah Ustavodajne skupščine. Tudi o tem predlogu bomo razpravljali v teku dnevnega reda. Predlog je bil razmnožen in razdeljen poslancem.

4. Sporočiti vam moram, da je predsednik Zvezne vlade maršal Tito podal Zvezi skupščini ostavko svoje vlade in ta ostavka se glasi:

Ustavodajni skupščini Federativne ljudske republike Jugoslavije. Vlada, kateri imam čast predsedovati, je bila sestavljena marca meseca tega leta na podlagi sporazuma med Narodnim komitejem osvoboditve Jugoslavije in kraljevsko vlado v Londonu. Ena glavnih nalog te vlade je bila pripraviti in izvesti volitve v Ustavodajno skupščino. Vlada je te in druge naloge izvršila in mislim, da bo ta visoka zbornica sprejela ostavko vlade, da bi s tem bilo temu visokemu narodnemu

predstavništvu čimprej mogoče izvršiti naloge, pred katerimi stojim.

Predsednik ministrskega sveta demokratske federativne Jugoslavije, maršal Jugoslavije, Josip Broz-Tito, l. r. Beograd, 30. novembra 1945.

(Zaključek branja ostavke vlade so pozdravili poslanci z dolгим in navdušenim pozdravljanjem.)

Predsednik Josip Vidmar je nato dal besedo predsedniku vlade maršalu Titu. (Medtem ko je maršal Tito stal proti govorniški ogradu, so vsi poslanci vstali na svojih mestih in ga dolgo časa pozdravljali z vzkliki: Ziveli!)

Govor predsednika zvezne vlade maršala Tita

»Visoka zbornica! Imel sem za svojo dolžnost, da danes na tem mestu sporočim odstop vlade, ki je bila ustvarjena na podlagi sporazuma med Narodnim komitejem osvoboditve Jugoslavije in kraljevsko vlado v Londonu z začasnim značajem in z nalogami, kakor so: nadaljevanje vojne, mobilizacija vseh ljudskih sil, ki naj bi razširila osnovo zbiranja vseh ljudskih sil naše dežele za olajšanje zmage nad skupnim sovražnikom, z naloge, da vodi redne posle in da pripravi volitve za to današnjo Ustavodajno skupščino.

Mislim, da je vlada te svoje naloge izvršila in pričakujem vaše mnenje o tem in k temu lahko pripomnim samo to, da je vlada priselila ljudstvu in da je bila odgovorna samo ljudstvu in da mi je zato v tem večjo čast, da lahko danes tukaj pred vami sporočim odstop te vlade. Vaša naloga je, da

tukaj sklenete in najdete rešitev, ki bo najprimernejša in najboljša za korist naše dežele. Zahvaljujem se za dosedanje pomoči, ki jo je ta vlada prejela od Začasne narodne skupščine, od vodilnih ljudi te dežele in od narodov Jugoslavije. (Vsi narodni poslanci so vstali in burno pozdravljali maršala.)

Nato je dejal predsednik Josip Vidmar: »Z ozirom na odstop narodne vlade, je potrebno spremeniti dnevni red, ki je bil sprejet, tako da bo skupščina vzela v pretres ostavko zvezne vlade pred prehodom na dnevni red. Vprašam skupščino, če se sklada s tem, da se razpravlja o ostavki vlade pred prehodom na dnevni red (glasovi: Sprejemamo. Odobravanje.) Začenjam diskusijo in dajem besedo tovarišu poslancu Vladimirju Nazorju, ki se je prijavil za besedo.«

Sprejem pri maršalu Titu

Ob priliki državnega praznika 29. novembra je predsednik ministrskega sveta, maršal Jugoslavije, Josip Broz-Tito, priredil svečan sprejem, katerega so se udeležili člani predsedstva Začasne narodne

skupščine DFJ, člani predsedništev federalnih skupščin, ves diplomatski zbor, ministri zvezne vlade in vlad federalnih enot, generali in višji častniki jugoslovanske armade in drugi.

Jugoslovanski narodi proslavljajo proglasitev republike

Delo, ki so ga započele junaške partizanske puške leta 1941., je bilo končano 29. novembra s topovskimi salvi. Topovske salve so v Beogradu in v vseh večjih mestih širom domovine razglasile vsemu svetu končno zmago naših narodov in proglasitev Federativne ljudske republike Jugoslavije. Ta veliki dan so jugoslovanski narodi proslavili po mestih in vaseh s pesmijo in vzklikanjem maršalu Titu, prvemu voditelju v vojni in miru, in Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Glavno mesto federalne Bosne in Hercegovine Sarajevo je pričakalo 29. november v prazničnem razpoloženju. Mesto je bilo okrašeno z zastavami, cvetjem in slikami prvoboriteljev. Več kot 50.000 meščanov se je udeležilo velike slovesnosti.

Sumadijsko ljudstvo je v Kragujevcu in po sumadijskih vaseh veselo proslavilo ukinitve monarhije. Na velikem mitingu, ki se je vršil v Kragujevcu, se je manifestirala vsa lju-bezen in vdanost maršalu Titu in republiki.

Desettisoči meščanov Skoplja so proslavili 29. november kot največji dan v zgodovini naših narodov. Ko je bila po 17. uri preko radia razglašena deklaracija, ki sta jo izglasovala oba Doma Ustavodajne skupščine, so se manifestacije v Skoplju, Kumanovu in Bitolju spremenile v ljudske veselice, ki so trajale pozno v noč.

Ljudstvo Cetinja in vse Crne gore

je proslavilo odlok Ustavodajne skupščine na mnogostevilnih mitingih. Več kot dva tisoč ljudi se je udeležilo velikega mitinga na Cetinju, kjer je ljudstvo z ogromnim navdušenjem pozdravilo deklaracijo ljudskih predstavnikov.

Ko so topovski streli naznanili osi-jesnemu prebivalstvu proglasitev republike Jugoslavije, se je na trgu Svobode zbralo okoli deset tisoč ljudi, ki so vzklikali maršalu Titu in republiki.

Več kot sto tisoč meščanov svobodnega in domoljubnega Zagreba si je stiskalo roke, se poljubovalo na ulicah in vzklikalo republiki in maršalu Titu. Zagreb nikoli dosedaj ni doživel tako velikega dne in takšnega navdušenja meščanov kot na dan proglasitve republike. Po vsej Hrvatski in Dalmaciji, v Splitu, Dubrovniku, Sinju, Šibeniku in po drugih mestih je ljudstvo manifestiralo svojo vdanost do federativne ljudske republike.

Svoje zadovoljstvo in veselje so jugoslovanski narodi, so narodi Srbije, Hrvatske, Makedonije, Crne gore, Slovenije, Vojvodine, Kosova in Metohije, Bosne in Hercegovine izrazili ob grmenju topov, pripravljeni, da nudijo svoji mladi republiki pomoč, ji dajo silo, polet in uspeh. Pričela se je nova stran zgodovine naših narodov, pričnija se doba mirne obnove in vzpona naše nove skupne domovine — Federativne ljudske republike Jugoslavije.

★ ★ ★

Skoplje

V vsej Makedoniji so proslavili 29. november kot največji dan v zgodovini naših narodov. V Skoplju so se zbirale že od ranega jutra velike množice ljudstva, na glavnih ulicah in na trgu maršala Tita, da bi slišale vest o proglasitvi ljudske republike. Popoldne so velike povorke ljudstva iz vseh rajonov mesta Skoplja s transparenti, zastavami in slikami maršala Tita manifestirale na trgu svoje veselje, zaradi proglasitve federativne ljudske republike Jugoslavije. Ves trg je bil okrašen z zastavami in slikami maršala Tita. Na trgu je bil velik slavolok z grbom federativne Jugoslavije in napisom: Titova republika — 29. november 1945. leta. Po 17. uri je bila preko radia prečitana deklaracija obeh skupščin ustavodajne skupščine o proglasitvi federativne ljudske republike Jugoslavije. Manifestacije so se spremenile v ljudsko veselje, ki je trajalo pozno v noč.

Kraljevo

Prebivalci Kraljeva so zelo svečano proslavili proglasitev republike. Na velikem mitingu, ki se ga je udeležilo okoli 3000 ljudi, je govoril generalmajor Pavle Jakšić. V svojem govoru je poudaril pomen proglasitve republike. Nato so govorili predsednik mestnega odbora Ljudske fronte Velimir Kogalač, major Duško Ristić in predsednik krajevnega sindikalnega sveta Pera Orahovac. Po končanih govorih se je razvil ljudsko veselje.

Požarevac

Požarevac je včeraj proslavil zgodovinsko zasedanje narodne skupščine. Nekoliko pred 11. uro je bil velik miting, na katerem so govorili Tomo Branković, predsednik mestnega odbora, in Brana Stojanović — Janko, prvoborec tega kraja, ki je med drugim dejal: Danes se je uresničilo tisto, kar je bilo po-

stavljeno na drugem zasedanju AVNOJ-a in kar je popolnoma ločeno od neljudske bivše Jugoslavije. Danes je prišlo v novi Jugoslaviji na oblast ljudstvo. — Njegove besede so spremljali navdušeni vzkliki republiki, ljudski fronti in maršalu Titu. — V imenu Jugoslovanske armade je govoril kapetan Dragi Rudi. Z mitinga sta bili poslani pozdravni brzojavki Ustavodajni skupščini in maršalu Titu.

Leskovec

Prebivalstvu Leskovca so objavili proglasitev republike z zvonenjem. Ta vest se je z bliskovito naglico razširila v vse dele mesta. Na hribu Hidar so bili azveljeni transparenti, na katerih je bilo napisano z velikimi črkami: Republika. Spontane manifestacije so se spremenile v splošno narodno veselje, ki je trajalo pozno v noč.

Toplice

V Prokuplju, Kuršumlju, Blaču in vsej Toplici so proslavili narodni praznik 29. november na svečan način. Prebivalstvo Toplice, ki je v narodno osvobodilni borbi pokazalo, da je za republiko, je sprejelo vest o proglasitvi republike z velikim navdušenjem. Toplice so za republiko žrtvovali brez števila življenj svojih najboljših sinov. Prebivalstvo Prokuplja se je že od zgodnjega jutra zbiralo okoli mestnega zvočnika in čakalo, da sliši zasedanje Ustavodajne skupščine. Popoldne po proglasitvi republike je prišlo prebivalstvo na veliki trg z zastavami in transparenti ter je pozdravilo to zgodovinsko odločitev z dolgotrajnimi vzkliki: Zivela republika! Ziveli maršal Tito! Nekaj tisoč ljudi je prepevalo borbene pesmi in plesalo narodna kola. Narodno veselje je trajalo pozno v noč.

Sinoči ob 8. uri je bila v Prokuplju svečana akademija s programom in referatom o pomenu 29. novembra.

Francosko časopisje o deklaraciji Ustavodajne skupščine Jugoslavije

»Jugoslavija je proglasila republiko,« je sporočil Pierre Hervé v uvodniku časopisa »Humanité«, ki je posevečen prerodu ljudstev Evrope. »Vsi francoski rodoljubni makija, oostrotreli in partizani in pripadniki francoskih oboroženih sil v notranjosti, vsi ti, za katere je bila junaška Titova vojna vzor, vsi se veselijo, da je

Jugoslavija postala suverena država na strani narodov za demokracijo in sredno bodočnost, za katero se bori ne samo v govorih in po tisku. Vsi resnični demokrati se veselijo, da je bilo dokončno odpravljeno ognjišče strahovlade, pokoljev, policajev, obskurantizma in fevdalnosti.«

Broza-Tita, priznanje za njeno dosedanje delo pri vodstvu državnih in ljudskih zadev na podlagi pridobitev narodno osvobodilne borbe v času, pomembnem za izgradnjo in organizacijo državnega in ljudskega življenja, odloča Ustavodajna skupščina na skupni seji obeh zbornic naslednje:

1. Poročilo predsedstva Začasne narodne skupščine o svojem delu do III. zasedanja AVNOJ-a, oziroma Začasne narodne skupščine.

2. Zakonski predlog o predsedstvu Ustavodajne skupščine.

3. Volitev predsedstva Ustavodajne skupščine v smislu čl. 19 Zakona o Ustavodajni skupščini, in

4. zakonski predlog o poslovanju pri skupnih sejah Ustavodajne skupščine.

Poročilo o nadaljevanju zasedanja bomo prinesli v prihodnji številki.

Predlog Vladimirja Nazorja

»Tovariši in tovarišice, narodni poslanci! Kot ste slišali, se bo razpravljalo o tej ostavki vlade in vsakdo bo imel priliko, da spregovori. Moja naloga in moja želja je, da stavim konkreten predlog, vaš pa, da ga vzamete v pretres, preden preidemo na razpravljanje. Predlog se glasi: Izražajoč zvezni vladni pod predsedstvom maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita priznanje za njene dosedanje delo pri vodstvu državnih in ljudskih zadev na podlagi pridobitev narodno-osvobodilne borbe v času, pomembnem za izgradnjo in organizacijo državnega in ljudskega življenja, odloča Ustavodajna skupščina na skupni seji obeh zbornic naslednje: Ustavodajna skupščina federativne ljudske republike Jugoslavije ne sprejema odstopa zvezne vlade in ji izraža zaupnico za nadaljnje delo (vsi poslanci Ustavodajne skupščine so vstali in z dolgotrajnim odobravanjem izrazili svoje soglasje s predlogom Vladimirja Nazorja.)

Predsednik Josip Vidmar: »Besedo ima narodni poslanec

Dimitar Vlahov

»Gospodje narodni poslanci! V imenu makedonskega dela Ljudske fronte želim sporočiti naslednje: Makedonsko ljudstvo kakor tudi narodne manjšine v Makedoniji izrekajo svojo največjo hvaležnost in najprisišnejše priznanje našemu voditelju maršalu Titu in njegovim sodelavcem iz narodne vlade Jugoslavije. Izražam priznanje in hvaležnost zato, ker je po zaslugi naporov te vlade naše ljudstvo ušlo nesreči, ki bi ga lahko zadela v tem nerodovitem letu naše dežele. Po zaslugi te vlade smo dobili velike množice hrane, po zaslugi te vlade smo prejeli velike količine drugih proizvodov in predmetov, ki so bil najnujnejše potrebni. Samo zato, ker živi v okviru federativne Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita, si je naše ljudstvo lahko pridobilo položaj, ki ga danes ima in se veseli svobode, veseli polne narodne kulture in ima vse možnosti za svoj politični, gospodarski, socialni in narodnostni razvoj. Prežeti smo z vero v maršala Tita in njegove najbližje sodelavce v vladi, ki je danes odstopila in katere odstopa tudi mi ne sprejememo. Naše ljudstvo ima popolno zaupanje v to vlado, ki mora še naprej ostati vodilnica usode Federativne ljudske republike Jugoslavije. V imenu vsega makedonskega ljudstva in v imenu narodnih manjšin v Makedoniji izjavljam, da popolnoma zapu-pamo maršalu Titu, ki ga upravičeno smatramo za našega osvoboditelja, ker dobro vemo, kaj je pomenila kraljeva vlada za Makedonijo. To je bilo zatiranje in tiranija. Zda pa imamo po zaslugi nove Jugoslavije, po zaslugi ljudske federativne republike Jugoslavije popolno svobodo narodnostnega, političnega in duhovnega razvoja. V imenu naše skupine izražam popolno zaupanje v maršala Tita in v njegove sodelavce, ker želimo, da bi usoda naše dežele, usoda Federativne ljudske republike Jugoslavije še naprej ostala v rokah maršala Tita in njegovih najbližjih sodelavcev.«

Nato je spregovoril

dr. Vojislav Kecmanović

ki je dejal:

»Tovariši in tovarišice narodni poslanci! Glede odstopa, ki ga je malo prej objavil predsednik tovariš Tito, smatram za potrebno izjaviti naslednje, in mislim, da bom zvest tolač čustev ljudstva Bosne in Hercegovine, vseh Srbov, Muslimanov in Hrvatov, če rečem: Zvezna vlada, ki je doslej vršila svoje delo ob popolnem zaupanju ljudstva, ni posledica kakakega kompromisa, niti posledica kakih želja. Doslej je vršila svoje delo ob popolnem zaupanju vseh narodov Jugoslavije. Od prvih začetkov borbe pa do današnjega dne niti narodno predstavništvo, niti narodna vlada nikoli nista napravila kompromisa, ki bi bil v nasprotju z osnovnimi potrebami naše politike. Vaša vlada, prvo narodno predstavništvo, izvoljeno v Bihaću pred tremi leti, narodni odbor, izvoljen na drugem zasedanju AVNOJ-a v Jajcu kakor tudi zvezna vlada, sestavljena pred osmimi meseci, so bili izraz čiste ljudske volje. Pozneje je bila ta vlada sestavljena pod visokimi načeli splošne ljudske politike, naših skupnih borbennih teženj, da bi se združile vse ljudske sile v eni fronti, v eni borbi za isti cilj. In v tej borbi, vseh osem mesecev do danes, je ta vlada ostala brezkompromisno na istem načelu, na istem programu in v popolnem soglasju z narodi Jugoslavije. Kar je bilo v tej vladi nezdravega v teku tega vretja in dozorevanja, to je odpadlo. (Burno odobravanje.) Kar je narodna borba v svojem razvoju od začetka pa do danes dvignila na površino, čemur je dala zaupanje, to je ostalo tukaj in uživa naše popolno zaupanje. (Odobravanje.) Zato sem mnenja, tovariši in tovarišice narodni poslanci, da bomo zdaj, ko gre za odstop dosedanje zvezne vlade tovariša maršala Tita, ostali zvesti sami sebi, če rečemo, da imamo še danes popolno zaupanje v to vlado. (Navdušeno odobravanje in skupni vzkliki: »Tako je!«)

Predsednik Josip Vidmar: »Narodni poslanec

Jovan Veselinov

ima besedo.

Govor Jovana Veselinova: »Tovariši in tovarišice narodni poslanci! V imenu narodnih poslancev Srbije izjavljam, da se popolnoma skladamo s predlogom narodnega poslanca Vladimirja Nazorja. Ko je bila ustvarjena narodna vlada z maršalom Titom na čelu, so bili naši narodi v vojni proti tujim osvajačcem, naša dežela pa je trpela zaradi etrahov, katere ji je prizadela vojna. Naši narodi so imeli popolno zaupanje v vlado, ker so vedeli, da bo lahko do konca izvedla delo borbe proti tujim osvajačcem in da bo začela z obnovo naše opustošene dežele. Vlada je popolnoma opravila to zaupanje naroda. Naša dežela je bila očistila tujih osvajačev in pod vodstvom te vlade smo se s polnim zaletom lotili obnove naše dežele. Številna naša podjetja so bila obnovljena, številne šole so bile obnovljene, naš promet je bil obnovljen itd. Ljudstvo je videlo, da je ta vlada zares narodna vlada. Ko so glasovali za narodne poslance za Ustavodajno skupščino, so naši narodi obenem glasovali tudi za narodno vlado, za politiko, ki jo je ta narodna vlada vodila, glasovali so za Tita. (Odobravanje in vzkliki: »Tako je!«) Zato

Izražajoč zvezni vladni pod predsedstvom maršala Jugoslavije, Josipa

Demobiliziranci odhajajo, pripovedujejo, pišejo . . .

Iz vseh enot Jugoslovanske armade se poslovljajo borci in podoficirji, ki so po zakonu o demobilizaciji izpuščeni na svoje domove. Njihovi soborci jih spremljajo na postajo, mladina jim poje v slovo in jim krasi železniške voze, žene jih obdarujejo in ne vedo, kako bi jim lepše postregle. Neizmerni hvaležnosti, ki jo je izkazalo civilno prebivalstvo svojim rešiteljem ob osvoboditvi naših krajev, se je pridružila tesna povezanost z vojsko in v krajih, kjer so posamezne enote preživele več mesecev, je slovo od vsakega demobiliziranca tako prirčno, kot bi se poslovljal oče od sina, brat od brata. Demobiliziranci vseh narodov Jugoslavije odhajajo s seboj prijetne spomine na svoje bivanje v Sloveniji, ki so jo po težikih bojih osvobodili, potem pa med Slovenci preživeli neželjene dneve svobode in medsebojnega dela pri urejanju novega življenja. Nikoli in nikdar ne bo pozabil Srb in Hrvat in Makedonec in Bosanec in Črnogorec in Hercegovac Slovenca, s katerim sta se proči tesno objela in poljubila, ko je v naših krajih zaplapolala zastava svobode in sta potem skupaj zagrabila pragove in hlode, da popravita porušeni most in sta šla skupaj na delo na polje. Zdaj sta si dala drug drugemu naslov in pisala si bosta, kako usak v svojem kraju preživlja nove dneve svobodne domovine.

Dopisnik N-te udarne divizije S. Čirič piše ob slovesu demobiliziranih tovarišev: »Dobro uro pred odhodom olaka ko se zbrali horci, funkcionarji in mestna mladina, da skupaj sprejmo naše demobilizirane tovariše. Težko je opisati, kako skrbno je bila okrašena železniška postaja. Godba, pesmi, kolo, ozkikanje, vse se je zilo v eno, roke so si stiskali in se objemali o slovo, naslove so si pisali v nožete. Kapetan Duško se je v kratkem govoru poslovil od tovarišev, želel jim je srečno pot in mnogo uspehov pri novih dolžnostih, ki jih čakajo. Tudi mladinec jim je želel srečno pot in jim naročil pozdrave za mladino v njihovih krajih. Tovariš Pekić Bajro iz Brkega se je zahvalil za pozdrave v imenu demobilizirancev in obljubil, da bodo doma nadaljevali z udarniškim delom in da ne bodo pozabili svojih tovarišev. V trenutku, ko se je ustavil vlak na postaji, so prišli mladi, okrasili voze z zelenjem in z napismi, in iz tisočev grl se je razleglo »Zdravo, srečno!«. Nekaj časa sem potoval z njimi in ko je postaja izginila v daljavi, so se zapletli v živahne pogovore. Lepšega slovesa kot smo ga tu doživeli, ni ne morem misliti, je pripomnil tov. Recep, demobilizirani bорец iz Koraja. »Z vsem so nas dobro založili, hrane imamo dosti in cigarete, denarja nam tudi ne bo zmanjkalo na potu,« je dodal Karleuša Danilo iz Like. Kmalu so se nam na neki postaji pridružili demobiliziranci iz artilerijske brigade in čez nekaj časa skupina demobiliziranih Krajišnikov. Na vseh postajah je bilo oeselo in prirčno slovo, vojski in civilno prebivalstvo so pozdravljali demobilizirance, ti pa so jim zahvaljevali in jim mahali skoki okna. »Kaj boš počel doma?« vprašam nekoga. »Jasna stvar, najprej bom stopil do narodnega odbora in mislim, da me bodo radi sprejeli, saj bom lahko veliko pomagal pri delu. Mnogi stvari sem se naučil v vojski in z bogatimi izkušnjami bom pomagal pri pomaganju. Na ljubljanski postaji se je pridružila zadnja skupina, divizijska godba je igrala in velika množica se je poslovljala na peronu. Brivec Ahmet je objel svojega komisarja in mu naročil: »Tovariš komisar, lepo pozdravi vse o naše četi.« Vlak se je pomaknil in med

ozkikanjem se je čulo: »Popravite naše domove, zgradite šole, srečno pot!«

P. Stanković iz N-te proletarske brigade piše: »Zgradba, kjer se zbirajo demobiliziranci, je okusno urejena in okrašena z napismi, ki pozivajo demobilizirance, naj krepko zagrabijo za delo v svojih rojstnih krajih. Po sobah obhajajo stari borci spomine na velike boje in drug drugemu odkrivajo načrte, kako se bodo doma lotili dela. Pred odhodom jim komisar brigade razdeli darove, ki so jih poslale krajevne profašistične organizacije. Se zadnje popelje in demobiliziranci se zbera na dvorišču in v spremstvu domačinov odkrivajo proti postaji. Ide Tito preko Romanije...« se razlega partizanska pesem.

Enaki prizori se vrstijo zdaj dan za dnem. Težko je slovo od tovarišev, s katerimi si preživel toliko hudega in lepega, s katerimi si bil zvezan na življenje in smrt. Toda pri slovesu spremlja demobilizirance močna zavest, da bo njihov budoče delo nadaljevanje tega, kar so kot vojski v skupno korist izbojevali.

Tovariši, ki so bili izpuščeni že poleti po prvem zakonu o demobilizaciji, pišejo dolga pisma v svoje nekdane enote: kako so jih sprejeli doma, o svojem sedanjem življenju in delu. Tovariš Ilija Palašević, ki je bil bорец artilerijske brigade N-te divizije, je pisal svojemu komisarju: »Vedno se spominjam besed, ki si nam jih govoril in še posebej Tvojega poziva ob slovesu: Delati, delati z vsemi silami... Velike naloge smo že opravili, ko smo potolkli okupatorja, toda velike so še pred nami. Utrditi moramo svojo ljudsko oblast in čim prej obnoviti domovino. Zelo sem srečen, ko sem se prepračil o osem, kar sem čital o naših krajih v časopisu in kar so nam povedali naši politični delavci. Precej je še napak, toda vse se dajo popraviti in popravljammo jih z dnem o dan. — Zdaj pa poslušaj, tovariš major, kaj se je zgodilo o naši vasi, ko smo se vrnili trije demobiliziranci. Vsa naša vas je na volitvah v krajevno odbore enoglasno izvolila, mene za predsednika, drugega tovariša za podpredsednika, tretjega pa za odbornika. Kot še nikoli mi je postalo jasno, kakšno zaupanje ima naše ljudstvo v svojo vojsko. In mi tega zaupanja nismo zlorabili. Nekaj malega smo že storili v naši vasi. Zbrali smo pet vagonov žita in ga poslali okrajnemu odboru, naj ga razdeli osirotelim krajcem. Odbor pa je nasprotno še tri vagona žita nam dodelil, češ da smo sami potrebni in naj ga razdelimo med svoje prebivalce. Res je pri nas mnogo takih, ki nimajo svoje zemlje in zato ne morejo imeti dovolj živega zasa. Zdaj je za vse preskrbljeno. V prvi vrsti smo obdarovali tiste, ki so v vojni ose izgubili in takih ni malo pri nas. Kmalu zatem pa smo začeli izvajati agrarno reformo. Imeli smo okrog 300 hektarjev občinske zemlje, ki je ležala pusta in neobdelana. Na sestanku vseh prebivalcev kraja smo se domenili, kako bomo to zemljo razdelili. Sklepe smo predložili okrajnemu odboru, ki jih je v celoti odobril. Danes ima vsakdo o naši vasi okrog 15 ha zemlje. Edino četniškim družinam nismo nič nakazali. Vidiš, tovariš major, svojo je nekdajnega borce, kako se ti postavi doma. Kako pa kaj naši fantje? Če se še v isti vasi, pozdravite vse tiste drage Slovence, s katerimi smo se tako dobro razumeli.

Branili so svojo zemljo, jo osvobodili in zdaj delajo na njej, da nas bo redila, da bo na njej zrastle lepše življenje.

Mednarodni ženski kongres v Parizu

26. novembra se je v Parizu pričel mednarodni protifašistični ženski kongres, katerega se udeležijo zastopnice iz 42 dežel. Kakih 30 zastopstev je že prispelo. Sovjetsko zastopstvo vodi Nina Popova. Gospa Cotton, predsednica ženske zveze Francije, je otvorila kongres.

Na drugem zasedanju kongresa je načelnica sovjetskega zastopstva Popova podala poročilo o boju sovjetske žene v zaledju in na bojišču proti fašizmu in o naporih sovjetskih žena za obnovo dežele. Ob zaključku je Popova dejala: »Me žene, moramo storiti dolžnost, ki nam pripada, da bomo ustvarile pogoje za zagotovitev trajnega in trdnega miru med narodi po svetu, ki bodo osvobodjeni narodom dali možnost, da uničijo zadnje sledove fašizma in da ustvarijo demokratične ustanove po

svojem izboru. Trdno smo prepričane, da predstavlja trdna enotnost demokratičnih dežel, ki je bila dosežena v vojni, in nadaljna utrditev te enotnosti edino sredstvo za zagotovitev miru in varnosti narodov. Čim tesnejše bo naše zavezništvo, zveza svobodoljubnih žena, tem preje in tem bolj gotovo bomo dosegli naše visoke cilje. Kar se tiče nas, sovjetskih žena, lahko izjavim, da bomo storile svojo dolžnost, da bomo storile vse, samo da bodo žene Sovjetske zveze lahko postale močna opora mednarodnega združenja žena v njegovi borbi za demokracijo, mir in varnost med narodi.

Kongres je soglasno sestavil izvršni odbor, v katerem se nahajajo predstavnice zastopstev Francije, ZSSR, Kitajske, republikanske Španije, Jugoslavije in Češkoslovaške. Izmed sovjetskega zastopstva je bila izvoljena v odbor Popova.

Rabski Slovenci slovenskemu narodu

Z zborovanja 25. novembra 1945 so poslali predstavniki rabskih Slovencev slovenskemu narodu naslednjo poslanico: Bratom in sestram v svobodni domovini borben pozdravi!

Rabski Slovenci, ki se danes 25. novembra 1945 z našega zbora v Monoštru obračamo do Vas, dragi bratje in sestre, čutimo dolžnost, da vsem Vam, predvsem pa Osvobodilni fronti Slovenije v imenu slovenskega Porajba čestitamo za sijajni volilni zmagi 11. novembra, k zmagi, ki je nov mejnik v zgodovini slovenskega naroda.

Zmagi slovenskih ljudskih množic na bojnem področju je sledila zmagi na področju izgradnje in obnove toliko trpeče slovenske domovine. Kakor je ta zmagi za Vas ponovno potrdilo s krvjo priborjenih demokratičnih narodnih svobod in srečne bodočnosti, tako je za nas, ki še živimo v odtrganosti izven meja svo-

bodne Slovenije, bodrilo pri naših naporih za doseg kulturnih in političnih svobod in v svobodnega izpovedovanja naše volje po združitvi z Vami.

Mi, ki nas je fašističnega madžarskega terorja rešila Herojska Rdeča armada, se v tem času pod najtežjimi gospodarskimi pritiski, brez osnovnih življenjskih potrebščin, borimo za najosnovnejše narodne pravice, za slovenske šole, za tiskano materino besedo in za dovolitev slovenske politične organizacije. V tej naši borbi vztrajamo kljub stalnemu pritisku madžarske reakcije, kljub zapostavljanju in žaljenju našega življa, slovenskega naroda in njegovih borcev sploh. V tej naši borbi se čutimo tembolj povezane z Vami, zaupačjo v duh odločitve o naši usodi na Vašo veliko in popolno pomoč.

Bratje in sestre! Rabski Slovenci, ki živimo na najsikrajnejšem kosčku sloven-

Maršal Tito na svečanem kosilu v češkoslovaškem poslaništvu

Ob priliki bivanja češkoslovaškega ministra za zunanjo trgovino, dr. H. Ripke, v Beogradu, je priredil dr. Jožef Korbelj, češkoslovaški poslanik, svečano kosilo, ki so se ga udeležili: maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito, predsednik Začasne narodne skupščine dr. Ivan Ribar s podpredsednikom Mošo Pijadom; podpredsednik zveze vlade Edvard Kardelj; ministri zveze vlade Andrija Hebrang, ing. Nikola Petrović in Sava Kosanović; glavni tajnik predsedstva zveze vlade Mitar Bakić; pomočnik zunanje ministra Vlada Velebit; generalni poročnik Aleksander Ranković; generalni poročnik Koča Popović; generalmajor Djurić. Razen dr. Ripke so prisostvovali kosilu člani češkoslovaške trgovinske delegacije, svetovalec poslaništva Horvat in trgovinski ataše Samek.

Na kosilu je imel češkoslovaški poslanik Jožef Korbelj govor, v katerem je dejal:

Gospod maršal, gospodje! Danes je za češkoslovaško poslaništvo svečan dan. Zame je velika čast, da morem pozdraviti gospoda maršala Jugoslavije, ki je ljubeznivo odzval mojemu povabilu in prišel, da prvič po izvojevanji zmagi obišče ta češkoslovaški dom, da bi se sestel z gospodom zunanjim ministrom Ripkom, prvim članom češkoslovaške vlade, ki je prišel na uraden obisk v Beograd. Prav tako iskreno pozdravljamo g. predsednika Ribarja, starega prijatelja Češkoslovaške, člane jugoslovanske vlade, znane predstavnike Jugoslovanske armade in ostale ljube jugoslovanske goste. Gospod maršal, gospodje, veliko je naše veselje, da smo se lahko zbrali naslednji dan po veličastnih dogodkih, ki pomenijo zmagoslavno zaključitev štiriletnih borbe jugoslovanskih narodov za svobodo in začetek nove dobe v njihovi zgodovini. Dejstvo, da ima dr. Ripka danes čast, da se sestane z nosilcem slavne borbe Jugoslovancov, me spominja na neko značilno epizodo iz vojne, ki jo je dr. Ripka mogel pozabiti, toda ki je značilna za razumevanje jugoslovanskih dogodkov s strani vodilnih češkoslovaških političnih osebnosti in ki se je dogodila še med vojno. Smisel in cilj narodno-osvobodilne

borbe v Jugoslaviji ni bil jasen vsemu svetu. Ko sem imel nekoč priliko, da v Londonu predavam o razvoju jugoslovanske borbe za svobodo, sem prosil dr. Ripko kot enega od naših najboljših strokovnjakov za jugoslovanska vprašanja, da pregleda moje že napisano predavanje. Ko sem pojasnjeval v tem predavanju jugoslovansko notranje in zunanje politično problematiko, sem dejal: Po mojem mnenju bosta maršal Tito in njegovo gibanje edina sposobna, da rešita obstoj Jugoslavije. Dr. Ripka je bil ljubezniv in je pregledal moje predavanje. Ko mi ga je vrnil, sem opazil samo en — še lahko tako rečem — popravek. Nad besedami »po mojem osebnem mišljenju« je dodal s svojo roko: »po mišljenju vodilnih češkoslovaških krogov«. Naj mi dr. Ripka oprusti, da sem vzel prav ta njegov primer, toda mislim, da le-ta najbolje dokazuje, da smo mi vsi. Čehi in Slovaki, s polnim zaupanjem spremljali napore, ki so jih dajali jugoslovanski narodi pod vašim vodstvom, gospod maršal, da bi se z zmago rodila tudi nova Jugoslavija, ki so jo poskušali sovražniki vedno uničiti.

Vojna je končana. Nova Jugoslavija je ustvarjena. Našim narodom se po dolgih težkih in krvavih izkušnjah nudijo možnosti za sodelovanje v korist vseh miroljubnih narodov. Današnji obisk dr. Ripke v Beogradu in jugoslovanska-češkoslovaška trgovinska pogodba, ki je bila podpisana v sredo, so prve konkretne osnove, na katerih bodo naši narodi v bodočnosti gradili svoje bratske odnose. Upajmo, da je to samo začetek in da se bo češkoslovaško-jugoslovansko prijateljstvo razvijalo v obojestransko korist na vseh poljih političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Sedaj dvigam to čast velikega maršala in tvorca nove Jugoslavije in na večno prijateljstvo narodov republike Jugoslavije in republike Češkoslovaške.

Na to zdravico je odgovoril maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito:

Gospod minister, gospod poslanik, gospodje! Dovolite mi gospod poslanik, da se vam najlepše zahvalim za

vašo prisrčno zdravico, v kateri ste izrazili tople simpatije in priznanje vas in vaših narodov novi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, kakor tudi meni osebno. Prepričan sem, da izražam stališče ne samo mojih tovarišev, ki so danes tu z menoj vaši gosti, temveč tudi naših narodov, ako rečem, da nam je zelo ljubo, da smo imeli priliko pozdraviti v svoji sredi predstavnika češkoslovaške republike, ministra g. Ripka, prav v času našega splošnega narodnega veselja. Na zgodovinski dan proglasitve Federativne ljudske republike Jugoslavije, ste vi gospod minister lahko videli ogromno veselje naših narodov, ki izhaja iz dejstva, da so se uresničile njihove stoletne težnje.

Če govorimo o naših dobrih odnosih, ne delamo tega samo iz vladnosti, temveč so oni resnično takšni, oni so resnično bratski. Mi smo ločeni samo teritorialno. Naši politični, gospodarski in kulturni odnosi so močnejši, kot če bi bili povezani samo s pogodbami. Češkoslovaška republika in republika Jugoslavija morata iti roko v roki nasproti bodočnosti, ker sta imeli obe državi stoletnega skupnega sovražnika.

Nedavno sem prejel referat in dokumente lužičkih Srbov, v katerih so prosili, naj se tudi naši ljudje zanimajo za njihovo usodo in da žele živeti skupno z bratskim češkoslovaškim narodom. Lahko jim sporočite, da bomo s svoje strani storili vse, kar ho v naših močeh, da se te njihove želje uresničijo.

Gospod minister, ko se boste vrnili domov, pozdravite najprirčneje narode Češkoslovaške in recite jim, da narodi Jugoslavije mnogo mislijo na Češkoslovaško, ki je v pretekli vojni prav tako kot Jugoslavija mnogo pretrpela pod okupatorjem in da žele, da republika Jugoslavija in republika Češkoslovaška živita v najtesnejšem bratskem sodelovanju. Naj živi republika Češkoslovaška. Naj živi bratstvo Češkoslovaške republike in republike Jugoslavije. Naj živi gospod minister!

SIAU zahteva izkorenitev fašističnih in belogardističnih elementov v Julijski Krajini

Slovensko-italijanska antifašistična unija za Julijsko Krajino in Trst je poslala dne 28. novembra 1945 višjemu oficirju za civilne zadeve zavezniške uprave v Trstu pismo, v katerem poučarja, da je bilo na raznih konferencah treh velikih demokracij sklenjeno, da mora biti fašizem popolnoma uničen, da pa sodišča osnovana od ZVU ne samo da niso obsojila, ampak celo popolnoma oprostil fašistične zločince.

Pismo se glasi: Na raznih konferencah zunanjih ministrov treh velikih demokracij ter treh velikih, je bilo ponovno poudarjeno načelo, da mora biti popolnoma uničen fašizem, njegov škodljiv vpliv ter vse, kar iz njega izvira.

To je bilo potrjeno potem formalnih sporazumov, kakor tudi v sporazumu, katerega so podpisali v Moskvi zunanji ministri treh velikih demokracij.

Sporazum je bil tedaj v skladu s političnimi potrebami, kar so globoko čutili velike demokracije, od katerih dve sta bili neposredno prizadeti po zločinskih napadih fašistov ter nacistov ter je obenem ustrežal željam vseh narodov, ki so trpeli pod naci-fašističnim jarmom.

V Trstu je ZVU osnovala izredno porotno sodišče ter kasacijsko sodišče z namenom, da sodita in obsodita fašiste. Ta ukrep pa se je izkazal nezadosten, ker po zakonu ni dovoljeno preganjati tiste fašiste, ki so zakrivali zločinska dejanja pred 8. septembrom 1943, medtem ko je dobro znano, da niso bila fašistična nasilja proti ljudstvu v prejšnjih 25 letih nič manjša kot ona v naslednjih dveh.

ske zemlje, verujemo v srečnejšo bodočnost le v svobodni, združeni republiki Sloveniji. Zato naj živi svobodna republika Slovenija v demokratični federativni Jugoslaviji!

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Monošter, dne 25. nov. 1945.
Kerec Evgen l. r., pekar, Monošter; Konkolič Franc l. r., kovač, Monošter; Dončec Jožef l. r., delavec, Monošter; Bedič Jožef st. l. r., kmet, Slovenska vés; Korpič Jožef l. r., delavec, Slovenska vés; Bedič Jožef ml. l. r., zidarSKI vajenec, Slovenska vés; Gerencar Franc l. r., kmet, Sakalovci; Horvat Franc l. r., mali posestnik, Stevanovci; Časar Terezija l. r., maloposestniška hči, Stevanovci; Črako Peter l. r., mali posestnik, Stevanovci; Talaber Stefan l. r., kmet, Verica; Dajč Stefan l. r., mali posestnik, Verica; Trplan Miroslav l. r., kmet, Ritkarovci; Koleč Karel l. r., maloposestniški sin, Ritkarovci; Trplan Gustav l. r., kmečki sin, Ritkarovci; Šulic Marija l. r., gospodinja, Ritkarovci; Zlebič Karel l. r., maloposestniški sin, Ritkarovci.

Koroška mladina v Ljubljani

Ljubljanska železničarska mladina je povabila v Ljubljano mladino iz Guštanja.

Guštanska mladina je prišla v nedeljo zvečer. V ponedeljek ob 9 dopoldne bo imela v frančiškanski dvorani prireditve za dijaško mladino, zvečer ob 8 pa svečano akademijo za ljubljansko občinstvo.

Za mladino so vstopnice v predprodaji pri četrtih odborih ZMS.

Rudnik v Kanizarici obnavljajo. Za prvo silo je postavljeno primitivno dvigalo.

Mednarodni politični pregled

Ne samo za jugoslovanske narode, temveč tudi za ves zunanji svet je pomnila

razglasitev Federacije ljudske republike Jugoslavije

dejanje mednarodnega pomena. Kakor pri vsem, kar se dogaja v državah jugovzhodne Evrope in v Podonavju, tako se je seveda tudi ob tem dogodku tako imenovano javno mnenje razdelilo na dve skupini: prvo, ki odobrava dogodek, in drugo, ki ga gleda izpod čela. V prvo skupino spadajo naši prijatelji v zunanjem svetu; ponosno lahko ugotovimo, da je število naših prijateljev po dolgotrajnem in junaškem boju jugoslovanskih narodov proti fašističnim napadalcem in osvajalcem ter zaradi naših velikanskih naporov, da bi tim prej obnovili gospodarstvo izmučene in iscrpane domovine, močno naraslo in da nam ti prijatelji dajejo v tujni dragoceno pomoč. To so predvsem napredni, demokratični krogi, listi, krogi, ki jim svoboda zatiranih narodov in ohranitev resničnega, trdnega mira na svetu nista le prazni besedi, temveč nujni pogoj za to, da obvarujemo človeštvo napredka in kulturo.

Razglasitev Jugoslavije za republiko so prvi in najbolj iskreno pozdravili narodi Sovjetske zveze, saj se zavedajo, da je bila nazadnjaška jugoslovanska monarhija ena glavnih ovir, da se jugoslovanski narodi niso mogli že zdavnaj približati narodom velike Sovjetske zveze in skleniti s njimi take prijateljske pogodbe, ki bi lahko preprečile katastrofo jugoslovanske države v aprilu l. 1941. Sedaj pa je za vselej odpadla tudi ta ovira in sodelovanje jugoslovanskih narodov z narodi Sovjetske zveze se bo poglobilo in okrepilo.

Angleško časopisje in angleški radio poudarjajo, da se je razglasitev jugoslovanske republike izvršila popolnoma v skladu s obstoječimi zakoni. Ikarati pa ne pozabljajo na dejstvo, da bo jugoslovanski vzgled vplival lahko tudi na okolico, in domnevajo, da se bo na podoben način razvijala politika tudi v Bolgariji. Angleški listi so celo tako daljnovidni, da ugotavljajo, da sedaj o močni Balkanski zvezi v bližnji bodočnosti. Golovo pa je, da je najnovejši razvoj v Jugoslaviji omogočil še tesnejše sodelovanje nove Jugoslavije z novo Bolgarijo in olajšal tudi ostalim sosedam, premagajočim razne notranje-politične težave, najti pravo demokratično in miroljubno pot tako v notranji kakor zunanji politiki.

Zanimiv prizor se nam nudi, če s enim samim pogledom objamemo

položaj pri naših neposrednih sosedah

v Albaniji, Grčiji in Italiji.

Majhna Albanija preživlja zgodovinske trenutke; ne samo, da se pripravljajo na zmago demokratične Fronte pri današnjih volitvah, temveč tudi odločno rešuje zapletena socialna vprašanja. Generalni poročnik Koči Džodž je v svojem političnem govoru po radiu pozval ves albanski narod, naj se v celoti udeleži volitev, in je dejal med drugim: »Albansko ljudstvo, kakor si se odzvalo pozivu na osvobodilni boj proti osvajalcem in izdajalcem in niti poslušalo organizirane reakcije, ko te je hotela odvrniti od boja za svobodo, tako tudi danes ne bo poslušalo peščice zlobnih ljudi, ko hotijo podcenjevati važnost volitev in te nagovoriti, da ne bi glasovali. ... Ne vedrati se volitev, pomeni zagoloviti popolno svobodo, zmago Fronte in ljudstva, pomeni zadati hud udarec vsem našim sovražnikom.« Da bo volitva zmaga albanske Fronte res prava zmaga albanskega ljudstva, dokazuje dejstvo, da se v Albaniji že izvršuje agrarna reforma, čeprav je bila ta zakon sprejet šele pred tremi meseci. Albanski kmet dobiva zemljo in obenem s tem tudi »Potrdilo«, da je res pravi lastnik svoje zemlje. Sam predsednik vlade Enver Hodža je čestitil kmetom, ko so dobili zemljo, in jim je želel, da bi jo uživali sami in vsa bodoča pokolenja. List »Baskimie« poudarja, kako pomembna je agrarna reforma za albanskega kmeta, in piše: »To je eden od najvažnejših uspehov albanske narodne vlade in pomeni začetek novega obdobja v zgodovini gospodarstva našega ljudstva, obdobja, ko smo odpravili vlepsestevstvo in nečloveške odnose med veleposessniki in kmeti.« Pri uresničevanju agrarne reforme pomagajo albanskemu narodu tudi jugoslovanski kmetijski strokovnjaki. To

je nov znak, da vežejo albanski narod in jugoslovanske narode prirčne prijateljske vezi ter da se poraja na Balkanu novo življenje. Nič ni čudno, da se je začelo bujno razvijati tudi kulturno življenje v Albaniji. Veliki ruski pisatelj Ilija Ehenburg je pri svojem obisku v Albaniji ugotovil, da so odprli Albanci po osvoboditvi že 240 novih šol, da izdajajo nove knjige in da se je n. pr. v neki javni knjižnici pomnožilo število knjig nič več in nič manj kot dvajsetkrat. Tako pozneje rešitev najosnovnejših življenjskih vprašanj tudi kulturni poet.

Pred tednom dni smo ugotovili, da pomeni nova Sofulska vlada v Grčiji morda vendarle nekoliko globljo spremembo kakor dosedanje spremembe v grških vladah. Nadaljnji razvoj potrjuje to domnevo. Ze same izjave novih ministrov se dotikajo bistvenih vprašanj grškega političnega življenja. Minister za pravosodje obljublja amnestijo; še bolj važna pa je izjava ministra za javni red, ker pravi, da v varnostnih organih ni mesta za tiste, ki so sodelovali s sovražnikom. Napredne stranke in struje so zadovoljne, da se je vlada spremenila na tak način, in EAM — t. j. narodno osvobodilna organizacija — je pripravljena podpirati novo vlado. Ključ pa EAM novi vladi, naj »junaško slopa po poti uničenja oboroženih terorističnih organizacij in temeljite demokratizacije dežele.« Prav tako potrjuje našo gornjo domnevo to, da je sovjetska vlada imenovala veleposlanika v Grčiji. Ko je pozdravil novega sovjetskega veleposlanika Radionova, je grški zunanji minister poudaril: »Grčija ve, da so uspehi Rdeče armade omogočili njeno osvoboditev od okupatorjev. Grčija popolnoma razume vlogo Sovjetske zveze in je prepričana, da bo Sovjetska zveza še nadalje pomagala pri težkem delu vzpostavljanja miru v vsem svetu.«

Poudarili smo že večkrat, da je edina rešitva pol za vse narode popolna demokratizacija vsega javnega življenja. Grški narod je to prav tako dobro spoznal kakor vsi ostali narodi na Balkanu, zato se jim v tej težnji pridružuje, čeprav mora pri tem premagovati velike ovire.

Se večje ovire na poti k demokratiji pa mora premagovati italijanski narod. Čeprav se skušajo široke ljudske množice otresti fašističnega vpliva, je vendarle fašizem s svojim več kot dvajsetletnim neomejenim vplivom tako prekosil duševni ustroj italijanskega malomeščanstva, da ima fašistična klica italijanskega finančnega kapitala še vedno uspeh s svojo demagoško propagando. Kapitalistični mogotci — »kralj kavčuka« Alberto Pirelli, veleindustriji Benni, grof Volpi di Misurata, Donegani itd. — so sicer pobegnili v Švico in na Portugalsko, toda po italijanskih ulicah straši organizacija z zanimivim imenom »Uomo quaiunque«, po naše »Človek s ceste« in razglaja, da nima nobenega opravka s Mussolinijevim fašizmom, v isti sapi pa zatrjuje, da se bojuje proti vsemu, kar je — in sedaj pride naznanilovejšje — »fašistično in protifašistično«. To geslo bi bilo sicer samo na sebi sila skrinjnostno, če bi mu »Človek s ceste« ne dal žigeja in živahnega pojasnila s svojimi surovoimi napadi na delavske ustanove. Napadov na delavske organizacije pa seveda ni več moglo razlagati z bojem proti »fašizmu in protifašizmu«, temveč samo na ta način, da gre pri teh »ljudih s ceste« za nadarjene stare, nasilne, zločinske mussolinijevske fašistične bande pod novimi zastavami in s novimi gesli. Prav fašistična reakcija je lista skrila sila, ki je pod plaščem liberalcev in krščanskih demokratov pozročila krizo v Partiziji vladi in ogrožila italijansko politično življenje z novo nevarnostjo, da strdne v norejši največji reakciji. Proti tej nevarnosti se je drgnilo v Italiji vse, kar je še zdravega ali pa je začelo ozdravljati po padcu fašizma, in skuša preprečiti stari fašistični reakciji v novi obliki uresnitve njenih temnih namer. Italijansko ljudstvo zahteva na zborovanjih in demonstracijah demokratično vlado narodne enotnosti, delavstvo pa bo s splošnimi stavkami in glavnih industrijskih središčih pokazalo svoje nezadovoljstvo s dejstvom, da vlada dovoljuje reakciji tak pritisk na državno vodstvo. Celotno vrstah same liberalne stranke je velika večina članov proti nazadnjaški politiki liberalnega vodstva in je ustanovila svojo politično organizacijo »Republikansko liberalno združenje«. Težko je demokratičnim strujam v Italiji še posebno zato, ker podpirajo domače nazadnjake tudi nazadnjaki v tujini. Dopisnik lista

»Chicago Sun« piše, da podpira zavezniška politika v Italiji nazadnjaške elemente in da skušajo ti ovirati demokratizacijo obnovno v Italiji. Taka politika je v ostrem nasprotju s sklepi moskovske konference iz l. 1943., ko so zavezniški sklenili, da je treba storiti vse za obnovo demokracije v Italiji. Tako ostajajo torej italijanske demokratske sile doma sleer osamljene v boju z neofašizmom, uživajo pa simpatije vseh naprednih in demokratičnih ljudi na svetu.

Italijanski neofašizem, to je fašizem v novi, če le moredo »demokratični« obliki pa ni edini primer za obnavljanje, ali bolje rečeno, za ohranitev fašizma. Na svoj način skuša skriti fašistično vsebino svoje nazadnjaške in nasilne vlade tudi

portugalski diktator Salazar,

ta Frankov oproda na Pirenejskem polotoku. Ko je videl, kako so si ljudske vlade na Balkanu z junaškim bojem za narodno osvoboditev in za demokracijo pridobile velik mednarodni ugled in si s svobodnimi volitvami utrdile svoj notranjepolitični in zunanjepolitični položaj, je pohitel, da bi na rokoznjaški način izkoristil tuje skušnje v svojo korist. Prebrisani Portugalci si je misli: »Če so si lahko Balkanci pridobili prijatelje doma in na tujem, ker so v resnici dali ljudstvu demokratične svoboščine, zakaj bi še jaz ne žel istega uspeha z zlagano demokracijo.« Toda navihani mož se je nekoliko smotil. Čeprav je pri volitvah emagala vladna stranka s sila pičo večino, je vendarle skoraj ves svetovni tisk ugotovil, da so bile portugalske volitve nedemokratske in da velika večina volilnih upravičencev sploh ni mogla voliti, ker so ji to preprečili Salazarjevi fašistični zakoni. Kjer pa je moglo govoriti odkrito — in to seveda ni doma na Portugalskem, ampak samo v tujini — tam govorijo portugalski narod še bolj odkrito, kakor je spregovoril na volitvah, tam ugotavljajo državniči, javni delavci in drugi, da je portugalski narod sil Salazarjeve diktature in da zahteva odločen boj proti tej diktaturi. Boj proti fašizmu zajema torej čedalje globlje vse dežele in se širi s celine na celino.

Vse celine pa združuje v sebi angleški imperij. Kamor koli pogledaš po svetu, povsod naletiš na angleški vpliv in tej ali oni obliki. Zato je silno važno, kakšen je položaj v sami Angliji in kakšne so njene politične organizacije. Po zmagi delavske stranke pri zadnjih volitvah so mnogi pričakovali, da se bo angleška politika sedaj spremenila in da bo nova vlada vodila v vsakem pogledu delavsko politiko. Kako pa je s pravo angleško politiko, nam najlepše kaže pravek končani

18. kongres Komunistične partije Velike Britanije

te edine resnično napredne stranke v Angliji. Glavni tajnik Harry Pollitt je poudaril v svojem govoru, da je dosegel dolarski razred z vojaškim zlomom fašizma velikansko zmago, obenem pa je opozoril na nove poskuse kapitalistične reakcije, da ohrani in utrdi preostanke fašizma in da oslabi zvezo med Veliko Britanijo, Združenimi državami in Sovjetsko zvezo. Te trditve je Pollitt podprl z ugotavljanjem konkretnih dejstev: omenil je, kako napadajo uradni angleški in ameriški krogi nove demokratske vlade v Vzhodni Evropi in kako skušajo izkoristiti atomsko bombo kot orožje v zunanji politiki; omenil je tudi poskuse, da bi se preklicali sklepi polsdamske konference. Pollitt ni prikril dejstva, da se že pojavljajo stara imperialistična nasprotja in da politika današnje angleške vlade povzroča vznemirjenje in celo razburjenje. Pollitt je opozoril laburistično vlado, da predstavlja njena politika samo nadaljevanje imperialističnega programa torijske stranke in reakcionarnih monopolističnih kapitalistov. Poslanec v parlamentu Gellacher je predvsem poudaril, da zavisi mir v Evropi in po vsem svetu od neprilike uvrstjanja prijateljskega s Sovjetsko zvezo. Prav tako je Gellacher očital vladi njeno napačno politiko v Indokini in Indoneziji in dejal, da je nujno treba dati neodvisnost Indiji in kolonialnim ljudstvom.

Kongresu Komunistične partije Velike Britanije je prisostvoval tudi francoski komunistični poslanec Marcel Cachin. V svojem govoru je prav tako osiro kakor Harry Pollitt obsodil ustvarjanje novih napadalnih blokov, posebno še tako imeno-

vanega »zahodnega bloka«. Marcel Cachin je dejal: »Blok niso potrebni; z vsa silo se bomo borili skupaj z vami proti zahodnemu bloku.« Harry Pollitt pa je ugotovil o tem »zahodnem bloku«, da pomeni tak blok obnovo starega münchenskega sporazuma iz leta 1933., to je tistega sporazuma med Hitlerjem, Mussolinijem, Chamberlainom in Daladierom, ki je privedel do druge svetovne vojne. »Z zahodnim blokom bi prekršili načelo skupne varnosti,« je dejal Pollitt.

Po poročilih in govorih je 18. kongres sprejel celo vrsto važnih resolucij. Kar se tiče Indonezije, zahteva Komunistična partija Britanije takojšnje prenehanje oborožene akcije in pričetek pogajanj z indonezijsko vlado in popolno priznanje pravic indonezijskega ljudstva pri samoopravni in za priznanje njegove neodvisnosti.

Delo tega kongresa in sprejeti sklepi bodo silno olajšali boj kolonialnih narodov za njihovo neodvisnost, podprli bodo pa tudi boj samega angleškega ljudstva za ohranitev in razširitev angleške demokracije. Da je tudi Komunistična partija Velike Britanije postala gibčna v svoji politiki, dokazuje dejstvo, da sta tako Pollitt kakor Gellacher izjavila pripravljenost, podpirati laburistično vlado, če bo izpolnjevala svoj program v korist angleškega ljudstva. Odgovornost angleškega naroda je danes večja kakor kdaj koli; od boja angleškega naroda za mir zavisi v veliki meri, ali se bo svet v resnici pomiril ali ne. Zato pa je potrebno, da prisili angleški narod svoje vladajoče kroge, izvajati dosledno protifašistično in demokratično politiko. In v ta okvir spada tudi neusmiljeno iztrebljenje vojnih zločincev, v prvi vrsti nemških.

Na nürnberškem procesu proti nemškim vojnim zločincem se razkriva vsa

pošastna slika predvojne hitlerjenske politike

in njenih strahotnih zločinskih namenov. Uradni dokumenti o tistih pogovorih in govorih, ki so jih nemški fašistični neustroji Hitler, Göring, Keitel, Jodl, Roeder in drugi govorili, kadar so bili na samem, in jih niso nikjer objavljali, nam šele nazorno razkrivajo, kaj se je vse kuhalo v teh zločinskih možganih. Leipziški pro-

ces proti Dimitrovu in tovarišem v letu 1939, je dal slutiti, da so fašistični mogotci — predvsem Göring — sami zažgali nemški parlament. Toda v primeri s tem, kar nam razkrivajo uradne listine, čitane na nürnberškem procesu, je požig nemškega parlamenta samo neskončno majhna iskra v neizmernem svetloznem požaru. S kakšno brezobzirnostjo je nemški fašizem pripravil napad na druge države, nam najzgovorneje dokazujejo Hitlerjeve besede na sestanku z nemškimi generali v Obersalzburgu dne 22. avgusta 1939, ko jim je rekel: »Na Poljsko bom poslal »oddelke z mrtvaško glavo« (to je SS-oddelke) in jim zapovedujem, da ubijajo tam brez usmiljenja in sočutja vse moške, žene in otroke poljske rase ali narodnosti.« Ali se še spominjate, kako je ta zverski histerik v isti sapi po radiu svečano zatrjeval vsemu svetu, da se ne bojuje proti ženam in otrokom? Ali se še spominjate, kako je pri tem ta ogabni zločinec in še ogabnejši svetloznec klical za pričo božjo previdnost? In vendarle to še ni vrhunec odkritosti! V istem govoru je svojo besnost in krozečnost Hitler še stopnjeval; govoril je: »Naša moč se gradi na naši hitrosti in naši brutalnosti. Džingiskan je lahkega srca in po svojem sklepu pobil milijone žena in otrok. Toda zgodovina vidi v njem samo velikega tvorca države. Poljsko prebivalstvo bomo iztrebili in na Poljskem naselili Nemci. Majhnih držav me ni strah... Mislimo o sebi, da smo gospodarji, vsi ti ljudje pa da so v najboljšem primeru olikane polupopice, ki jih je treba obdelavati z bičem. Napad na Poljsko in njeno iztrebljenje se bosta začela v soboto zjutraj. Svet veruje samo v uspeh. Bodite zverski! Bodite brez usmiljenja! Delajte hitro in bolj brutalno kakor drugi! Državlani zahodne Evrope morajo trepetati od strahu! To je najboljši človečanski način vojskovanja, ker jih bo prestrašil.« Človek bi mislil, da so to blodnje ponorelega človeka, toda dogodki so dokazali, da je bilo res vse in še mnogo, mnogo več, zalcaj ni ga sredstva, da bi s njim lahko popisal vse strahote fašističnega vojskovanja. Zato kličo vse pošteno človeštvo nürnberškim sodnikom: »Bodite neusmiljeni! Iztrebite fašistične pse vse do zadnjega, da ne bo ne duha ne sluha za njimi!« emka

Vojni dobičkarji pred ljudskim sodiščem

Nekajkrat smo že kratko poročali o javnih razpravah, ki jih v posameznih okoliših Beograda sklicuje komisija za ugotavljanje vojnih dobičkov in pri katerih ljudstvo razkrinkava vojne dobičkarje. Že prva taka javna razprava je bila zanimiva in ko se je o njenem poteku razvedelo po Beogradu, je imela druga razprava še dosti več udeležencev iz ljudstva.

Na prvo razpravo so bili klicani lastniki neke tvornice bombonov, potem lastnika podjetja »Paragumac« in bara »Lotos« ter lastniki neke tvornice za kavino nadomestke. Komisija je ugotovila, da so vsi podjetniki delali z okupatorjem, izkoriščajoč težke gospodarske razmere in veliko revščino ljudstva.

Izdelovalca bombonov nista vložila prijave vojnega dobička v predpisanim roku, temveč šele pozneje, ko sta bila k temu prisiljena. Navedla sta, da sploh nista imela nobenega dobička med vojno, ker je bilo podjetje baje že od nekdaj pasivno. Na razpravi pa so ugotovili, da je bilo podjetje pasivno samo pred vojno, ko je bil obrat med poletjem vedno zaprt in so bili ta čas delavci brez plače. Med okupacijo pa je imelo podjetje 30 delavcev in je brez prestatka obratovalo do sreda leta 1943. Na veliko je izdelovalo bombone za Nemce, ki so podjetnikom sladkor in drugo blago, naronano v raznih trgovinah, dovažali kar s kamioni. Komisija je ugotovila, da sta podjetnika vojna dobičkarja in vsoto od 6.580.640 din so določili kot vojni dobiček, ki bo po zakonu vrnjen ljudstvu.

Zakonca Moravec, ki sta lastnika tvrdke »Paragumac« in bara »Lotos«, tudi nista pravočasno prijavila vojnega dobička; na uradni poziv pa sta zatrjevala, da sta celo vojna oškodovanca, ker je bila njuna delavnica na Slaviji že v začetku vojne bombardirana, dočim je ostala druga delavnica nepoškodovana in je lahko obratovala tudi med okupacijo. Ko je gospa Moravec to na široko pripovedovala, se je oglasil nekdo, ki je bil prej uradni mestne davkarje, ter vprašal, kako je to, da je bila tvrdka pred vojno močno zadolžena in kako je bilo mogoče, da je imela za obratovanje med vojno dovolj kapitala.

Gospo Moravčevu so tako vprašanja spravila iz ravnotežja in jela je zatrjevati, da ji je obratovanje podjetja omogočil zaslužek v baru »Lotos«. Komisija je ugotovila, da sta lastnika tvrdke »Paragumac« in bara prikrivala svoje dobičke na najrazličnejše načine. Kupila sta hišo, velik del kapitala sta vložila v neko usnjarsko delniško družbo, v svoji hiši pa sta si uredila zaklonišče, ki je stalo milijonske vrednosti in za katero so morali sosede plačevati celo vstopnice, da so se smeli vanj zateči za nekaj ur med bombardiranjem. — Komisija je ugotovila, da sta imela Moravčeva poldrugi milijon vojnega dobička.

Lastniki podjetja za izdelavo kavnih nadomestkov so v svoji prijavi navedli, da je njihova imovina 6. aprila 1941 znašala 2.133.100 din, 9. maja

letos pa 2.650.000 din. Ko so to prijavo prebrali, so se ljudje smejali. Po vsem okolišču je namreč znano, da so imeli Lazarevič, kakor se pišejo lastniki tvrdke, pred vojno le skromno trgovinico, med vojno pa je eden kupil veliko hišo, drugi pa je razvil veliko trgovsko in podjetniško delavnost ter postal celo ustanovitelj nekega industrijskega podjetja. Ugotovilo se je, da so imeli Lazarevič pred izbruhom vojne samo nekaj nad 115.000 din preženja. Za vojni dobiček so proglasili 2.350.000 din.

Na javni razpravi v nekem drugem okraju so prišli na vrsto trgovci-filatelisti Erženović, gospa Boškovičeva, delničarka delniške družbe »Titan«, in ključavničar Jelisavčić. Trgovci-filatelisti ni prijavil vojnega dobička, ter trdi, da je imel med vojno le priložnostne zaslužke. Z znakami je trgvala prav za prav le njegova žena. Na razpravi so ugotovili, da je vodil veliko trgovino z dragulji ter s svojim zaslužkom plačal lepo parcelo in vilo v predmestju. Erženović je trdil, da je dal za posest briljantni prstan in doplačal samo 500.000 din. Tega mu pa ni hotel nihče verjeti. Ko je pripovedoval, da je njegova žena dosti zaslužila z znakami in da je vsa družina od tega živela, se je oglasil iz množice poslušalec neki dijak:

»Ko so po prvem bombardiranju Niša leta 1943 izdali posebne znakme, sem na te znakme čakal pred Pošto hranilnico 17 ur. Potem pa so nas razgnali in nisem mogel kupiti niti ene znakme. Gospod Erženović, ki je priznal, da je kupil in prodal 300 serij teh znakm, naj zdaj pove, če je tudi on stal v vrsti kakor jaz, ali pa naj razloži, kako je prišel do znakme!«

Erženović je rekel, da bo na ta vprašanja odgovarjal njegov advokat, iz množice pa se je oglasila neka žena:

»V naši državi vladata nov duh in nova oblast. V takih zadevah nam niso več potrebni advokati. Tu je ljudstvo in ljudstvo zahteva, da vojni dobičkarji sami povedo, kako so prišli do svojih dobičkov!«

Te besede je množica burno odobraval in Erženoviću so prisodili dva milijona 380.000 din vojnega dobička.

Gospa Boškovičeva je prijavila celo trimilijonsko vojno škodo, čeprav je konec prvega vojnega leta kupila hišo, ki je danes vredna okrog 3.500.000 din, ter postala delničarka »Titan« z lepim paketom delnic. Njen vojni dobiček so ocenili na 2.887.000 din.

Obrotnik Jelisavčić se je na razpravi predstavljal kot delavec, ki je pridno obdeloval zemljišče v obsegu 6500 kvadratnih metrov ter pri tem toliko zaslužil, da je preživel svojo veliko družino ter med okupacijo kupil dve parceli in — »dinamo mašino«. Poslušalec se je čudno zdelo, da nobene druge svoje pridobitve ne omenja, in nekdo ga je vprašal, kako je to, da mu Nemci niso vzeli »dinamo mašine«, ko so vendar po Beogradu pobrali vse stroje. Jelisavčić je postal nervozen, a videti je bil zadovoljen, ko je slišal izrek komisije, da se cení njegov vojni dobiček samo na četrtilijona din.

Iz statuta svetovne federacije demokratične mladine

Cilji federacije so:

Boriti se za mednarodno razumevanje in sodelovanje med mladino na ekonomskem, političnem, prosvetnem, kulturnem in socialnem področju in spoštovati pri tem različne ideje in nacionalne pogoje; federacija bo skušala dati svoj maksimalni delež pri izločanju fašizma v vseh njegovih oblikah; prožila bo aktivno pomoč vladam pri zagotovitvi miru in varnosti, pri vzgajanju nove generacije v duhu demokracije in dviganju življenjskega standarda mladega pokolenja.

Mladina bo aktivno sodelovala v ekonomskem, političnem, socialnem in kulturnem življenju. Borila se bo za to, da se ukinejo vse omejitve in kvalifikacije v zvezi s spolom, metodami vzgoje, z domom, premoženjskim ali socialnim položajem, vero, političnim prepričanjem, barvo ali raso; zagotovila bo demokratični mladini svobodo govora, tiska, veroizpovedi, zborovanja in demokracije in pomagala bo, da se osnujejo demokratične mladinske organizacije, kjer teh še ni.

Delala bo na tem, da se ustvarijo dobri pogoji za vzgojo, delo in počitek in da se razvije kulturna, vzgojna in športna aktivnost med vso mladino.

Pod pogoji sedanjih pomanjklivosti združenih nacionalnih mladinskih komitejev bo po svojih močeh ustvarila svobodno in prostovoljno sodelovanje in združevanje mladinskih organizacij na nacionalni osnovi.

Napravila bo vse, da vzgoji mlado generacijo v idejah in odgovornosti svetovnih državljanov.

Zastopala bo interese mladine v med-Mladina sveta, zbrana na svetovnem mladinskem kongresu, ki ga je sklical Svetovni mladinski svet in ki se je vršil v Londonu novembra 1945. leta po zmagi nad vojno, ki so jo vodili Združeni narodi proti fašistični agresiji, ustanovila mo Svetovno federacijo demokratične mladine na dan 8. novembra 1945. leta. Ta Svetovna federacija mora izvajati politiko na tem in na bodočih kongresih. Federacija je organizacija mladine, ki je združena v delu za mir, svobodo, demokracijo, neodvisnost in enakost po vsem svetu. Svetovna federacija demokratične mladine bo pomagala delu Združenih narodov in bo najsigurnejša pot za zaščito vseh pravic in interesov mladine, za srečo in blagostanje bodočih generacij, narodnih poslih in organizacij in bo, kjer koli je mogoče, take organizacije seznanila z vprašanji, ki se tičejo interesov mladine. Pazila bo na javno svetovno mnenje in na nujne potrebe mladine. Vzdrževala bo najožji stik z vsemi

drugimi organizacijami, ki imajo slične cilje, in bo zahtevala zaslonbo pri vplivu osebnosti v javnem življenju.

Kongres

Svetovni kongres demokratične mladine je najvišje upravno delo federacije. Svetovni kongres bo poleg ostalega razpravljal in prinalal odloke o ekonomskih, političnih, prosvetnih, socialnih in kulturnih problemih, ki so v zvezi s položajem in delom mladine in z njenimi materialnimi in intelektualnimi interesi; izdeloval bo program dela federacije itd.

Svet

Svet federacije bo najvišje upravno telo federacije v času med kongresi in njegove odloke bosta potrdila svetovni kongres in statut federacije.

Izvršni komite

Izvršni komite bo upravni organ federacije v času med sestanki sveta in njega bo volil svet. Izvrševal bo odloke kongresa in reševal vsa potrebna praktična vprašanja. Izvršni komite bo pošiljal člane v organizacije članov federacije, da bi se spoznal z njihovim delom.

Ratifikacija statuta

Ta statut velja do naslednjega kongresa. Na naslednjem kongresu bo statut dokončno ratificiral vse organizacije, ki so sodelovale. V tem obdobju se bo smatralo, da vse priključene organizacije priznavajo ta statut.

Narodni odbori! Demobilizirani borci nam bodo s svojimi bogatimi izkušnjami v veliki meri pripomogli pri obnovi! Posvetimo vso skrb demobilizirancem in jim takoj preskrbimo zaposlitev!

Dr. Fr. Kidrič:

Prešeren in slovanstvo

Naprosili smo predsednika Akademije in našega prešernoslovca dr. Franceta Kidriča, da nam ob 145. obletnici Prešernovega rojstva napiše članek, ki ga tu priobčujemo. — Uredništvo

Vprašanje, kakšen je bil Prešeren odnosi do slovanstva, je danes za Slovence izredno aktualno, saj gre danes za novo pojmovanje slovanstva, ki je od pojmovanja »vzajemnostne« Prešernove dobe povsem različno. Tako se rodi iz proga vprašanja drugo: kaj nam pomeni Prešernovo pojmovanje slovanstva danes?

★

Število predstavnikov slovenskih narodov, s katerimi je imel Prešeren posebne stike, ni ravno močno, a med njimi je nekaj pomembnih.

V času pravih študij na Dunaju je gojil stike z moravskimi plemiči Dubskymi, katere je obiskal poleti 1828 tudi na njihovih graščinah v bližini Brna in trga Lysee. Ko se je ornil kot doktor v Ljubljano, je našel še svojega bišega profesorja Heinricha, temeljito izobraženega Čeha iz Olomouca, ki se je navduševal tudi za češki prerod. Proti zvezki Kranjske Čbelice so mu utrdili pot do češkega pesnika Čelakovskega, s katerim sta začela izmenjavati dela.

Izmed čeških obiskovalcev Ljubljane, prirodoslovca Jan Svatopluk Presl, ki je prispel nekje dne avgusta 1834, Prešerna menda ni približal Čehom, pač sta storila to romantik Karel Hynek Mácha in jurist Strohbach, ki sta se pojavila 29. avg. istega leta. Na večerji, kjer so drugovali Čehoma prof. Heinrich, odvetnik dr. Crobath, koncipient dr. Toman in Prešeren, se je prevajal o slovenski pesnik Kollar, pač zbirka sonetov »Slavny dcerce«, govorilo se je o Slaviji, napivalo se je Slovanom itd. Skratka, godilo se je nekaj, kar je bilo za Ljubljano velika novost.

Češkega obiska, ki bi ga bil obogatil kakor Máchoo, Prešeren ni več doživel, pač pa je prejel junija 1837 drugo iz Prage pismo neznanca: dr. Rudolf Glaser, ki se je pripravljal, da začne s 1. jul. 1837 izdajati zaradi medsebojnega spoznavanja Nemce in Slovanov list »Ost und West«, je pabil Slovence med sodelavce. Prešeren je odgovoril, a listu se ni pridružil. Čelakovský, ki je 1841 slovenskemu pesniku ob enem s Hanka poslal svoje pesmi, je menda zaman čakal zahtev, a Kollar je na potovanju v Italijo 1841 v Sloveniji prišel pač do Brežic in čez Savo do Cateža, a Ljubljana ga ni zvalila. Praskim prijateljem se je skušal Prešeren oddolžiti 1847, ko se je oddolžil, da pošlje nekoliko primerkov »Poezije« v Prago; med prejemniki sta bila pač tudi Čelakovský in Hanka.

O Hrovatu Gaju sta ulegla govoriti Prešernu Čop in Zupan, a nedoumno je storil to Stajerc Vraz, ki se je oglašil pri ljubljanskih slavistih 1834,

Prešernova rojstna hiša v Vrbi.

1837 in 1841; proti hrvatski Ilir, s katerim se je slovenski pesnik osebno seznanil, pa je bil menda Vekoslav Babukić iz Slavonske Požege, kateremu je poklonil Prešeren tudi »Krst«.

Tudi nekoliko potnikov iz Rusije je Prešeren osebno poznal. Bil je že Baumgartenov koncipient, ko je še hodil v licejsko knjižnico ruski slavist-štipendist Kucharski iz Varšave. Od slej se je mogel informirati o ruski literaturi sicer le nekoliko v Čopovi knjižnici, toda 13 let po odhodu Kucharskega sta se pojavila v Ljubljani zopet dva ruska slavista-štipendista: Sreznickij in Prejs, prvi s priporočilom Čelakovskega Prešernu.

Najtesnejše stike je imel Prešeren s Poljaki: že vse od rnitve v Ljubljano je mogel imeti informatorja o Poljaki v Čopu, bišem profesorju v Ljubljani, poljsko družbo pa v salonu Crobathove žene, rojene Poljakine, in njenega očima Endlicherja, tobačnega in kolnonega ravnatelja, a 1837—1839 je dnevo občeplal s poljskima internirancema Korytkom in grofom Horodyskim. Korytko se je moral zdeti Prešernu zaradi svojega plamtečega poljskega patriotizma in zaradi sposobnosti, si iskati vedno novih področij dela ter prilagajati Kollarjev panslavizem tudi potrebam malih narodov, narodnost Slovence z drugega sveta. In Korytko ni bil v Ljubljani samo obvestitelj o Poljaki, ampak tudi posredovalec med ljubljanskimi prijatelji na eni ter Čehi in Ilirci na drugi strani.

Če priključim k osem tem dejstvom še verjetnost, da je postal Prešeren ob Čopovnem mentorstvu pozoren na Safarikovo »Geschichte der slavischen Sprache und Literature«, da sta Smole in Zupan imela več srbskih knjig, da je ulegel čitati Prešeren Gajev »Danico« 1835 pri Zupanu, potem morda v kazini in izza konca 1838 tudi pri Korytku, da so mu bili Kollarjevi soneti z »materjo Slavo« in slovanstvom Olomom na razpolago v angleškem prevodu v Čopovi knjižnici, v nemškem iz- za 1834 v licejski ter da je končno vsaj že v prvi polovici 1838 po Vrazovem prizadevanju prispela v njegove roke tudi Kollarjeva »Wechselseitigkeit«, ta slovanstvi evangelij, potem pa moramo priznati, da je imel Prešeren dovolj pobud tako za učenje slovenskih jezikov, kakor tudi za razmišljanje slovenskega problema v okviru Kollarjevega slovanstvega vzajemnostnega koncepta. Videl bomo, da se je Prešeren glede reševanja vseh teh problemov kot realist razvijal tako, da je njegova končna formula prikladna današnjim našim gestom vsaj v načelu, čeprav ne v vseh podrobnostih.

Slovanstvo obiskovalcem Ljubljane je hotel biti Prešeren »slovanstvi brate« v najboljšem pomenu besede. Korytku je pomagal pri literarnem delu, mu stregel v boleznih, a ko je nesrečni Poljak dne 31. jan. 1839 umrl, se je Slovence zadel za to, da se mu je odkazal za grob prostor, primeren za spomenik, ki ga je dal Horodyski opremiti z nemškimi in poljskimi napisom ter zadnji teden maja 1839 na račun rajnikovih sorodnikov postaviti. Nemški napis je sestavil Prešeren, torej pač po naročilu Horodyskega. Rusa Sreznicksega je spremljal Slovence s težnjo, da se naj ta »sin slovenskega (t. j. slovanstva) rodu« vrne v svojo domovino s prijetnimi spomini na »brate okrog Sabe«; slovenski verz, ki jih je poklonil Rusu v spomin velikega tedna 1841, so podčrtavali to misel.

Vsaj že spomladi 1831 je Prešeren vedel, da sturčuje Serbic, ino Rusi tatarijo hudó, Polci francozije, besede Pemcu Nemc posododati musé. Seveda pa to ne dokazuje, da bi se bil teh jezikov že tudi sistematično učil. V poslednjih svojih šestih prošnjah za aduokaturu je 1846 svojo jezikovno kvalifikacijo označil takole: »Po krstnem listu sem rojen Kranjec, torej zmožen slovenskega delnega jezika, a po izpričevalih sem zmožen še italijansčine.« Toda referent na sodišču je uvidel, da je Prešeren svoje znanje nemščine imel za nekaj po sebi umiljebega, na drugi strani se pa oklepal tistih doeh jezikov, ki so bili na Kranjskem pri odvetnikih še zaželeni. Zato je pritegnil referent k slovanščini (imenuje jo kranjsčino) in italijansčini še nemščino, francosčino in angleščino. Da pa tudi referent mimo slovenščine ni navedel nobenega drugega slovanstva jezika, je le deloma pravilno. Res je Prešeren očasih naglašal, da ne razume češčine ali ilirščine, vendar je ohranil v svoji biblioteki vsaj dve češki in tri ilirske knjige ob enem z »Entwurf zu einem allgem. Etymologikum der slavischen Sprachen« Dobrovskega in Vukovim srbskim slovarjem. Sistematično se je učil pač le tistih jezikov, ki so se mu zdeli pomembni zaradi svojih literarnih vrednot, a v tem oziru glede češčine in rusčine ni bil dovolj poučen, ilirske tekste pa je bral in razumel, le za aktivno znanje se iz umljivih razlogov ni hotel usposobiti. Vsaj eden slovanstvi jezik pa je tudi sistematično študiral ter iz njega mogel tudi prevajati: Korytkovo poljščino.

Zahtevu čudaka dr. Jakoba Zupana, naj sprejmejo Slovenci v svoj slovar hrvatske (Zupan je bil takrat zaljubljen v zagrebško »hrvaščino«), ruske in druge slovanstve besede, četudi imajo za dotični pojem svoj izraz, je Prešeren takoj 1831 odločno odklonil. To je moral storiti, ako je hotel ostati zvest svojemu spoštovanju vsake narodne individualnosti in vsakršne organiziranosti. Se odločneje je zavračal v dobi ilirizma Gajevu zahtevu, ki jo je Vraz proi s primerom podpri, Kollar, Safarik, Čelakovský in drugi neslovenski slavisti pa zagovarjali: da naj slovenščina vsaj za višjo literaturo neha biti literarni jezik ter odstopi svoje mesto ilirščini. Proti tej zahtevi »vzajemnostnega« narča, ki je imel ozporednice o jezikovno-kulturni politiki Čehov do Slovanov in Rusov do Ukrajincev (Prešernovih Rusnjakov) in Berlorusov, je branil Prešeren svoj nazor 1837—1841 le v korespondenci z Vrazom. Ko pa je začelo poganjanje korenine »Slavo-ilirsko društvo«, osnovano pod jesen 1840 v ljubljanskem lemenatu, se je doignila Prešernova ogorenost do treh epi-

ZNANOST LJUDSTVU

(Ob Iljinovi knjigi »Priroda in ljudje«.)

Kdo ne pozna našega velikega učenjaka Matija Čopa? In ko omeniš njegovo ime, se vsako nehoti spomni na Prešernov zbadljivi izraz »čudni dihur«. Kolikokrat slišimo kratke, toda ostre stihove slovenskega pesnika nad pesniki: »V Ljubljani je dihur, ki noč in dan žre knjige, od sebe pa ne da najmanjše fige.« Ta puščica leti na Matija Čopa in ga označuje kot učenjaka, živečega samo zase in za svojo znanost. Po Čopovi smrti pa je Prešeren priznal, da naš Čop le ni bil tak samogolten učenjak, kakor ga opisujejo gornji verz. Za deseto obletnico tistega žalostnega dne, ko mu je v Savi utonil najboljši prijatelj, je pesnik pribil: »Nisi zaklepal doma ti (= Čop!) zlahtnega blagodarova, sebi zročeno mladost (= mladino, ki jo je Čop učil), druge si z njim bogatil.« Med te »druge« se je prištevati seveda tudi Prešeren sam. Česa pa naj se naučimo iz te domače slovenske zgodbe? Naučimo naj se in ne pozabimo, da je dolžnost vsake znanosti in vsakega znanstvenika, koristiti širokim ljudskim slojem in jih učiti in voditi.

Prav te dolžnosti resnične znanosti se danes globoko zavedajo sovjetski znanstveniki, zato ne »zaklepajo« doma svojih dragocenih bogastev, temveč bogate z njimi sovjetsko ljudstvo. Ker pa piše znanost še vedno svoj poseben jezik, zato jo je treba »prevajati« v bolj preprosto govorico, če hočemo, da jo bodo razumele množice delovnega ljudstva. Umetnik v takih »prevodih« je med sovjetskimi znanstveniki inženir M. Iljin.

Ali bi rad zvedel, kaj je dialektika? Te li zanima, kakšni so njeni osnovni zakoni? Tedaj odpi Iljinovo knjigo »Priroda in ljudje« (izšla letos v drugi izdaji v Cankarjevi založbi) in videl boš, da se za to učeno grško besedo skriva prav za prav zelo preprosta vsebina. M. Iljin ti seveda ne daje kratke definicije tega pojma, ne skuša ti v enem samem stavku povedati, kaj je to dialektika (naj vam na tistem povemo na uho, da Iljin o dialektiki v svoji knjigi sploh ne govori), marveč ti na nešteto zgledih z dejanjem kaže, kako je treba vsak najmanjši pojav v prirodi in družbi gledati, raziskovati in obdelovati na dialektični način.

Koga ne zanima življenje rastlin in živali? Koga ne zanimajo pokrajine, tuje dežele, daljne gore, reke? Toda vsega ne more človek videti s svojimi očmi. Z večino teh stvari se seznanimo šele iz opisov, o večini teh stvari beremo v knjigah. Večina opisov pa ima to nesrečno lastnost, da ubije živo snov, brž ko se je loti s svojim znanstvenim obdelovanjem. Malo je mojstrov, ki znajo tudi

v opisu ohraniti življenje res živo, ki znajo orisati živo snov tako, da ti pred očmi predmet nastaja, raste, odmika in se preraja znova v novih oblikah. Slovinci smo imeli nekoč takega mojstra: ime mu je bilo Fran Erjavec. V sovjetski poljudno znanstveni književnosti je tak mojster M. Iljin.

Že v svoji prvi knjigi »Pripovedka o velikem načrtu« je Iljin pokazal, kako lahko pripoveduješ na preprostem način tudi o najtežjih stvareh, ne da bi s tem znanost kaj oškodoval. Zato je knjiga doživela silen uspeh in je izšla v milijonskih izdajah. Po številu izdaj se je kosala z največjimi deli ruske književnosti. Prav tak uspeh je žela tudi njegova knjiga »Priroda in ljudje« (v izvirniku nosi naslov »Gore in ljudje«). Vsa Iljinova dela odlikuje ta lastnost, da je vedno v središču vsega dogajanja človeška družba. Pisatelj bi te rad prepričal — in te tudi prepriča — da je med vsemi silami v naravi največja sila človek, če zna seveda pravilno izkoristiti svoje darove, ki ga delajo za umno bitje. To pa je mogoče le, če se človeštvo združi v veliko, skladno družino in rešuje ogromne naloge združno, ne razcepljeno, razkosano v sovražne si sloje — razrede. Zato mu je vselej in povsod zvezda vodnica nova družba, socialistična družba. Od tod tisto kipeče življenje, ki ga občutiš v njegovih spisih: odnos med prirodo in človekom razgraja vsak pojav, ki ga pisatelj opisuje. Gore, reke, rastline, kamni, oblaki itd. bi bili kopica mrtvih predmetov, če bi jih človek s svojimi ustvarjalnimi sposobnostmi ne razgibal, spreminjal, združeval in ločil, skratka, če bi človek ne razkril v njih tistih tisoč možnosti, ki se v njih skrivajo. In še nekaj je značilno za Iljinove knjige — pa to nam je danes seveda samo po sebi razumljivo — to je ponos, ki preveča vsak njegov stavek, ponos na sovjetsko družbo. Ko ti Iljin popisuje, kaj vse je dosegel človek v svojem boju s prirodo, ti jasno dokaže, da se je na prvo mesto v tem boju povzpela nova sovjetska družba. Iljin pa tega ne trdi samo, temveč ti tudi pove, zakaj mora tako biti. Tudi v tem je velik pomen njegovih del.

Povejmo še to, da M. Iljin ni pravo pisateljevo ime. Piše se v resnici Maršak in je iz znane ruske pisateljske in pesniške družine Maršakov. Kakor Iljin tako piše tudi njegov brat in sestra. Iljinu samemu pa pomaga v pisateljskem delu tudi njegova žena Segal. Zato piše na njegovem delu: »Kako je človek postal velikan« (izšlo je v srbskem prevodu), da sta ga napisala Iljin in Segal. emka.

gramov (Daničarjem, Bahači, Narobe Katon), ki presegaajo po svoji ostrini vse dotakratne Prešernove satire. Zgodovina je dala prav Prešernovim tolkačem in njegovi rešitvi: danes je o demokratični federaciji Jugoslaviji tudi njegovo jezikovno-kulturno stališče za vse čase zakonjeno.

Do uvedbe češko-ilirskega črkopisa je ostal Prešeren dolgo nemaren, ker je videl v bohoričici slovensko tradicijo in ker je čutil, da prihaja novi črkopis v družbi z zahtevno po detronizaciji slovenščine. Kljub temu pa ni ovtiral niti Korytku niti Smoletu, ko sta začela uvajati nove črke; in ko se mu je zdelo, da je zoezanost med jezikovno ilirsko nevarnostjo in črkopisom oslabljena, se je sredi aprila 1845 tudi sam odločil za nove znake.

Zahtevi vzajemnostne literature, naj vsak Slovan imenuje drugega Slovana z imenom, s katerim se dotičnik sam naziva, je Prešeren brez oklevanja ugodil: Pemce, Serbce, Poljce so zamenili Čehi, Srbi, Poljaki, a vzporedno s tem nadomeščanjem je šlo drugo, za Slovence še važnejše: Kranjca je izza 1834 vse češče izpodiral Slovence, kranjski jezik, kranjščino pa slovenski jezik — slovenščina. Le za izraz Slovan, takrat 20—30 let staro izposojenka iz češčine, se naš zagovornik organiziranosti jezika ni mogel nikoli odločiti ter rabil narodno ime svoje species tudi za genus.

»Mater Slavo«, predstavnico celokupnega slovanstva, nahajamo v Prešernovi pesmi vse od časa, ko se je seznanil z dotičnimi Kollarjevimi teksti, — čitaj v kronološkem redu pesnitve Krst, Jezike vse, Gospodu lzm. Sreznickemu, Visokot. g. g. Janezu N. Hradeckemu, Izdajavcu Volkmera fabul, V spomin Matija Čopa. V zvezi z

»materjo Slavo« pa nastopajo sedaj v Prešernovi poeziji tudi mnogo izrazitejše veselostne manifestacije. Morda noben slovenski verz se ni citiral tolikrat, kot kljub germanizmu 1. verz 16. terčine v »Vodu h Krstu«: »Narveč sveta otrokom sliši Slave...«, a najčistejši in najzlahtnejši utrinek Prešernove veselostne misli je njegova »Zdravljica« ob novini 1844. Ne poznam mnogo tekstov, v katerih bi bila problematika poznejših časov tako preprosto in tako jasno zajeta! Ali niso ostali glavni naglasi te čudovite pesnitve pravi danes aktualni? V sovražnike našega rodu je treščil res »grom kakor z oblakov«, in to predosem po zaslugi Sovjetske zveze. In zopet po zaslugi Sovjetske zveze si »otroci Slave« danes, ko je novo pojmovanje slovanstva postalo realna sila, »segajo v roke« kot enakopravni bratje, ki smejo upati na pomoč močnejšega brez bojazni za svojo individualnost in neoddsnost. In tudi v Sloveniji si »nov narod« mladenci in mladeniči kuje novo srečnejšo bodočnost za čas, za katerega se bori zopet predosem Sovjetska zveza: ko »prepir iz soeta bo pregnan«.

★

Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Gorenjsko je imel izredno srečno roko, ko je v proslavo stoletnice »Zdravljice« ob priložnosti zložil krogel in šrapnelov priredil nje ilustrirano izdajo, in sicer s takim umevanjem vsebine in njene važnosti in s takim okusom, da ostane izdanje trajen dokaz partizanske kulturne volje. Prav s svojim končnim pojmovanjem slovanstva nam je Prešeren danes bliže kot kdaj koli prej, pomeni nam jasno vidica in prerokal!

Nove knjige beograjskih založb

Izdajateljska delavnost v Beogradu stalno narašča. Vsak dan se v izlozih knjigarn pokaže kako novo delo te ali one beograjske založbe.

Državna založba Jugoslavije je najprej izdala Stanislavskoga »Sistem« in »Zgodovino diplomacije« v redakciji V. Potemkina, te dni pa sta izšli še dve veliki knjigi. Pod naslovom »O Trstu« je izšla knjiga, ki obsega skoraj 27 tiskovnih pol in ki vsebuje naše dokazno gradivo glede vprašanja Trsta in Julijske krajine. Knjiga je izšla v nakladi 7500 izvodov. Uredila sta jo dr. Viktor Novak in dr. Fran Zwitter. Vsebuje prispevke naslednjih piscev: generala Lada Ambroziča, dr. Alek-sandra Beliča, dr. Lojzeta Berčeta, dr. Lava Cermelja, Dušana Diminića, generala Petra Drapšina, Draga Zerveta, dr. Petra Jovanovića, Milana Marjanovića, dr. Antona Melika, dr. Mija Mirkovića, dr. Viktorja Novaka, dr. Petra Skoka, dr. Stanka Škerlija, dr. Josipa Vilfana, dr. Mirka Vratovića in dr. Frana Zwittera. Pisci so obdelali vprašanje s stališča geografije in etnografije, gospodarskih, socialnih, kulturnih in političnih odnosov v bližnji in polpretekli dobi, kakor tudi v davnini. Vprašanje so osvetlili izčrpno v vseh

podrobnostih. Knjiga vsebuje številne zemljevide.

Državna založba Jugoslavije je izdala kot prvo knjigo v zbirki »Sovjetska književnost« »Novele in povesti« Alekseja Tolstoja. Knjiga vsebuje pisateljeve stvaritve od leta 1910—1943. Prevredli so jo Svetozar Matić, V. Stojić in K. Taranovski. Vsebuje 495 strani in je tiskana v 12.000 izvodih.

Založba »Kultura« je izdala v posebni knjigi poročilo Mauricea Thoreza, ki ga je podal na X. kongresu Komunistične partije Francije pod naslovom »Francoska politika«. V tej založbi sta izšli tudi knjigi »Josip Visarionovič Staline« in »Vladimir Iljič Lenin«, ki sta bili tiskani v 15.000 do 20.000 izvodih in ki vsebujeta kratka življenjepisna ter opis dela teh velikih voditeljev sovjetskega ljudstva. Posebej je bil natisnjen govor Molotova ob priliki proslave 28. letnice Oktobrske revolucije. — V zbirki »Biblioteka marksizma-leninizma« so izšle brošure: »Oktobrska revolucija in taktika ruskih komunistov« (Stalin), »O davku v naturi« in »O zadrugah« (Lenin). Dalje je ta založba izdala aktualno knjigo Vladimira Dedijera »Zapiski iz

Amerike«, ki v nji pisec opisuje svoje vtise o bivanju v Ameriki ob priliki konferencie v San Franciscu. Pomembno so poglavja: Luis Adamić, Pred mikrofonom, Pri Charlesu Chaplinu, Zapiski iz Hollywooda in zlasti obširno poglavje O ameriškem tisku (126 str.). Knjiga vsebuje 16 tiskovnih pol in je tiskana v 15.000 izvodih v cirilici in v prav toliko izvodih v latinici.

Državna založba Srbije »Prosveta« je dodala svoji zbirki »Mala knjižnica sedanjosti« »Leningrajske povesti« Tihonova in povest V. Koževnikova »Marec-april«. V zbirki »Znanost in življenje« je izšla razprava prof. B. Voroncova — Veljaminova »Ali ima svet svoj začetek in konec«. Ta knjižica je bila tiskana v 50.000 izvodih. Zadnja knjiga te zbirke je bila »O redu v vesolju«, delo profesorja V. Saronova. Kot šesta knjiga zbirke »Sovjetska sodobna književnost« je bil natisnjen v 15.000 izvodih roman Konstantina Smirnova, ki opisuje domovinsko vojno, pod naslovom »Dnevi in noči«. Med deli domačih avtorjev je »Prosveta« izdala pesnitev Marka Vranješevića »Eden izmed mnogih«.

Velibor Gligorić je napisal dve knjigi, ki ju je izdala »Prosveta«, in sicer »Kritike«, ki v nji ocenjuje dela Bogdana Popovića, Andrića, Crnjanskoga,

Vojnovića, Dučića, Rakića, Matoša, Disa, Ujevića, Vasića, Stankovića, Dommanovića, Nušića in Nedića. V knjigi »Hiša smrti« opisuje svoja doživlja iz fašistične ječe na Banjici.

V zbirki pedagoških del »Prosveta« je izšla druga knjiga, ki vsebuje poročila s konferencie prosvetnih delavcev Srbije, Vojvodine, Kosova in Metohije. Te dni je izšel prvi učbenik ruskega jezika za prvi in drugi razred gimnazije, delo Mitropana in Salukevića. V pripravi je 20 raznih učbenikov za srednje šole.

Založba »Novo pokolenje« (NOPOK) je izdala tri članke Gorkega, Beljajeva in Tauberja pod naslovom: »Dajte otrokom literaturo«, dalje članke o Bolgariji in njeni mladini »Tako se je kovalo bratstvo«, poročila s I. kongresa mladine balkanskih narodov »Borba mladine balkanskih narodov«. Izšlo so tudi »Povesti o Leninu«, bogato ilustrirane, in knjiga M. J. Iljina »Crno na beleme«, knjiga o knjigi, ki je bila izdana že drugič. Najnovejša izdaja NOPOK-a je Leva Tolstoja »Hadži Murat«.

Izdajateljska prosvetna družba IP ROZ je izdala dve ilustrirani knjigi za otroke: »Ruske narodne pravljice« pa predšolske otroke v prevodu De-sanke Maksimović in Sergeja Slasti-

kova in »Povesti o gimnazijci Aci, sestrici Miči in dedu Vladetu«. To so pesmi M. Panica-Surepa, ki opisujejo doživlja mestnega dijaka na vasi, kjer je imel priliko, da se je seznanil z dotleje neznanim življenjem. V zbirki knjižske literature sta izšli knjigi inž. A. Stojilkovića »Sončnica« in dr. B. Nikolića »Ovcat«. Med zadnjimi izdajami te založbe sta izšli dr. M. Vučkovića »Zadragarstvo včeraj in danes« in Petra Novakovića »Prehrana dojenčkov in malih otrok«. Ta založba je tudi tiskala domače gledališko delo Plaovića in Djokovića »Voda s planine«.

Tiskovno podjetje Ljudske fronte Srbije je izdalo v brošuri članke dr. Milana Banarša pod naslovom »Monarhija in denar«.

V začetku novembra je izšla prva številka »Mladosti«, časopisa za književnost in kulturo, ki v njem sodeluje mladi in najmlajši literati. Ob istem času je »Kultura« začela izdajati pod uredništvom Vladimira Dedijera mesečnik »Trideset dana«, ki objavlja pomembne znanstvene, politične in informativne članke svetovnega in domačega tiska, pa tudi izvirne sestavke o domačih družbenih, političnih in kulturnih vprašanjih, ki imajo večji, mednarodni pomen.

D O P I S I

Brezvestno klanje živine je treba preprečiti

Živinoreja je bila pri nas med vojno prizadeta zlasti v tistih krajih, ki so pogosto menjavali gospodarja, odnosno tam, kjer je sovražnik s svojimi razbojniškimi tolpani ob oženjavah na ozemlje ropal, požigal in uničeval gospodarske dobrine. Prebivalstvo teh pokrajin — to je zlasti Bela Krajina in Primorska — je takoj splošno razumelo, da mu bo sovražnik vzel vse, kar mu bo prišlo pod roke, zato je rade volje dajalo partizanom poljske pridelke in živino. Na Primorskem so bili kraji, kjer so krajevni narodni odbori organizirali odgon živine partizanom mimo sovražniških straž, skozi oborožene in zasede, samo da bi je fašisti ne dobili v roke. Ure in ure daleč so gonili kmetje živino ter jo ponesno in samozvestno izročali svoji vojski.

Kraji, kjer se je gibala naša vojska, so bili prav tako gospodarsko izprani. Zgodilo se je namreč, da je moral nekaj vasi vzdrževati delj časa eno ali več brigad, če je sovražnik razporedil svoje sile tako, da dovoz hrane iz drugih krajev ni bil mogoč. Kmetje so tedaj dali vojski vse, kar so imeli; dajali so poslednje živinčice iz svojega hleva. Kmetje v Beli Krajini in na Primorskem so vedeli, da je od naše vojske odvisna ne samo njihova svoboda, temveč svoboda vse naše domovine. Vedeli so, da vojska, ki strada — ki predolgo strada —, izgubi udarnost in moralno, zato so dajali več, kakor so mogli.

Vendarle so kraji in predeli v Sloveniji, kjer je živinoreja manj prizadeta. Prirodno in razumljivo bi bilo, da ti kraji, ki so med vojno najmanj pretrpeli, podpro tiste pokrajine, ki so domala ob živino. Toda po krivdi vrag si ga vedi koga, se to ne godi. Godi se pa nasprotno. Ljudje v teh krajih koljejo živino doma in jo sami pojedjo.

Ko sem pred nekaj dnevi potoval po krajih od Ruš na do srca Slovenskih gor, sem ugotovil, da koljejo živino povsod tod. Poizkusil sem doznati, kaj je temu vzrok. Pojasnjeval sem kmetom, kak zločin je, na ta način uničevati živino v času, ko drugod manjka mleka, vprežne in plemenske živine. Menil sem,

da je vzrok klanja v nezavednosti prebivalcev teh krajev do težav svojega bližnjega, pa sem dognal, da ni tako. Povsod tod so mi kmetje zatrjevali, da so pripravljali prodajati živino prebivalcem prizadetih krajev, samo da bi te pošiljale tja svoje pooblaščenice, Zadruga ali posamezniki naj bi prišli nakupovat.

Ko sem poizkušal zvedeti, čemu kmetje ne morejo prodajati živine Navodu, temveč jo raje koljejo doma, so mi s svinčnikom v roki razložili tako: Navod plačuje živo težo goveda od 8 do 12 din kg postavljeno na sejem v Ptuj. V klavnicni plača mesar kilogram govedine 28 do 29 dinarjev ter jo prodaja od 30 do 34 din za kg. Navod tedaj priračuna za odpadke, reži in za lastni zaslužek okrog 20 din. Če pa zakolje kmet živinčice, ki tehtajo 500 kilogramov, lahko prodajo okrog 300 kg mesa. Ker ga prodaja po nekoliko nižji ceni, kot je napredaj pri mesarju, in sicer po 28 din, dobi za meso do 8400 dinarjev. K temu je treba prišteti še kožo, drobce in vse, kar mu ostane doma. Razlika med kupno ceno živine, ki jo plačuje Navod, in med ceno mesa je po računih kmetov prevelika in neupravičena. Naj navedem primere, ki so mi jih kmetje pripovedovali: V Ptuj je mesar, ki je v odličnih zvezah s črnoborzi in iz Zagreba. Klobase, ki jih izdeluje v svoji mesnici, jedo tisti Zagrebčani, ki lahko plačujejo dvajsetkratno ceno. S tem mesarjem — tako trdijo kmetje — pa je v ozkih stikih pooblaščenec Navoda. V ponedeljek, dne 19. t. m., je ta pooblaščenec kupil na sejmu v Ptuj par volov. Slabšega vola je odel Navodu, boljšega pa je oddal pod roko ptujskemu mesarju, čeprav je vedel, da ta mesar za lastne potrebe dobiva meso v mestni klavnici.

Podoba je, da se ta pooblaščenec Navoda ne zaveda, da je oskrba prebivalstva z mesom odvisna od poštenosti in od pravilnega prejema stvari. Z dobro organizacijo bi se dalo doseči to, da bi kmetje prostovoljno prodajali živino. Če upoštevamo, da je na primer samo v ptujskem okraju bilo v zadnjih mesecih zaklanih okrog 1000 telet in okrog 500 glav živine, tedaj vidimo, kakšna gospodarska škoda je to. Pooblaščenec Navoda

pa čaka v Ptuj, da mu bodo kmetje pripeljali teleta tja. Potrebno bi bilo organizirati zbirne baze po vseh večjih krajih, kamor bi kmetje oddajali teleta, zakaj prevoz teleta v Ptuj stane kmetu iz Slovenskih gor več, kot dobi zanj.

Drugi primer nepravilnega urejanja klanja živine je pa ta: V krajih, ki so od mesta oddaljeni več kot 14 km, sme podeželski mesar kupovati živino samo, ter jo klati za potrebe svojega okoliša. Nad delom takšnega mesarja ni kontrole. Tudi ta kupuje živino po 8 do 12 din, meso pa prodaja po 29 do 30 din. Da se tudi ta način goji črna borza, naj navedem samo en primer: V vasi sredi Slovenskih gor je mesar, ki kolje živino za območje treh volivnih enic. V vseh treh občinah ima karte za nabavo mesa okrog 600 oseb. Če računamo, da dobi potrošnik na teden na primer 20 kg mesa, bi moral mesar dobiti na teden od 12 do 15 kg mesa. Toda stvar ni tako preprosta. Mesar tiste vasi zakolje sleherni teden goveda, ki tehtajo od 300 do 500 kg. Govedino prodaja potem vsem ljudem. Če ne more prodati vsega mesa doma, ga pelje v Ptuj ter ga proda mesarju, ki dobavlja klobase črnoborzi in v Zagreb.

Zdaj je pred vrati čas, ko imajo kmetje pravišče pripravljene. Če Navodu in našim oblastem ne bo uspelo organizirati odkupa na boljši način, če bodo pooblaščenec Navoda podpirali črna borza in sedeli le na sejmih, če bo Navod vztrajal pri tako velikih razlikah med kupno in prodajno ceno živine, se utesnejo gojiti, da bodo kmetje poklali doma tudi prašiče.

Pametni prijem tega vprašanja je nujen. To ni več vprašanje Navoda, to je splošno gospodarsko vprašanje, ki ga je treba rešiti. Važnost bi mu morali posvetiti vsi krajevno-narodni odbori, ki so se doslej vse premalo zanimali za te stvari, kontrolo nad tem pa bi morali vsi tudi višji forumi naše narodne oblasti. Od pametne rešitve tega vprašanja je namreč odvisna oskrba industrijskih krajev in mest z mesom, pa tudi oskrba najbolj prizadetih krajev s plemensko živino.

Ignac Koprivec.

Z delom bomo proslavili našo zmago

V petek smo imeli v Spodnji Polskavi že drugi polovinski sestanek. Govorili smo o dosedanjem delu in o težavah, na katere smo naleteli. Nato pa smo si postavili načrte za bodoče. Dvobojna je bila pripravi reševanju, ki ne morejo sami ponje, pa čisto bomo popravili in brv čez Gabrč. »Prašiče si moramo nabaviti,« je predlagal sood. Neka žena pa je menila, da moramo nekaj ukreniti za dolanemožne vaščane. Sklenili smo, da bomo vsi v vasi po svojih močeh prispevali in tako skupno preživljali te siromahe.

Na poziv našega krajevnega odbora se nas je v soboto javila precejšnja skupina prostovoljcev, da preskrbimo drva za našo šolo. Delalo nas je 22 mladincev, 11 odraslih in 26 pionirjev. V 200 letnem gozdu smo posekali okoli 50 m³ drv, vaščani, ki imajo živino, pa so drva zvozili na šolsko dvorišče.

V nedeljo so imeli zadrugarji svoj sestanek. Naša zadruga se je že po volitvah znatno zboljšala in upravni odbor je zbranim članstvu razložil, kako velike uspehe smo že dosegli. Nato se je razvila živahna debata, kjer so člani stavili razne predloge in razpravljali o njih.

Na sestanku smo sklenili, da moramo napraviti nov most, ki bo vezal Spodnjo Polskavo z vasio Pokošje. Se-

daj pelje čez Gabrč le ozka, skoraj neprehodna brv. Začeli smo z delom. Do sedaj smo pripravili že ves potreben les in tudi druga prehodna dela so že izvršena. Most je treba samo še postaviti. Dolg bo 13 m in 6 m visok. — Dobro se še spominjamo, kolikokrat nam je stara Jugoslavija obljubljala, da nam bo postavila ta most. Vsaka politična stranka in pred vsakimi volitvami so nam ga obljubljali; danes smo si ga postavili sami s pomočjo svoje ljudske oblasti, čeprav so časi še težki in je vojna komaj minila.

Tudi politično in kulturno smo že mnogo napredovali. Posebno ZMS je agila in s tedenskimi sestanki, političnimi in kulturnimi urami poživlja vso vas. Tudi svoj pevski zbor si je mladina organizirala in z njim sedaj nastopa na vseh prireditvah. Zadrugarji pa so si ustanovili svoj moški pevski zbor.

Naša vas po volitvah dela s še večjim veseljem in poživljenostjo. Reakcionariji, ki so pred volitvami rovarili, so se potuhneli; vidijo, da jim tudi tisti, ki so jim med volitvami še nasledili, ne verjamejo več. Z delom in obnovo naše vasi smo pokazali, da se zaveda, da je minil čas izkoriščevalcev in tudi mi v Spodnji Polskavi hočemo pomagati k dvigu in izgradnji naše ljudske republike.

—bič

Iz Veržaja

Iz vseh krajev Slovenije in Jugoslavije prihajajo poročila o delu, obnovi, o kulturno prosvetnem življenju, naši časopisi vsak dan poročajo, o kakšnim zagonom se trudi ljudstvo vse Jugoslavije, da odstrani ruševine, ki jih je pustil okupator v naši domovini. Samo iz Veržaja od sedaj ni bilo še skoraj nič slišati. Vendar bi bilo napačno, če bi kdo mislil, da nismo ničesar storili in da smo stali prekrizanih rok.

Leta 1941 so nas ločili od Prekmurja, od tiste dežele, s katero smo bili Veržajci vedno najtesneje povezani. Mostova preko Mure pri Veržaju, cestni in železniški most, sta bila porušena. Ob osvoboditvi Veržajci nismo dolgo pomislili, ampak smo se lotili dela. Kmetje so vozili les in cement, inženirji pa so pripravili načrte za nova mostova. Za prvo silo pa smo si zgradili brod. Dames stoji tam, kjer je včasih stal stari most, lep, nov lesen most, ki smo ga pred nekaj dnevi odprli. Sedaj lahko že vozimo po cesti iz Veržaja v Dobreč, proti Ljutomeru in v Slovenske gorice. Tudi železnica bo kmalu stekla, saj pravijo, da ne bo več dolgo, ko bodo tudi dela na železniškem mostu gotova. Naši delavci so veseli, ko gledajo vse to, kar so zgradili sami z lastnimi rokami, kajti dobro se zavedajo, da bo trdna in obnovljena domovina prav delovnemu človeku dala boljše življenje.

S sovražstvom se ljudje okrog Veržaja spominjajo grozodejstev, ki so jih počeli Nemci po naših krajih. Vsem so še pred očmi prizori iz letošnje pomladi, ko so gestapovci na trgu v Veržaju izmučene, sestradane in na pol gole rdečearmeje še na pol žive metali v greznice ali pa jih dve pedi globoko zakopavali po sadovnjakih. Veržajci so jih po osvoboditvi izgrebali in jih pokopali na domačem pokopališču, kjer počivajo skupno z našimi partizani. Ko smo jih pokopavali, nam

je bilo, kakor da bi bili rdečearmeji naši sinovi. Čeprav so se rodili daleč od našega kraja, so padli vendar v borbi za nas in zato se jih bo naše prebivalstvo vedno s hvaležnostjo spominjalo.

Vemo, da se žrtve, ki smo jih doprinesli Veržajci in naši sosede po okoliških vaseh, niti od daleč ne dajo primerjati z žrtvami, ki so jih doprinesli ljudje po drugih pokrajinah. Toda čeprav je bila borba pri nas kratka, je vendar pokazala, kdo je za narod in ljudsko oblast in kdo je proti njej.

Ti sovražniki našega ljudstva so se prvi čas po osvoboditvi potuhneli in se delali, kakor da jim je vse všeč in prav. Na tihem pa niso zamudili nobene prilike, da ne bi napačno razlagali ukrepov naših oblasti, esajli nezadovoljstvo in govorili o nekakšnih »drugih časih«. Volitve so pokazale, da je ljudstvo v svoji velikodušnosti podočevalo njihovo podtalno delo. Marsikdo se je po volitvah kesal, zakaj je verjel tem izdajalcem, ki so govorili, da naše ljudstvo ne bo zmagovalo, ampak da bo prišel kralj in naredil srečo. Ljudem je bilo žal, zakaj niso teh ljudi, ki jih je le toliko, da bi jih lahko na prste seštel, razkrinkali in zahtevali, da se jih kaznuje. Vendar si Veržajci zaradi tega ne delamo skrbi. Posebno ne sedaj, ko je naše ljudstvo in njegova Ljudska fronta tako do dna razgledala laži bivših okupatorjevih sodelavcev. Ljudstvo bo šlo odločno po poti Ljudske fronte in kaznovalo izdajalce.

Na kulturnem polju smo Veržajci tudi postali živahnejši, ker vemo, da je dvig ljudske prosvete važen za politično vzgojo. Tako smo priredili zelo dobro uspešno dramo »Hlapec Jernej in njegova pravica«, ki je našla pri vseh gledalcih globok odmev. Mi smo dosegli to, za kar se boril hlapec Jernej in s skupnim delom si bomo te pravice obranili in utrdili.

Jan.

In oglašili so se topovi

Prebivalci terena Stari Vodmat smo ves dan 29. nov. živeli v nestrpnem pričakovanju. Sproščeno nam je bilo, da bodo strelji iz topov in tuljenje siren naznanili proglasitev federativne ljudske republike Jugoslavije. Mi vsi hočemo republiko in smo zanjo volili. Ves dan so se ljudje spraševali: »Kdaj bo?« in podobno. Komu se je vendar oglašili topovski strelji, zatulile so sirene. Ceste so se takoj napolnile z vzklikajočimi ljudmi. Vse je bilo v eni vni; v nepričakovano kratkem času so bile ulice polne prepevalcev in vzklikajočih množic. Naš tajnik je spregovoril o pomenu velikega praznika, o tem, kaj pomeni republika. Sprejeli in odposlali smo resolucijo ustavodajni skupščini v Beograd. Nato je zaigrala harmonika, zadonele so partizanske pesmi. Z našega zbirališča se je razvil dolg sprevod z zastavami, transparenti in gozdom žarečih bakel. Ko smo korakali proti mestu, je vse pot odmevalo navdušeno vzdikanje republik Jugoslavije. Na Kongresnem trgu smo se pomešali med množico, ki je prihajala z vseh delov Ljubljane. Saj se niti popisati ne da velikostnih prizorov s Kongresnega trga. Ko smo se vrnili spet na svoj teren, smo še dolgo v noč plesali »Tifovo kolo« in prepevali. Zivela republika!

N. N.

Vsem Slovencem v Zagrebu!

Z današnjim dnom dobite vse dnevnike, tednike in revije v kiosku

MICA BRANISAVLJEVIĆ
Zagreb — Preradovićev trg 4.

Nikolaj Tihonov:

Nov človek

Ustavil se je upehan, nejevoljen in zmeden. »Komaj sem vas našel, saj v tej temi še lastne hiše ne bi našel,« je rekel in stresel sneg s kape. »Ali je to porodnišnica?«

»Je,« so mi rekli — »zakaj pa gre, tovariš?«

»Zakaj gre — žena iz sosedne hiše bo rodila, za to gre...«

»Kdo pa ste?«

»Mimo sem šel z nočnega šihla. Pojdim brž. Vam bom že pokazal. Lepa stvar — ... Grem mimo, ona pa... Nobenega ni, razen mene... Jaz pa nisem babica...«

Cez kako minuto sta šla Irina in bolničar z njim, hitro po snežnih zametih. Bilo je temno. Hiše so bile podobne skalam. Nikjer nobene lučke. Vihar je metel sneg, nosil je po zraku snežen prah in videti je bilo, da so po ulicah tekale sence izvidnikov, prozorne, hitre in hladne sence.

Počutili so pred snežnimi zameti ter se stisnili tesno drug k drugemu. Enakomerno cvileč in rastoč zvok se je približeval. Stisnili so glave med ramena. Rdeč plamen je zažarel neke za ogrom in pok eksplozije je zadonel po ulici. S strehe sosedne hiše so padle ledene sveče, ki so tenko zarvenele ob tlak.

»Joj, da je le ne ni zadela!« je rekla Irina.

»Ne, ona je na drugi strani, iščite tam,« je rekel prišlec, s tole lučjo jo iščite. Zdaj pa grem, glejte, kako strelišja nočjo, Saj me bo še zadela.« Irina ni bila babica. Sprejemala je

Pismo iz Koroške

Pred nekaj dnevi sem opazoval naše šolarje, ko so se vračali od pouka. Slovenski otroci so, pa so se po slovensko pogovarjali in prepirali. Nenadoma so utihli. Nasproti jim je prihajal mlad učitelj, ki je že prejel zapiral otroke, če so govorili slovensko. Takrat je še kričal na slovenske matere, da morajo otroci pozdravljati: »Heil Hitler!«. Danes pa hoče biti »österreichisch«, ki hoče še prav tako vztrajno kot nekdaj ponemčevati slovensko decu. Še danes, ko so zavezniške oblasti zasedle Rajh in Avstrijo, si upajo Nemci Slovence zmerjati še vnaprej kot »Landesverräter!«.

Bil sem pri sosedu na obisku. Star možak, pa zaveden Slovenec. S solzami v očeh mi je pravil, kako je razočaran sedaj ob začetku šole. Njegov sin ima maturo in bi lahko in rad pomagal kot učitelj, ko vendar tako primanjkuje slovenskih vzgojiteljev. Oglašil se je pri deželnem šolskem nadzorniku v Celovcu in mu pojasnil, da je pripravljen prevzeti učiteljsko mesto, ker dobro obvlada slovenski jezik. Odpravili so ga z izgovorom, da imajo slovenščine zmognih učiteljev več kot dovolj. Starček je vzdihnil in se

ježno obrnil v stran, ko mi je to pripovedoval.

Poznam Tereziko, majhno dekletce, ki hodi v drugi razred ljudske šole. Pridna je in nadarjena. Kako se je razveselila, ko sem ji prinesel naš pionirski list »Cibican«. Takoj ga je vzela v roke, se zagledala v pestre slike in začela črkovati: »Kruha novega nam mesi naš tovariš Tito, Tito...« Oči so se ji svetile, ko je prebrala te vrstice. Pred nekaj dnevi sem jo zopet obiskal. Tiho je sedela na pragu hiše, gledala v zvezek in mehanično ponavljala besedilo znane nemške pesmi. Ko me je opazila, je zardela: »V šoli pravijo, da se moramo to učiti.« Vprašal sem jo, če sploh razume, kar čita v zvezku. »Kako bom, ko je pa nemško...«

V Zvabeku so mi pripovedovali, da so toliko časa godrnjali in pošiljali proteste proti temu, da imajo nemško učiteljico, da so končno le dosegli, da je morala oditi. »Ogorčeni smo nad tem, da se moramo boriti za vsakega slovenskega učitelja, ko so vendar štiri leta na Koroškem padali naši talci in naši boreci, ko je tudi Koroško v času borbe proti fašizmu močila naša slovenska krič.«

V. R.

Tekmovali bomo

Delavci in nameščenci tiskarne »Ljudske pravice« smo ob priliki prošlavlja II. obletnice zasedanja AVNOJ-a in zasedanja Ustavodajne skupščine po političnem referatu sprejeli predlog sindikata, da napovemo vsem grafičnim podjetjem v Ljubljani enomesečno tekmovalje.

Od 1. do 31. 12. 1945 bomo tekmovali je bilo objavljeno.

Ko je nek delavec imel pomisleke, ali je sploh še možno tekmovali, ko že delamo kar največ moremo, so se takoj oglašili delavci iz posameznih oddelkov in so zapovrstjo predlagali, v čem moremo tekmovali. »Ni namen tekmovalja, da natisnemo namesto 50 tisoč izvodov 100.000 izvodov, ampak hočemo ta mesec predvsem izboljšati kakovost izdelkov.«

»Četudi smo doslej že gledali na to, da smo naredili vsako delo čim boljše in čim vestneje, hočemo kakovost dela še dvigniti,« smo si postavili za geslo tekmovalja.

V našem oddelku bi se dal popraviti stroj, ki že dalj časa stoji. Je prvi predlagal delavec iz klisarne. V tem oddelku delajo po fotografijah potom jedkanja-cinkovih plošč kliseje. Doslej je bil v tem oddelku v pogonu le en jedkanjski stroj. S tem pa, da bodo delavci sami popravili drug stroj in tudi celi za odvajanje plinov, ki se tvori pri uporabi kisline, bo omogočeno, da bo v tem oddelku v krajšem času narajenih več klisejev. Tu bodo delavci sami popravili valje, ročno odtiskalo in ventil za zračenje, kar je bilo doslej pokvarjeno.

Tem predlogom so sledile izjave delavcev iz drugih oddelkov, ki bodo prav tako pregledali svoje stroje in jih sami popravili, v kolikor bo to mogoče.

Oddelek za bakrotisk bo za zvišanje in izboljšanje proizvodnje nabavil montažne mize in korita, v nadomestilo za obločne luči, ki se doslej še ne morejo nabaviti, bodo sami montirali luči, ki bodo delno nadomestovale obločne, za štednjo kuriva pa je bilo predlagano, da se bo ta oddelek predelal s steno.

Drug tovariš je razložil, kako težko je danes nabaviti grafični material in dejal, da bomo tekmovali tudi s tem, če bomo ta mesec čim bolj varčevali s papirjem, barvo, bencinom, če bomo pazili, da tiskamo čim manj neuporabnih izvodov. Če bomo pregledali stare nerabne stavke, sortirali material, ki se leži zapuščen v zabojih in omara, spravili skupaj svinec, ki še leži okrog — bomo ta mesec z manjšo količino materiala naredili sorazmerno mnogo več.

V strojnici bomo pregledali vse stroje, varčevali bomo z materialom in lepo si bomo uredili delovno mesto. Do nadaljnjega bomo delali spet v deljenem času, ker tako delamo dnevno 8 ur, pri nedeljenem delu pa le 7 in tri četrt ure. Ker tako približno 30 ljudi dnevno dela četrte ure več, bo v enem mesecu precej zraslo število de-

lovnih ur,« je poročal strojnik iz tega oddelka.

V knjigovodstvu bomo boljše delali, če bomo vsak teden enkrat temeljito očistili in naoljili vse stroje.

Ko je zastopnik mladine predlagal, da se naj tudi za vajence v tem mesecu poskrbi, je tovariš iz knjigovodstva nadaljeval: »Pri nas bodo vajenci delali skupno z izkušenimi delavci v partijah, da se bodo tako usposobili za vsa dela.«

Skupno je bilo sklenjeno, da bomo več naredili tudi, če ne bomo pregodaj odhajali iz službe in je ne bomo zamujali. Starejši naj dajejo dober vzgled vajencem, vsi pa bomo s tem precej pripomogli, da bomo dosegli lepše uspehe v tekmovalju.

Za strojno stavnico je bilo sklenjeno, da bodo varčevali z materialom, redno snajžili stroje, predvsem pa čim bolj pazljivo delali, da ne bodo na strojih povzročene okvare, ki se pri teh strojih težko popravijo in se dajo s pazljivostjo preprečiti.

V litografski strojnici pa hočejo prav posebno prispevati k dvigu proizvodnje. Stroj, ki je že dalj časa neraben, ker je pokvarjen valj, bodo popravili. In sicer bodo prevlekli kovinast valj z gumo, dočim je bil doslej prevlečen z usnjem. Za drug stroj imajo v načrtu nabavo mize za nakladanje papirja. Sedaj morajo stroj vedno ustaviti, kadar je stiskani papir in morajo ponovno naložiti na to mizo okrog 8000 pol papirja. To delo traja približno eno uro.

Uredništvo lista pa bo tekmovalo s tem, da bo sestavke oddalo v stavnico z jasnimi korekturami in do gotove ure, da se tako olajša delo stavcem. Casopis se bo na ta način lahko prišel tiskati že med 9 in 9.30 zvečer. Ta predlog je posebno razveselil stavce in delavce rotacije.

Ker se sestanek sindikatov zadnji čas ni redno vršil, smo sklenili, da bomo spet redno pričeli s sestanki. Vajenci pa bodo v tem mesecu pričeli obiskovati strokovne šole in tečaje. — Takoj pa se bo pričel v podjetju tečaj rušine, h kateremu se je prijavilo okrog 50 delavcev in nameščencev.

Za ocenjevanje uspehov tekmovalja se bo postavila v vsakem oddelku ocenjevalna komisija, ki bo vse ostale oddelke redno obveščala o rezultatih tekmovalja v posameznih oddelkih.

Za zaključek je tovariš govoril o tem, da bomo ta mesec s tekmovaljem doprinesli tudi mi delež za republiko. Na podlagi izkustev, ki jih bomo ta mesec pridobili, bomo delali še vnaprej; vsak pa bo vzporedno s tem dobil pravičen odnos do dela, da bo delal res z veseljem.

Marsilu Titu in Ustavodajni skupščini smo s proslave poslali pozdravni brzojavki in v njima obljubili, da hočemo s tekmovaljem prispevati kar največji delež za čim prejšnjo obnovo naše domovine in izgradnjo naše Zveze ljudskih republik Jugoslavije. Z. G.

vse godilo v sobi kakor vselej.

Visoko je vzdignila otroka, kakor da bi ga hotela pokazati vsemu velikemu svetu, ki je sedaj ležal v temi. Nesla ga je, stiskala ga je k prsim, pokrivala ga je s svojim kožuhom, da ga zavaruje pred mrazom. Šla je po snegu, na katerem se ni bilo sledu človeške noge.

Za njo se je vlekla porodnica, ki jo je podpiral bolničar. Padala je v sneg in njene otekale ustnice so šepetale: »Bom že sama...« Bolničar, utrujen in izmučen, je govoril le eno: »Takoj bomo tam, takoj, saj je že blizu...«

Veter jim je metel v obraz suh sneg. Nekje so švenketale šipe, kakor dež po nadarcu groma. Šli so kot zmagovalci nad nočjo, mrazom in kanonado. Če bi bilo potrebno, bi šli sprevod čez vse mesto in nesli bi majhno novo življenje, majhne človeka, ki se je pojavil v našem mestu ob tako čudni uri.

Mati je že vedela, da se je rodila deklica. Včasih je stegnila roko k Irini, ki je nesla otroka, kakor da bi ga hotela zastaviti, toda roka ji je spet omahnila.

Prišli so v porodnišnico. Ko je žena že ležala v postelji in so letali okoli nje in ji pomagali, da bi ji bilo udobno, je poklicala Irino in ji rekla šepetaje, resno, skoraj strogo: »Kako ti je me?«

»Kaj bi z imenom?« — je vprašala Irina.

»Rada bi videla!«

»Irina me kličejo. Zakaj bi radi vedeli moje ime?«

»Hčerki bom dala to ime. Naj se te spominja. Saj si jo rešila. Hvala ti.«

Poljubila jo je trikrat. Irina se je obrnila v stran in zajokala, ne da bi vedela zakaj.

Volitve v Albaniji

Danes so v Albaniji volitve v ustavodajno skupščino. Vsa Albanija se je že dolgo časa pripravljala na ta izredno važen dogodek. Proizv. v zgodovini Albanije so dobili volilno pravico vsi državljani, ki so dosegli 18. leto. Volilne pravice, in to aktivne in pasivne, ne omejujejo nobeni oziroma na spol in vero. V preteklosti, za časa fevdalnega režima bivšega kralja Ahmed Zogua, delavski razred ni smel glasovati. Sedanji volilni zakon odvzema volilno pravico samo tistim, ki so v poslednjem času izgubili državljanske pravice. Dolg boj za svobodo je tesno združil široke množice albanskega ljudstva. To enotnost posebej albanska Demokratska fronta. Nova demokratska vlada je odstranila vse narodne in verske razlike in zajemala ljudstvo popolno svobodo.

Celih šest let se je albansko ljudstvo borilo za svojo svobodo. Prav te dni je minilo leto dni, odkar so Albanci pregnali poslednjega fašističnega vojaka iz svoje dežele. Med zasedbo so ustanovili svojo narodno osvobodilno armado, ki je štela 30.000 partizanov. Albanci so poprečno vezali pet nemških divizij. Sijajne zmage Rdeče armade so jim omogočile, da so v jeseni leta 1944 prešli v odločilni napad. Konec novembra preteklega leta pa so Albanci osvojili Škader in tako popolnoma očistili svojo deželo. Vendar tedaj še niso položili orožja. Njihova naloga na Balkanu še ni bila zaključena. Poslali so nam na pomoč dve diviziji; ti sta se borili v naših borci v Sandžaku proti skupnemu sovražniku.

Albansko ljudstvo je po šestmesečni borbi izvajalo dve zmagi. Pregledalo je iz dežele fašističnega napadalca in uničilo notranjo reakcijo; ta je tesno sodelovala s fašističnimi okupatorji. V Albaniji je bila v preteklosti vsa politična oblast v rokah plemičev in fevdalne gospode, kasneje pa v rokah begov in trgovcev. Vsi napori, da bi ljudstvo prevzelo politično oblast v svoje roke, so ostali brez uspeha. Šele v končni dobi albanske osvobodilne borbe — borbe, ki je začela pred tridesetimi leti — so množice prevzele politično oblast v svoje roke. Dolg boj za svobodo je tesno združil albansko ljudstvo. Že v juliju 1942. leta se je osnoval začasni narodno osvobodilni odbor. Po osvoboditvi dežele pa se je sestavila začasna albanska vlada. Ta uživa popolno podporo ljudstva. Albanski vladi predseduje generalni polkovnik Enver Hodža — voditelj odprtega gibanja.

Albanija gleda z zaupanjem v bodočnost. V tem kratkem času po popolni politični osvoboditvi je albanska Demokratska fronta rešila mnogo važnih vprašanj. Izvedla je najosnovnejše socialne in gospodarske reforme; te so izrednega pomena za politični, gospodarski in kulturni razvoj dežele v bližnji bodočnosti. Agrarna reforma pričenja novo dobo v gospodarskem razvoju Albanije. Kmet se je z zemljiško reformo osvobodil fevdalne jarma in srednjeveške sužnosti, postal je gospodar na svoji zemlji. S to zmago nad fevdalizmom je za vedno izbrisal temni madež albanske zgodovine iz časov Skender-bega. Že med narodno osvobodilno borbo se je v Albaniji gradila ljudska oblast. V južnem delu je postal nastajala Demokratska fronta Albanije. Pod zastavo te fronte je ljudstvo potolklo fašiste, osvobodilo Albanijo in upostavilo svojo oblast. Demokratska fronta si prizadeva, da izkorenini vse ostanke fašizma. Te bedne ostanke preteklega režima podpira mednarodna reakcija. Ta se trudi, da bi tudi v Albaniji organizirala nekakšno opozicijo.

Nepričnanje Albanije je bilo do pred kratkim najmočnejše orožje reakcije. Do danes pa so Albanci priznale že številne vlade. Jugoslavija je bila prva država, ki je priznala albansko vlado. V pretekli zimi je naša država, kljub velikim težavam, nudila albanskemu ljudstvu znatno pomoč v živezu. Albansko ljudstvo vidi v novi Jugoslaviji zvesto prijateljico in trdno jarmstvo za obstoj demokratske Albanije. Predsednik albanske vlade Enver Hodža je pred kratkim dejal: »V osebi maršala Tita imamo enega najboljših in najiskrenejših prijateljev. To prijateljstvo čuti prav tako naše ljudstvo kot vsa ljudstva Jugoslavije.« Prijateljstvo Albanije s demokratskimi balkanskimi državami pa ni po volji reakcionarim krogom v Grčiji in Turčiji. Ti poskušajo na vse načine, da bi Albanijo ločili od njenih demokratskih sosedov. Skušajo ustvariti reakcijski blok, ki bi obsegal Turčijo, Grčijo in Albanijo.

Pred letom 1939. Albanija skoraj ni imela nobenih stikov s demokratskimi svetom. Italija je s gospodarskimi merami že kmalu po prvi svetovni vojni podredila Albanijo svoji volji. Danes pa je položaj Albanije mednarodno pravo urejen. Med velikimi silami je Sovjetska zveza prva navezala z Albanijo redne diplomatske odnose. Priznala so jo tudi druge večje države. Albanija je s tem dosegla priznanje svojih vojnih naporov, in kar je najvažnejše — državno samostojnost. Razpoloženje albanskega ljudstva pa najbolje tolmači zahteva po republikanski državni obliki. V današnji Albaniji ni več mesta za dinastijo Ahmed Zogua.

Na današnjih volitvah bo albansko ljudstvo potrdilo program Demokratske fronte, tiste fronte širokih ljudskih množic, ki je ustvarila popolno enotnost albanskega ljudstva in položila temelje demokratski oblasti. Zato pomenijo te volitve važen datum v zgodovini Albanije in važen korak naprej h končni ureditvi Balkana.

Molotov — Enverju Hodži

Tirana, 1. dec. Albanska poročevalska agencija poroča, da je ob priliki 83. obletnice albanske neodvisnosti ljudski komisar za zunanje zadeve ZSSR Molotov poslal predsedniku ministrskega sveta demokratske vlade Albanije naslednje brzojavke:

»Ob priliki dneva albanske neodvisnosti Vas prosim, gospod predsednik, da sprejmete za Vašo vlado in demokratsko albansko ljudstvo najpriskrajše želje sovjetske vlade.«

Odgovor sovjetskega poslaništva v Teheranu na noto iranske vlade

Sovjetski predstavniki in sovjetske vojaške oblasti se ne vmešavajo v politično življenje Irana

Teheran, 1. dec. (Tass). Iransko zunanje ministrstvo je te dni poslalo sovjetskemu poslaništvu noto o položaju v severnem Iranu. Ta nota dolži poglavarja kurdskih plemen odgovornosti za organizacijo neredov v Iranskem Kurdistanu in poudarja, da so te osebe dobivale podporo iz tujine.

Nota nadalje trdi brez kakršnega koli dokaza, da so sovjetski predstavniki delali iranskim oblastem težkoče v severnih predelih Irana in skuša sovjetskim predstavnikom podkati celo odgovornost za to, da številne pokrajine nimajo iranskega generalnega guvernerja. Nota poudarja, da na iransko-turški meji ni bilo obmejne straže in da je tudi pri tem krivda očitno na sovjetski strani. Ministrstvo navaja v svoji noti tudi, da so se sovjetske oblasti vmešavale v iransko zakonsko postopanje, ne navaja pa v dokaz niti enega primera.

Ob zaključku dolži nota »sovjetske vojaške oblasti, češ da so odgovorne za posledice dogodkov v Iranu, ki so popisani v noti. Da bi opravičilo svojo izjavo, se ministrstvo sklicuje na tristransko pogodbo iz leta 1942 in predlaga prevoz še nadaljega vojaštva in orožništva iz južnega Irana v severne predele.

V odgovoru iranskemu zunanjemu ministrstvu z dne 26. novembra je sovjetsko poslaništvo dalo izčrpen odgovor na vprašanja, ki so bila stavljena v iranski noti. Sovjetska nota pravi, da izjava iranskega zunanje ministrstva o vmešavanju sovjetskih predstavnikov v delo iranskih oblasti ni dokazana z dejstvi. Prav tako brez podlage je trditev o podpori, ki bi naj jo gotova kurdska plemena in nekateri kurdski politični voditelji dobivali s sovjetske strani. Trditev o vmešavanju sovjetskih predstavnikov v gospodarsko življenje severnih pokrajin je brez podlage.

Sovjetska nota omenja na drugi strani, da je sovjetska vlada zvesta svoji zavezniški dolžnosti v najhujših časih za Sovjetsko zvezo Iranu nudila pomoč pri uvozu 25.000 ton pšenice v iransko prestolnico Teheran. Z dobavo drugih proizvodov so sovjetske strokovne organizacije pomagale izboljšati preskrbo iranskega prebivalstva med vojno. Kar se tiče kretanja visokih iranskih uradnikov v severnem Iranu, so sovjetske transportne organizacije vedno nudile vso podporo iranskim oblastem in pred nekaj dnevi je sovjetsko poslaništvo generalnemu guvernerju Bayatu za njegovo potovanje v Tabriz stavilo na razpolago celo letalo. Odgovor sovjetskega poslaništva podčrtava, da iransko ministrstvo zavzema popolnoma neobjektivno stališče glede zastraženja iransko-turške meje. Iranski krogi svojčas niso hoteli vzpostaviti straže na tej meji, kljub

ponovnim zadevnim predlogom Sovjetske zveze.

Izjava, da so se sovjetski predstavniki baje vmešavali v iransko zakonsko postopanje in preprečili kaznovanje krivih iranskih državljanzov, je presenetljiva zaradi svoje neutemeljenosti in potvarjanja resničnega stanja. Sovjetska nota poudarja, da so iranske krajevne oblasti pogosto delale težave pri aretaciji zločinskih elementov in lokalna sodišča so neredko oprostila ali pa izreкла zelo milo sodbo nad tistimi, ki so kradli sovjetsko vojaško lastnino ali bili krivi umorov sovjetskih vojakov. Poslaništvo ZSSR izjavlja, da informacije, ki so mu na razpolago, ne potrjujejo dejstev, ki jih omenja iranska nota v zvezi z incidenti v severnih pokrajinah.

Na vsak način je razvoj severnih iranskih pokrajin, ki je v zvezi z delom političnih strank, iranska notranja zadeva. Sovjetski predstavniki in sovjetske vojaške oblasti se niso nikdar vmešavale in se ne vmešavajo v politično življenje Irana, iz tega razloga sovjetska vlada odločno zavrača vsak poskus, zvrniti odgovornost za te dogodke od iranskih organov na »sovjetske vojaške oblasti«. Ker se ministrstvo v opravičilo za svojo izjavo sklicuje na tristransko pogodbo, izjavlja sovjetsko poslaništvo, da Sovjetska zveza omenjeno pogodbo, ki je bila sklenjena v letu 1942, strogo in točno upošteva. Istočasno opaja sovjetsko poslaništvo, da iranska pogodbenica ni vedno upoštevala zgoraj omenjene pogodbe, kar se tiče ohranitve notranjega reda na iranskem ozemlju.

V zvezi z izjavo iranskega zunanje ministrstva o prevozu večjega števila iranskega vojaštva v severne predele, opozarja sovjetsko poslaništvo v svojem odgovoru na sledeče: Sovjetska vlada je prepričana, da se je treba izogibati vsakršnih komplikacij, ki bi nastale s prevozom iranskega vojaštva v severne predele Irana in smatra ta ukrep sedaj za neumesten. Če bi k rednemu iranskemu vojaštvu in orožništvu, ki je že v teh predelih, prišli še novi kontingenti iranskih čet, bi to povzročilo nemire in močnejšo krvoprelitja v severnem Iranu. V tem primeru bi bila sovjetska vlada primorana pripeljati v Iran svoje lastne dodatne čete, da se vzdrži red in zagotovi varnost sovjetskih posadk.

Volitve v iranskem Azerbejdžanu

Teheran, 1. dec. (Tass). Kakor poroča tabriški list »Azerbejdžan«, bodo na podlagi sklepa ljudske skupščine iranskega laghi sklepa ljudske skupščine iranskega Azerbejdžana v Tabrizu in v okrožjih tabriške pokrajine volitve v Medžlis iranskega Azerbejdžana. Volitve bo vodil začasni narodni odbor, izvoljen na ljudski skupščini iranskega Azerbejdžana dne 21. in 25. novembra v Tebrizu.

Sovjetska vlada je na prošnjo kitajske vlade odložila umik sovjetskih čet iz Mandžurije

Cangčung, 1. dec. (Tass). Po vesteh, ki jih je dobil Tassov dopisnik, je maršal Malinovski sporočil zastopniku kitajske vlade generalu Hsinšihueju načrt o umiku sovjetskih čet iz Mandžurije v skladu s sovjetsko-kitajsko pogodbo z dne 4. avgusta. Po načrtu bi se morale vse sovjetske čete umakniti iz Mandžurije do 3. decembra 1945.

V zadnjem času so pri pogajanjih med maršalom Malinovskim in generalom Hsinšihuejem kitajski zastopniki ponovno izjavili, da ima kitajska vlada pri prevozu svojih čet v Mandžurijo velike težave zaradi prisotnosti kitajskih nevladnih čet v nekaterih krajih.

Kitajska vlada je spričo položaja v Mandžuriji sovjetski vladi izjavila, da bi prišla v zelo težaven položaj, če bi se sovjetske čete umaknile iz Mandžurije do določenega roka, kajti do tega časa ji je nemogoče spraviti v Mandžurijo svoje lastne čete in organizirati tam civilno upravo. Spričo tega je sovjetska vlada pristala na predlog kitajske vlade, da za nekaj časa odloži umik sovjetskih čet iz Mandžurije. Kitajska vlada je sprejela to z veljim zadovoljstvom na znanje. Kitajska in sovjetska vlada sta se domenele, da bodo v Cangčungu zadevna pogajanja med maršalom Malinovskim in zastopniki kitajske vlade.

Zahteva po umaknitvi ameriških čet iz Kitajske

Demokratski poslanci Združenih držav so predlagali kongresu resolucijo, v kateri zahtevajo, naj predsednik Truman umakne iz Kitajske ameriške oborožene sile

Washington, 1. dec. (Tass). Cilan kongresa Delacy, demokrat iz države Washington, je predložil v poslanski zbornici resolucijo, v kateri zahteva, naj Truman umakne iz Kitajske vse ameriške oborožene sile, naj ukline prometne olajšave in oskrbo. Namesto tega naj »nudi Kitajski vsakršno mirnodobno pomoč in naj ji pomaga, da bo zavzela svoje mesto kot velika, združena, demokratska in uspešajoča država.«

Delacy je objavil, da podpirajo to resolucijo demokratski zastopniki Coffe in Savage iz države Washington ter demokratski zastopniki Douglas, Healy, Patterson iz države California. Poudaril je, da se ameriške čete in orožje uporabljajo za ojačevanje ene strani v neobjavljeni, vedno večji obseg zavzemajoči državljanski vojni na Kitajskem. Resolucija izjavlja, da more oborožena intervencija Združenih držav na Kitajskem »le podaljšati državljansko vojno ter preprečiti, da bi dobili milijoni samoopravni, da bi lahko napredovali v demokracijo.«

Dobro poučene osebe so Tassovemu dopisniku izjavile, da je kitajska vlada na pogajanjih v Cangčungu predlagala, da bi izkrcali kitajske čete v pristaniščih Dajinji, Jangkov in Hulutao. Sovjetsko poveljstvo je pojasnilo, da je po določbah sovjetsko-kitajske pogodbe Dajinji trgovinske pristanišče, namenjeno za prevoz blaga, ne pa vojaštva, in da zato ni mogoče izkrcati tam vojakov. Pristanišči Jangkov in Hulutao pa kitajska vlada lahko uporabi za izkrcanje svojih čet.

Kitajska vlada je sovjetskemu vojaškemu poveljstvu v Mandžuriji stavila tudi vprašanje, če bi hotelo pomagati pri izkrcavanju čet kitajske vlade v pristaniščih Jangkov in Hulutao in pri prevozu čet po železnici med Peipingom in Mukdenom. Na to vprašanje je sovjetsko vojaško poveljstvo odgovorilo, da so bile po svoječasno sporočenem načrtu sovjetske čete že umaknjene iz pristanišč Jangkov in Hulutao kakor tudi iz področja južno od Mukdena in da zato sovjetsko poveljstvo v Mandžuriji nima možnosti, da bi nudilo zaproseno pomoč v teh področjih.

Tukajšnja poročila pravijo, da namestila kitajsko poveljstvo zdaj spravi svoje čete v Cangčung in Mukden z letali.

NADALJEVANJE NÜRNBERŠKEGA PROCESA:

Hessu se je povrnil spomin

Nürnberg, 1. dec. Na razpravi, ki se je to pot začela kasneje kakor običajno, je Hessov zagovornik dr. Rohrscheidt dejal: »Sodišče naj odloči, ali je Hess sposoben za sojenje oziroma ali je popolnoma nevtrajen. Strokovnjaki so preiskali Hessa in so podali svoje mnenje sodišču. Osebo sem prepričan, da se Hess ne more zagovarjati. Zato prosim, da se postopanje proti Hessu začasno ustavi.«

Hess sam misli, da se more zagovarjati in bi to rad sam povedal sodišču. Ko je dr. Rohrscheidt bral ta odstavek iz poročila strokovnjakov, se je Hess začel na ves glas smejati. Dr. Rohrscheidt je dejal: »Ne strinjam se s Hessovim zatrjevanjem, da je zmožen nadaljevati z obrambo. Obtožencem očitajo tako strašne zločine, da lahko prikažejo celo smrtno kazen.«

Vrhovni sodnik Lawrence je vprašal: »Ali obtožence ni zmožen, da bi razumel razpravo?« Zagovornik: »Duševno je zdrav, toda ne more razumeti pri in se primerno braniti.«

Glavni tožilec Rudenko se je protivil prošnji. Glavni tožilec Združenih držav Ro-

bert Jackson je pozval Hessa, naj pove svoje lastno mnenje.

Hess je vstal in rekel: »Da onemogočim vsako možnost, da bi me proglasili za nesposobnega zagovarjati se, čeprav se želim udeležiti ostanka razprave z ostalimi obtoženci, bi rad podal sodišču naslednjo izjavo: Nisem je nameraval predložiti do kasnejšega razdobja sojenja. Moj spomin je zopet v redu. Simuliral sem izgubo spomina samo iz taktičnih vzrokov. Moja zmožnost koncentriranja je samo nekoliko omejena, toda to ne vpliva na mojo sposobnost slediti razpravi in se zagovarjati ter staviti vprašanja pričam ali celo odgovarjati na vprašanja. Poudarjam, da v polni meri odgovarjam za vse, kar sem storil ali podpisal kot sodelavec. Moje stališče je, da je sodišče nepristojno in da se ga ne sme udeležiti. Ki sem jo pravkar podal. Zato sem celo med razgovori s svojim zagovornikom vztrajal na izgubi spomina. On je zato nastopal v dobri veri, ki je dejal, da sem izgubil spomin.«

Hess se je vsedel, sodno dvorano pa je zajel val razburjenja. Vrhovni sodnik Lawrence je odložil razpravo.

Vprašanje oporišč na Islandu

Američani so v svojih zahtevah po islandskih oporiščih popustili

Kodanj, 1. dec. (Tass). »Politiken« piše v uvodniku: »Ameriške zahteve po stalnih oporiščih na Islandu so, kakor javljajo brzojavke iz Reikjavika in Londona, baje prenehale zaradi ostrih islandskih protestov. Ameriška vlada je sprejela tudi odklonilno izjavo islandske vlade, vendar se pogajanja glede tega vprašanja še nadaljujejo. Zdi se, da je islandska vlada pripravljena voditi pogajanja glede prepustitve nekaterih oporišč.«

Mlada republika Island stoji pred zelo zamotanim vprašanjem. Vojna je pokazala, kakšne izredne strateške važnosti je Island. Ta republika ne štiti samo »severne proge« Velike Britanije, tem-

več leži tudi v neposredni bližini severne poti v Rusijo, v Murmansk, ki se je med zadnjo vojno izkazal za posebno važno sovjetsko pristanišče. Ta proga tudi v bodočnosti ne bo izgubila na važnosti, posebno ker imajo Rusi Pečengino in ker so dobili fjord Varanger, ki ne zamrzne.

Island je proti svoji volji postal središče mednarodnega političnega zanimanja. Oporišča, za katera gre, so ameriško letališče v bližini Reikjavika in ameriško pomorsko oporišče, ki je bilo nedavno dograjeno na daleč od Reikjavika. Poteku teh pogajanj bomo sledili z največjo pozornostjo.

»Papež blagoslovlja najhujšega zločinca, kar jih je kdaj poznal svet«

piše mehiški list »El Nacional«

Mexico City, 1. dec. (Tass). Napredni mehiški listi ostro obsojajo papeža Pija XII., ker je nedavno blagoslovil Franco.

»El Nacional« piše: Kako more kdo pozabiti tisoče umorov, ki jih je zagrešil general Franco, katerega je blagoslovil papež, kako pozabiti uničenje Gernike, bombardiranje Valencie, Alicante, Barcelone in Madrida, pozabiti nasilje, glad in trpljenje španskega ljudstva? Papež blagoslovja najhujšega zločinca, kar jih je kdaj poznal svet in ga celo hrabri za nadaljnje zločine. V želji, da si ohrani svojo oblast na zemlji, proglasa papež protikršćanska načela. Papež, ki je našel besedo usmiljenja za nemške Hitlerjeve, za italijanske in japonske fašiste, ne more najti teh besed za one, ki so se borili v Španiji za svobodo, pravice in demokracijo. Z obrambo Franco posega Vatikan neposredno v španske notranje zadeve.

»El Popular« naglašja, da umirajo Španci, ki so po večini katoličani, v ječah in v mučilih. List vprašuje, če si Franco zasluži papežev blagoslov s svojimi groznimi zločini, in pravi: »Ni dvoma, da špansko ljudstvo ne bo pozabilo blagoslova, ki ga je podelil

Bivši guverner Aragonije ostro obsoja Giralov kabinet

Mexico City, 1. dec. (Tass). Bivši republikanski guverner Aragonije Mantecon je na shodu ob priliki obletnice obrambe Madrida ostro obsojal Giralov kabinet zaradi povelja, ki prepoveduje vojakom priključitev k političnim strankam. Obsojal je »pomirjevalno« delovanje Giralovega kabineta, ki ima namen osvoboditi Španijo »s pomočjo sumljivih pogajanj« ter ne misli na ustanovitve močne, disciplinirane republikanske armade. Ob enem zanika Giralov kabinet tudi vlogo gverilec pri osvoboditvi Španije. Mantecon je izjavil, da resnični borci za republiko — generali, častniki in vojniki — ne bodo dovolili, da bi se za njihovimi hrbi izvedli kakšni plebisciti oziroma kakšne dvoligne spletke.

Shodu so razen generalov in častnikov republikanske armade prisostvovali tudi bivši ministri Alvarez del Vayo, Angel Galarza, Tomas Bilbao ter zastopniki mehiške vlade.

Kongres »mehiške demokratske stranke«

Mexico City, 1. dec. (Tass). Kongres »mehiške demokratske stranke«, ki jo vodi Padilla, je končal svoje delo. Mehiški listi komentirajo delo kongresa in pravijo, da so bili govori bivšega ministra za zunanje zadeve Padilla, v katerih je ostro napadal vlado, »resnični politični skandali.«

Še pred nekaj meseci je bil Padilla v Združenih državah Amerike ob priliki konferenca v San Franciscu, kjer je v številnih govorih in izjavah zagotavljal, da vlada »v Mehiki resnična demokracija«. Kljub temu se je v svojih govorih na kongresu trudil, da bi z vseni sredstvi onemogočil sedanji mehiški režim in vladno stranko mehiške revolucije, kakor tudi mehiško vlado. Padilla je večji del svojih govorov posvetil pozivom za borbo proti »komunistični nevarnosti«. Padilla je na kongresu uradno predlagal svojo lastno kandidacijo za mesto predsednika na predsedniških volitvah.

Številne sindikalne organizacije v Mehiki so v javnih izjavah v tisku obsodile stališče Padillovih pristaev. Številni demokratski krogi, ki so doslej podpirali Padillovo kandidacijo, so sedaj opustili.

Občinske volitve na Finskem

Helsinki, 1. dec. (Tass). Po devetih letih bodo 4. in 5. decembra na Finskem občinske volitve.

Komunisti in socialni demokrati so se združili v volilni kampanji v skupno fronto.

Ameriška politika do Kitajske ostane nespremenjena — je izjavil Byrnes

Washington, 1. dec. (Tanjug). Ob priliki ostavke generalnega majorja Patrika Harleyja na položaj veleposlanika Združenih držav Amerike v Kitajski, je ameriški minister za zunanje zadeve James Byrnes izjavil, da z iz-

Nemiri v Palestini

Beirut, 1. dec. (Tass). 28. novembra jutraj je nek parnik ilegalno pripeljal s seboj iz Grčije nad 200 židovskih beguncev v Palestino. Parnik je odkrila britanska policija, potem ko so se begunci skrili v obalni židovski naselbini. S pomočjo psov je policija ugotovila, da so se begunci zatekli v židovsko naselbino Saragon. Naselbino je policija z odredi 6. padalske divizije hitro obkrožila. Policija je začela z aretacijami.

To so nemudoma izvedeli prebivalci sosednih naselbin, ki so se odločili, da bodo za vsako ceno preprečili, da bi britanska policija aretirala židovske begunce. Več tisoč mož, žena in otrok je skušalo prebiti kordon policistov in vojakov ter preprečiti aretacijo beguncev. Britanci so streljali v množico, kar je imelo za posledico, da je bilo 8 židov ubitih in 78 ranjenih. Aretrali so 167 oseb, med njimi 10 židovskih policistov. Streljanje v množico je povzročilo veliko razburjenje v Palestini.

Prva avstralska razprava proti japonskim vojnim zločincem

Sidney, 1. dec. V Morotau na Hal-maherskih otokih v Vzhodni Indiji se je pričela prva avstralska razprava proti japonskim vojnim zločincem. Prvi obtožene je kapetan Tokiv Izvasa iz 32. japonske divizije, ki je obdolžen umora nekoga vojneke ujetnika avstralskega letalstva v Pantalaudi na Celebesu 23. maja t. l. Izvasa je ukazal, da se žrtev ubije s nožem. Razprava na Labuan-skem otoku pred severnim predelom otoka Bornea se bodo pričele 3. decembra.

menjavo ameriškega diplomatskega predstavnika v Kitajski ne bo v zvezi nobena sprememba ameriške politike do Kitajske. V Beli hiši je bilo objavljeno, da bo general Marshall v najkrajšem času odpotoval na Kitajsko.

25 obletnica dveh sovjetskih republik

Kazakstan

Kazakstan uvrščamo danes med napredne industrijske republike Sovjetske zveze. Leta 1919 je Stalin sovjetskim in partijskim organizacijam osrednje Azije postavil nalogo, da dvignejo kulturno raven delavskih množic, da jih pouče o socializmu, da pospešujejo razvoj slovnstva v krajevnih jezikih. Sovjeti so s pomočjo idej Lenina in Stalina partije kazakskemu ljudstvu omogočili razvoj ljudske kulture. Sovjetska oblast in Boljševiška partija sta v 25 letih povedli kazaksko ljudstvo iz teme v vedro življenje. V carski Rusiji je bilo kazaksko ljudstvo razcepljeno v sovražna plemena. Po oktobrski revoluciji pa je kazaksko ljudstvo sovjeliziralo Kazakstan in z enim skokom preokročilo ogromni prepad, ki loči svet patriarhalnih fevdalnih odnosov od socialistične družbe.

Stalinove petletke so preobrazile Kazakstan. Rudnik Karaganda daje na leto na milijone ton premoga. Proizvodnja premoga se je v 25 letih povečala 23-krat, proizvodnja bakra 5-krat, proizvodnja nafte 26-krat in proizvodnja svinca 100-krat. Tudi v poljedelstvu je Kazakstan silno napredoval. 600.000 kolhozovih družin je dobilo v

obdelovanje 85 milijonov hektarjev zemlje, na pašnikih Kazakstana se pase preko 15 milijonov glav živine. Delniška družba za gradbo železnice je mogla od leta 1913 do leta 1917 zgraditi le 237 kilometrov proge. Sovjetski graditelji pa so v manj kot petih letih zgradili 1.500 km dolgo progo, ki veže Turkestan s Sibirijo.

Pred revolucijo je bilo le zelo malo Kazakov, ki so umeli čitati. Zdaj imamo v Kazakstanu 7.735 osnovnih in srednjih šol, ki jih obiskuje preko 750.000 otrok. Pod carizmom ni bilo v Kazakstanu višjih učnih zavodov, zdaj pa je 22 višjih šol. 1.200 znanstvenikov dela v zavodih kazakške podružnice Akademije znanosti ZSSR.

Sovjetska oblast je osvobodila kazaksko ženo. Zdaj sodeluje enakopravno z možem pri izgrajevanju socialistične države. Leta 1941 so kazakstanski delavci poslali svoje najboljše sinove in hčere v Rdečo armado. Kazaki so častno izpolnili svojo domovinsko dolžnost. V slavnem seznamu junakov Sovjetske zveze se blesti 330 imen sinov in hčera Kazakstana. 57.000 Kazakov je bilo odlikovanih. Delavci Kazakstana so zgradili mnogo letalskih eskadril in tankovskih kolon.

Armenija

Novembra 1. 1920 je armensko ljudstvo strmoglavilo proti-ljudsko vladno »Dašnak« in uvrstilo sovjetsko oblast. Na temelju sovjetske ureditve je Armenija dobila možnost za svobodno razvoj in nacionalni dvig. Med narodi Zakavkazije so bili vzpostavljeni odnosi tovarištva in bratske solidarnosti. V času sovjetske oblasti je delovno ljudstvo Armenije pod vodstvom Komunistične partije zgradilo napredno socialistično republiko z razvito industrijo kolhozi, poljedelstvom in visoko kulturo.

V republiko so zgradili velika industrijska podjetja: Alaverski, Kafanski in Zakanski kombinat, Kirovskanski in Alaverski tovarno poljedelskih izdelkov, tovarno za izdelavo tankov v Erevanu, Lenjinskanski kombinat, tekstilni kombinat, industrijska podjetja za prehrano: urejena je Kanakirska električna centrala, prav tako deluje na desetih kolhozih hidrocentral. Kolhozna ureditev je preobrazila armensko poljedelstvo. Republika ima tudi zelo razvit namakalni sistem. Kolhozi in sovhози so dosegli znatne uspehe v vinogradništvu in vrtnarstvu.

Pred oktobrsko revolucijo je bilo v Armeniji vsega skupaj 446 osnovnih in 7 srednjih šol. Sedaj je pa v republiko 869 osnovnih in nepopolnih sred-

njih šol; srednjih šol samih je 300, tehničnih šol 48, višjih šol 13, znanstvenih raziskovalnih zavodov 43. Pisatelji, pesniki, umetniki, skladatelji Armenije so ustvarili znamenita dela v literaturi in umetnosti.

V letih domovinske vojne je armensko ljudstvo častno izvršilo svojo nalogo pred domovino. Borci iz Armenije so skupno s sinovi drugih narodov Sovjetske zveze požrtvovalno branili svobodo in neodvisnost svoje domovine. Delavci, kolhozni in inteligentna Armenije so se neumorno trudili, da bi izvojevali zmago nad sovražnikom.

Glavno mesto Armenije Erevan je bil pred četrto stoletje malo provincialno mesto, s siromašnim prebivalstvom, sedaj pa šteje 250.000 prebivalcev. S ponosom lahko rečemo, da je to mesto plod sovjetske dobe. Nekdanji Erevan ni imel industrije, razen tovarne za konjaki in nekaj obrtniških delavnic. Sedaj pa je to veliko industrijsko mesto. V Erevanu je 11 visokih šol in 29 tehničnih srednjih šol. Tu je sedež Akademije znanosti SSR Armenije. Armenska prestolnica ima 9 gledališč, 32 klubov in 7 muzejev. V mestu je zgrajenih mnogo novih in velikih stavb z rdečimi lehnjaki, ki ohranjajo najlepše poteze starodavnega armenskega stavbarstva.

OBNOVA SOVJETSKIH MEST

Leningrad

Takoj po razbitju sovražne blokade januarja 1943, so Leningraščani začeli z veliki in pomembno obnovo. L. 1944 so vložili okrog 800 milijonov rubljev za obnovitev dela v Leningradu. Tovarne »Kirov«, »Boljševik« in »Lenin« so naglo spravile v obratovanje valjarne ter oskrbujejo sedaj leningrajsko industrijo s kovinami.

Leningraščani so proslavili zmago nad nemškimi fašisti in japonskimi imperia- listi s tem, da so začeli znova proizvajati predmete, ki so jih proizvajali že pred vojno. V Leningradu že zopet izdelujejo turbine in kotle, stroje za papir, tekstilne stroje in precizne instrumente, ki jih uporabljajo v industriji za gradnjo strojev. V mestu delajo vse tovarne. Leningrajska industrija se okolišča z zadnjimi pridobitvami znanosti in stalno izboljšuje svoje izdelke in proizvodni postopek. Stalinska tovarna gradi 100.000 kw turbine za električno centralo na Dnjepru »Elektrosila«, izdeluje močnejše generatorje s hidrogen- skimi hlajenjem itd.

Vse prebivalstvo mesta dela pri obnovi javnih in rezidenčnih zgradb, ki so bile med blokado poškodovane. Obnova mesta je postala tako stvar vsega mest-

nega prebivalstva. V 9 mesecih t. l. so obnovili 318.000 m³ stanovanjskega prostora. Velikanske stavbe Zimske palače, generalnega štaba, borze, senata in mnogo drugih primerov dovršenega stavbarstva so si madele prejšnji blešči videz: palače, stanovanja in hiše se bleščejo v novi barvi. Po sklepu vlade posvečajo vedno več pozornosti vprašanju preskrbe mesta s plinom. Več plinarn je bilo postavljenih in sedaj obratujejo. V kratkem bo imelo vsako stanovanje na razpolago plin.

Leningrad je mesto napredne kulture. Stevilni zavodi za višjo vzgojo, zavodi za znanstveno raziskovanje, gledališča in muzeji so ponos mesta. 47 višjih vzgojnih zavodov je odprlo svoja vrata na stečaj mladini dežele. Jeseni je vstopilo 165.000 dijakov v višje šole. V 9 mesecih t. l. so v mestu obnovili 94 šolskih zgradb. Danes poseja šole 220.000 otrok, trikrat toliko kot prejšnje leto. V Leningradu so odprta vsa gledališča — opera in baletno gledališče, ki nosi ime po Kirovu, Puškinovo gledališče, dramsko gledališče, ki se imenuje po Gorkem, operetno gledališče in druga. V številnih muzejih se vrši učinkovito obnovitveno delo.

Odesa

Od osvoboditve Odesa je preteklo komaj 18 mesecev. Prebivalci mesta so niso pozabili zapuščenih trgov, dima, ki se je valil iz gorečih hiš in trupel civilistov, ki so jih pobili nacisti. V različnih predelih mesta so gorele šole, bolnišnice in muzeji. Iz pristanišča so grmele eksplozije. Toda komaj se je fronta pomaknila malo bolj proti zahodu, že so prebivalci krepko pričeli obnavljati svoje mesto. Vseh teh 18 mesecev so neutrudljivo delali. Na novo so zgradili tovarniške bloke, obnovili krajevno električno centralo, šole ter znanstvene in kulturne ustanove.

Danes je v Odesi povsem drugo življenje. V pristanišču delajo s polno paro. Na desetine ogromnih žerjavov dviga in spušta tovare. Močan žerjav z lahkoto dvigne lokomotivo s krova prekomorske ladje ter jo postavi na tračnice. Ob pomolu so zasidrane ladje, natovorne s stroji in živili. Žerjavi dvigajo zdaj avtomobil, zdaj ogromne zabojne kondenziranega mleka. Nedavno so posebne skupine delavcev obnovile

Zivo in trdho zvezo med našo vojsko in našim ljudstvom bomo pokazali s prisrčnim slovesom pri odhodu demobiliziranih borcev na njihove domove!

Kaspiško morje bodo regulirali

Pri Akademiji znanosti je bil ustanovljen poseben odbor za proučevanje Kaspiškega morja. Člani tega odbora so najodličnejši sovjetski znanstveniki in junaki socialističnega dela. Predsednik odbora je oceanolog, sovjetski akademik Peter Kirkov.

Problemi Kaspiškega morja že dolgo zaposlujejo ruske znanstvenike. To morje je velike važnosti za narodno gospodarstvo. Nudi mnogo rib, na njegovi zapadni obali pa se nahajajo močni petrolejski izvori pri Bakuju. V Kaspiško morje se izliva ena sama velika rečna žila — Volga. V zadnjih 30 letih se je gladina tega morja znižala za 2,5 metra. Zato je proučevanje vodnih pojavov v Kaspiškem morju izredne važnosti.

Načrti predvidevajo, da bi Kaspiško morje povečali s pomočjo vodnih mas Pečore, Višegde, Onega in Amu Darje. Gladino Kaspiškega morja bi lahko dvignili tudi z izgradnjo veličastnega kanala Manič, ki bi zvezal Kaspiško morje z Azovskim in Črnim morjem. Da bi preprečili preveliko slanost Azovskega morja — ta bi utegnila nastati kot posledica zmanjšanja vode — je komisija izdelala načrt za zožitev preliva Kerč (ob stiku Azovskega in Črnega morja). Obstaja tudi načrt, po katerem bi se del vode Dnjepra speljal v Azovsko morje s pomočjo sistema prekopov.

Važen ukrep za dvig gladine Kaspiškega morja bi bila tudi ločitev tega morja od njegovih najvažnejših zalivov, med katerimi so največji Kara-Bugaz in Sagazgol. Površina obeh znaša 18.500 m². Ti zalivi so edinstveni na svetu zaradi svojih močnih sulfatnih in klorovih vrelcev ter vrelcev magnija in broma. Najrazličnejši učenjaki in strokovnjaki bodo sodelovali pri uresničenju teh veličastnih del, ki jih predvideva odbor za Kaspiško morje.

Povratek ladje »Ledenik« iz Arktika

Hidrografična ladja »Ledenik« se je vrnila v Arhangelsk po dolgem križarjenju po arktičnih morjih. To pomlad so spustili ladjo v morje iz arhangelske ladjedelnice; v začetku plovbene dobe pa je odpula na dolgo potovanje, katerega namen je bil hidrografično raziskovanje v Laptevskem morju. Ladja je srečno priplula do Dicksona, toda led ji je zaprl nadaljnjo pot proti vzhodu. Ostala je v Karskem morju dalj časa. V Arhangelsk je priplula šele sredi novembra.

Ekspedicija, ki jo je vodil Lejkin, je odkrila prej neznan otok v Laptevskem morju in določila njegov točni zemljepisni položaj. Poleg naloge, ki jo je ekspedicija točno izvedla, je »Ledenik« še opremil devet svetilnikov v Karskem in Laptevskem morju. Posadka je tudi pomagala znani Mihalenkovi prezimovalni ekspediciji na novo oporišče.

Gradnja velike dolinske pregrade v Srednji Aziji

V bližini mesta Kzıl Orda ob spodnjem toku Sir Darje, ki je ena izmed največjih rek Srednje Azije, grade orjaško dolinsko pregrado. Ta bo zajela reko Staram tako, da se bo vodna gladina reke Sir Darje dvignila za šest metrov in to na razdaljo 40 kilometrov. V bližini dolinske pregrade bodo zgradili orjaški rezervoar, ki bo zalagal

Razstava sovjetske arhitekture

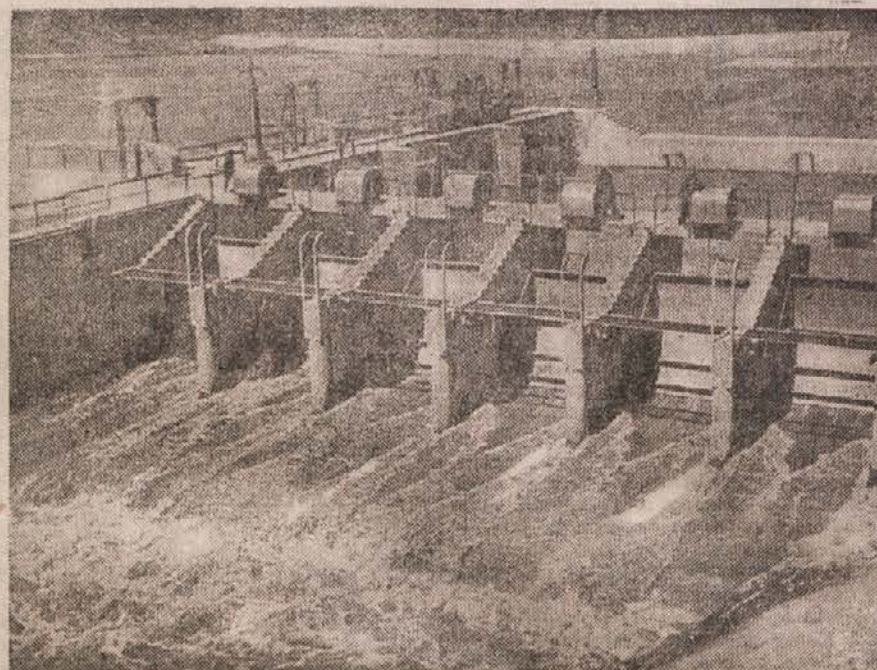
Prvega decembra so odprli v Moskvi razstavo arhitekture ZSSR, ki jo je priredil ljudski komisariat za gradnjo. Ta razstava hoče prikazati veličastno delo, ki so ga izvršili v letih vojne sovjetski gradbeniki. V številnih tovarnah bodo razstavili modele stavb in gradbenih del, modele novih konstrukcij, diagrame, umetniške slike in fotografije, ki prikazujejo nove tehnične metode pri delu.

Razstava nam pokaže, kako sta bila zgrajena v težavih prilikah vojnega časa in v mrzi zimi plavž številka 2 v Čusovaji in opekarna v Čeljabinsku, obenem s tovarno za aluminij v Stalinsku in udarniškem času, potem kako so položili po dnu jezera Ladoge petrolejski cevovod, ki je oskrboval obkoljeni Leningrad s tekočim gorivom. Paviljon za obnovitvena dela nam pokaže, kako so obnovili velika industrijska podjetja v Stalingradu, Harkovu, Rostovu na Donu, Sevastopolu, Krcuatorsku, Maripolu in v drugih industrijskih središčih, ki so jih porušili nemški fašistični zavojevalci. Največ prostora bo zavzemal v paviljonu ogromen model plavža št. 4 v Azovstalu. Nemci so povzročili eksplozijo v tem plavžu, ta se je premaknil za en meter in pol in pogreznil za 3,60 metra. Jekleno konstrukcijo plavža so postavili nazaj na staro mesto. Zgodovina gradbene tehnike ne pozna podobnega primera. Razstavljeni predmeti govorijo o uspehu stahanovcev: zidarjev, betonskih delavcev, stuka- terjev, tesarjev, slikarjev in podajajo delovne stvaritve graditeljev, iznajditeljev in inženirjev.

Mickiewiczova proslava v Moskvi

Vsežvezni odbor društva za kulturno sodelovanje z inozemskimi deželami je

Z N A N O S T

Naprave elektrarne Rowadstroj.

namakalne prekope s sladko vodo. Kazakstan bo postal zopet ploden. Na področju Kzıl Orde bodo posejali ogromna riževa polja. Načrt predvideva dva plovna prekopa, katerih dolžina bo 100 ozir. 150 km, širina pa 30, ozir. 35 m. Namakalna ploskev obsega 10.000 ha do sedaj nerodovitne zemlje. Rezervoar bo zalagal z vodo celotno področje Kzıl Orde. Hidroelektrična centrala bo zalagala z električnim tokom tovarne in hiše Kzıl Orde ter sosednjih kolhozov. Razen tega so izdelali načrte za gojitev rib na tem področju. Pri zgraditvi dolinske pregrade sodeluje na tisoče prebivalcev, ki so se prostovoljno javili na delo. Dolinska pregrada bo dograjena leta 1948.

Predstavniki Avstralije v Magnitogorsku

Avstralski sindikalni predstavnik Thornton, ki se je udeležil sindikalnih konferenc v Londonu in Parizu, je te dni prispeval v Magnitogorsk. Thornton je svoje vtise izrazil takole: »Mnogo sem slišal govoriti in mnogo sem čital o Magnitogorsku. Obiskal sem glavne oddelke, plavža, Martinove peči in druge oddelke, videl sem delavce pri delu.

Samo v Sovjetski zvezi ljudje lahko dejansko ustvarjajo to, kar so popreje v teoriji rešili; videl sem, kako se racionalno uporabljajo stroji in oprema. Potovanje v Magnitogorsk bo zapustilo name najboljše vtis. V svoji domovini bom pripovedoval o slavnih podvigih kovinarjev v Magnitogorsku.«

Nova dela na kanalu Moskva—Volga

Zima je začasno prekinila promet na kanalu Moskva-Volga. Poleti je plulo po kanalu več kot 40.000 ladij. Prevoznik načrt je bil dokaj presežen. V kratkem se bo pričela modernizacija 7. in 8. zatvornice, ki sta največji na kanalu. Delo zatvornice bo avtomatizirano.

Istočasno s popravili nadaljujejo arhitektonsko opleševanje kanala. Nedavno so okrasili 8. zatvornico s kipi, ki predstavljajo ribiške žene. Kanal Moskva-Volga stopa v svojo deveto zimo.

K U L T U R A

priredil te dni zborovanje v proslavo 90-letnice smrti velikega poljskega pesnika Adama Mickiewicza. Zborovanja so se udeležili člani poljskega veleposlanstva s poljskim veleposlanikom Raabeom na čelu ter predstavniki sovjetskega leploslovja in umetnosti. Predsednik društva Kamenov je imel na proslavi govor. Profesor Blagov je poročal o pesnikovem življenju in delu. Predsednik Vesolovskega odbora generalni poročnik Gundorov in veleposlanik Raabe sta prav tako govorila. Pesnik Asejev je čital nekaj prevodov Mickiewiczovih pesmi. Zborovanju je sledil koncert, ki je bil posvečen spominu slavnega poljskega pesnika.

Film o sovjetskih otrokih

V Moskvi predvajajo nov dokumentarni film »Pripovedka o naših otrocih«. Film so snemali najboljši sovjetski kinooperaterji. Prvi del filma prikazuje srečo otrok v letih pred vojno. Pride leto 1941. Sovražnik je zahrbtno napadel sovjetsko deželo. Otroci so v vojni doživeli težke prizkušnje. Film prikazuje dečke-heroje in važno vlogo, ki so jo igrali mladi borci Rdeče armade, bolničarji itd. Na zanimiv način prikazuje film štiriletnega dečka iz kolhoza Aljoškina, ki je teklen 8 km, da bi sporočil kolhoznikom, da so sovjetski častniki zaprti v bunkerju in da umirajo. Kolhozniki so uspeli rešiti častnike, tovariš Stalin pa je pohvalil mladega heroja in ga odlikoval. Starši tega dečka so padli v vojni. Za osirotelega dečka bo skrbel polk. Aljoškin obiskuje sedaj šolo.

Film prikazuje življenje sovjetskih otrok, ko zapuščajo ogroženo ozemlje, dalje, kako otroci pomagajo odraslim pri pospravljanju poljskih pridelkov. Zadnji del filma je posvečen povojnemu obdobju. Otroci se vračajo v osvobojena mesta. Otvarjajo se šole, okrevajo, pionirska taborišča in dečji domovi. Očetje se vračajo s fronte. Srečna mlada leta so se spet vrnila.

Gradnja novih hidrocentral

V časopisu »Trud« piše načelnik glavnega ravnateljstva za gradnjo hidroelektričnih central pri ljudskem komisariatu za elektrarne Jurinov: »V preteklih petletkah si je naša dežela zgradila obsežno omrežje elektrarn na rekah Dnjepr, Svir in na Nevi. Zasiuga elektrarn Ugljič in Ribinsk na Volgi je, da je dobivala Moskva celo v najbolj napetem razdobju domovinske vojne električno silo. Takrat je bil prevoz goriva v Moskvo izredno težaven.

Največje elektrarne v ZSSR, ki so bile zgrajene v mirnih letih, elektrarne na Dnjepru in Sviru so se znašale na ozemlju, ki so ga zasedli nemški osvajalci. Ti so jih nato seveda uničili. Elektrarne na polotoku Kola so bile pa demontirane.

Zdaj v naši deželi gradijo in obnavljajo hidrotehnične centrale, ki bodo skupaj imele moč dveh milijonov kilovatov. Med njimi so elektrarna na Dnjepru, dve centrali na reki Vuoksa-Rohiala, centrala na spodnjem toku reke Svir, elektrarne v Farhadu v Srednji Aziji, v Ust-Kamenogorsku na Altaju, v Mingčaurju in v Kramu za Kavkazom.

Med načrti, ki morajo biti uresničeni v četrti petletki, moramo navesti predvsem tri centrale na evropskem področju ZSSR: elektrarno v Gorkem na Volgi, v Kaluzi na Oki in na spodnjem toku reke Viatka. Nadaljnja industrializacija Georgije, Azerbejdžana in Armenije je v največji meri odvisna od poteka gradnje hidrocentral. V teh republikah se razvijajo kovinarstvo, strojne tovarne in industrija nafte. Nova podjetja zahtevajo velike množine električne energije.

Tudi na Uralu grade več central, večina od teh bo začela obratovati v četrti petletki. Med njimi je posebno važna električna hidrocentrala na reki Kami. Nove hidroelektrične centrale bodo delale v skladu s termoelektričnimi centralami na Uralu in bodo tako zagotovile napredek industrije v tem izredno važnem industrijskem področju naše dežele.

Nove izdaje zemljepisne literature

Državna knjižna založba bo zopet izdala klasike ruske geografije: Przewalskega, Kozlova, Semjonova, Tien-šankega, Krašeninikova, Potanina i. dr. Dela omenjenih pisateljev, kakor tudi potovanja Livingstona, Stanleja in drugih inozemskih pisateljev bodo izdali v 1946 letu.

Pričeli so sestavljati veliki geografski slovar ZSSR. Prav tako nameravajo izdati vrsto knjig »Priroda ZSSR«, napisali pa bodo tudi mnogo popularnih knjig: »Mesta ZSSR«, »Prestolnice in največja mesta sveta«, »Sosedji ZSSR«.

Prvi in tretji zvezek »Diplomatske zgodovine«

V Leningradu so dotiskali drugi in tretji zvezek »Zgodovine diplomacije«. Prvi zvezek je bil objavljen pred vojno. Naslednja dva zvezka je pripravila skupina znanstvenikov z akademikom Potemkinom na čelu med domovinsko vojno.

Drugi zvezek s približno 500 stranmi se bavi z zgodovino diplomacije v novejšem času (od 1872 do 1919). Poglavja, ki obravnavajo dobo od frankfurtskega mira do prve svetovne vojne, je napisal profesor Kvostov; poglavja, ki obravnavajo dobo od trenutka, ko se je Rusija umaknila iz prve svetovne vojne do pričetka intervencije in diplomatske osamitve Sovjetske zveze, je napisal prof. Minz.

Tretji zvezek, ki obsega 900 strani, je posvečen dobi pripravi za drugo svetovno vojno (od 1919 do 1939). Ta zvezek sta napisala skladatelj Potemkin in Tarle ter profesorja Mine in Pokratova. Ta knjiga prikazuje aktivno in napredno vlogo sovjetske diplomacije v borbi za mir in splošno varnost. Poseben oddelek, ki ga je napisal akademik Tarle, se bavi podrobneje s sredstvi in načini moderne diplomacije.

Kako bo izvedena agrarna reforma na Hrvaškem

Kakor nedavno Makedonija, Srbija in Slovenija, tako je zdaj tudi Hrvaška določila na svojem področju izvedbo agrarne reforme na osnovi zveznega zakona o agrarni reformi in kolonizaciji. Kmetje brez zemlje in kmetje, ki imajo premalo zemlje, bodo dobili zemljo iz zemljiškega sklada, v katerega pride v prvi vrsti brez vsake odškodnine zasežena posest, ki izhaja iz fevdalne dobe. Za veliko posest velja posest, ki ima nad 25 ha obdelovalne površine nad 45 hektarjev skupne površine in katero lastnik sam ne obdeluje. Dalje pridejo v zemljiški sklad zemljišča cerkva, samostanov, verskih ustanov in ostala zemljiška posesti, ki je bila do zdaj v rokah raznih verskih organizacij. Verskim ustanovam prepušča zakon maksimum 10 ha obdelane zemlje in do 30 ha gozdov ter s tem vred tudi ustrezajoči del inventarja. Po določitvi zakona bo zasežena v celoti in brez odškodnine vsa zemljiška posest bank, podjetij in delniških družb, pri čemer pa so izvzete parcele, ki so določene za stavbišča podjetij in ustanov.

V zemljiški sklad pride tudi zaplenjena zemljiška posest Nemcev in narodnih izdajalcev ter posesti, ki je postala med vojno brez lastnika, kakor tudi posesti, ki jo ima država na razpolago za dodelitev revnim kmetom. Od kmetičke posesti pride v zemljiški sklad samo to, kar presega določeni maksimum obdelovane kmetijske površine. Lastnikom, ki sami svoje zemlje ne obdelujejo, kakor n. pr. uradnikom, podjetnikom in trgovcem, bodo ostali samo 3 ha od sedanjih posesti, vse ostalo pa pride v zemljiški sklad. Veleposestva, posestva bank in podjetij ter zasežena posesti Nemcev in narodnih izdajalcev pride v last zemljiškega sklada z vsemi poslopji in napravami ter z vsem svojim inventarjem. Od zasežene posesti pa ne pridejo v zemljiški sklad zemljišča, ki so bila namenjena zveznim, federalnim,

socialnim in znanstvenim ustanovam ali, ki so bila določena, da se priključijo kakemu državnemu posestvu. Prav tako so izvzeta zemljišča, ki so določena za vojaški teren.

Zakon o izvedbi agrarne reforme ima važno določilo, s katerim je preprečeno verskim ustanovam in velikim posestnikom vsako izigravanje izvedbe agrarne reforme na ta način, da bi svojo posest razparcelirali. Vsa zemljiška posesti pride pod agrarno reformo po stanju in obsegu, kakršen je bil 28. avgusta 1945, ko je zvezna vlada sprejela zakon o agrarni reformi in kolonizaciji. Spremembe, ki so nastale v agrarnih odnosih po tem dnevu, sploh ne bodo upoštevane.

Za maksimum zemljiške posesti, ki ostane posestniku, ki svojo zemljo sam ali s svojo družino obdeluje, je določenih 20 do 25 ha po članstvu družine ali zadrage ter po kakovosti zemljišča in vrsti kulture. Maksimum gozdne posesti kmetij pa je odrejen za hribovite kraje na 15 do 30 ha, za ostale kraje pa od 8 do 15 ha. Za zadrage se maksimum površine primerno poveča. Za posesti, ki bo zasežena od veleposestnikov, verskih ustanov, bank, podjetij in drugih, ne dobijo lastniki nobene odškodnine, odškodnino pa dobijo kmetje, katerim je bil v zemljiški sklad prevzet presežek posesti. Ta odškodnina bo ustrezala enoletnemu dohodku zasežene posesti.

Zemlja, ki jo dobi kmet iz zemljiškega sklada, je brez vseh dolgov in bremen, odškodnina pa se določi tako, da se skupni iznos za prevzete viške kmetijskih zemljišč sorazmerno razdeli na vso površino zemljiškega sklada. To pomeni, da bo ta odškodnina zelo nizka ter bo znašala samo približno eno tretjino od letnega dohodka dodeljenega zemljišča. Na ta način bodo kmetje lahko ohranili pridobljeno zemljo. V nekdanji Jugoslaviji so morali kmetje plačati vi-

soko ceno za zemljo, dodeljeno po agrarni reformi, in so pri tem mnogi zabredli v dolgove, da so naposled izgubili še svojo staro posest. Na ta način je nekdanja zemlja prišla spet v roke oderuhov, bank in bogatih posestnikov. Danes pa se dodelitev zemlje ne izvaja več polovičarsko in v korist veleposestnikov, temveč v korist osnovnih kmetijskih množic.

Zemlja iz zemljiškega sklada se deli kmetom brez zemlje in kmetom, ki imajo premalo zemlje, prvenstvo pri tej dodelitvi pa imajo tisti, ki so največ prispevali in žrtvovali v osvobodilni borbi. Pravico do zemlje imajo tudi tisti borci in invalidi, ki prej niso kmetovali, če se obvežejo, da bodo dodeljeno zemljišče obdelovali sami ali s svojo družino. Ker je bilo med vojno uničenih mnogo produkcijskih sredstev in ker se kmetijski stroji ne morejo uporabljati pri obdelovanju male posesti, daje zakon o agrarni reformi skupinam kmetom priložnost, da osnujejo zadrage za skupno obdelovanje dodeljenih zemljišč. Starim in novim zadrugam bodo dodeljeni kompleksni zemljišči za vzajemno racionalno obdelovanje.

Zemljišča pa bodo dobile tudi skupine delavcev in nameščencev raznih podjetij, ustanov in uradov. Njim se lahko dodeli toliko zemlje, da pride na eno družino delavca ali nameščenca obdelovalna površina od dveh arov, skupine delavcev in nameščencev pa se morajo obvezati, da bodo dodeljeno zemljišče same izkoriščale ter da bodo plačale predpisano zakupnino v zemljiški sklad.

Za izvedbo agrarne reforme bodo formirane okrajne komisije, krajevne posvetovalne odbore pa si bodo izvolili tudi agrarni interesi, s čimer je zagotovljeno, da bo agrarna reforma ob soodlovanju prizadetih kmetijskih množic demokratično izvedena.

Železniškim osebnim in rodbinskim upokojencem in uživalcem stalnih mesečnih podpor

Po uredbi o ugotovitvi pravice do pokojnine (Uradni list DFJ št. 86/45) in po pravilniku za izvršitev te uredbe (Uradni list DFJ št. 87/45) se morajo revidirati in na novo odmeriti:

1.) vse dosedanje pokojnine državnih uslužbenecv (uradnikov, poduradnikov, svetovalcev in pomočnikov ter njihovih družin);

2.) vsi drugi prejemki, ki se izplačujejo iz državne blaginje v obliki stalne mesečne podpore, narodnega priznanja, vzdrževanja in podobno, določene na podlagi pokojninskih predpisov ali posebnih zakonov do osvojitve (n. pr. št. 7 uredbe M. S. št. 319 iz l. 1940. itd.).

Po izvršeni reviziji bo za železniške uslužbence in njihove družine izdal nove odloke o odmeri osebnih in rodbinskih pokojnin, stalnih mesečnih podpor itd. zvezni minister za promet. Na podlagi teh odlokov bodo novi pokojninski prejemki odn. podpore obračunane od 1. januarja 1946 dalje.

Podlaga za pričetek postopka za revizijo že izdanih odlokov odn. za izdajo novih odlokov o odmeri pokojnin in podpor je neokolovana prošnja, ki jo mora vložiti vsak upokojenec odn. uživalec podpore. Železniški upokojenci in uživalci podpor morajo vložiti prošnjo pri oziroma železniški upravi, na katere območju so služili do dneva upokojitve, odn. dneva prenehanja službe, odn. od dneva odmere rodbinske pokojnine ali podpore.

Železniški osebni in rodbinski upokojenci ter uživalci podpor iz območja železniške uprave Ljubljana bodo vložili neokolovano prošnjo na naslov: Uprava železnice, osebni oddelček, Ljubljana, s približno naslednjim besedilom:

»Podpisani (priimek in ime, zvanje in položajna skupina, n. pr. premikar, zvezni II v pok. ali vdova po kurjaču-zvezni II, itd.) prošim za revizijo in ponovno odmero pokojnine po uredbi o ugotovitvi pravice do pokojnine z dne 25. oktobra 1945.

Začasno mesečno podporo po odloku NKOK-A z dne 19. decembra 1944 mi izplačuje (n. pr. Finančna direkcija v Ljubljani).

Pokojnina (stalna mesečna podpora) naj se mi nakazuje na naslov: (priimek in ime, kraj, ulica in hiš. št., najbližja pošta).

. (priloge.)

Datum. Podpis.

Prošnji mora priložiti te-le listine:

A. osebni upokojenec ali uživalec osebnih stalnih mesečnih podpor.

1.) odlobo o odmeri pokojnine (podpore);

2.) odlobo o dodelitvi začasne mesečne podpore po odloku NKOK-A z dne 19. decembra 1944; to odlobo naj si nabavi pri komisiji pristojnega okrajnega (četrtnege) narodnega odbora (glej razglas v »Slov. Poročevalcu« z dne 27. XI. t. l.);

3.) rojstni list, če rojstni dan v odlobi pod 1.) ali 2.) ni ugotovljen;

4.) potrdilo pristojnega narodnega sodišča, da ni bil obojen na izgubo narodne časti;

5.) potrdilo pristojnega okrajnega ali četrtnege narodnega odbora,

a) da ni izgubil aktivne in pasivne volivne pravice, odnosno da jo je izgubil zato, kar je prišel pod okupacijo;

b) da ni bil med okupacijo pod orožjem v službi okupatorjev in njihovih pomagačev, za primer pa, da je to bil, potrdilo istega odbora, da se je pozneje priključil narodno osvobodilni borbi in jo podpiral na kakršni koli drug način;

c) da ni bil organizator, funkcionar ali aktivni član v kvasilinskih organizacijah, niti se ni zamažoval s takim delom; za primer, da je to bil, potrdilo istega odbora, da je samo navidezno sodeloval pri teh organizacijah z namenom, da bi škodoval okupatorju in njegovim pomagačem in da je pozneje pristopil k narodno osvobodilni borbi ali jo s delom podpiral;

d) da ni v državni ali drugi javni službi;

6.) potrdilo zdravniške komisije najmanj dveh zdravnikov, ki sta v javni službi, da ni sposoben za pridobivanje, za primer, da dne 6. novembra 1945 še ni bil 50 let star;

7.) potrdilo pristojnega okrajnega ali četrtnege narodno osvobodilnega odbora, da uživalec razen osebne stalne mesečne podpore nima drugih sredstev za vzdrževanje.

B. rodbinski upokojenec ali uživalec rodbinske stalne mesečne podpore.

1.) kakor zgoraj pod A. 1.);

2.) kakor zgoraj pod A. 2.);

3.) rojstni list, če rojstni dan ni ugotovljen v listinam pod 1.) in 2.);

4.) potrdila, ki so navedena zgoraj pod A. 4.) do 6.);

Vse listine po zgornjih navodilih se morajo priložiti prošnji v petih izvoddh (izvirnik in 4 overovljeni prepisi) ali 5 overovljenih prepisov.

Prepise listin bo overoval šef postaje, kjer je upokojenec v staležu, odn. najbližji šef postaje. Temu se prošnje tudi izročijo zaradi nadaljnje odpreme na upravo.

Za mladoletne sirote vložijo prošnjo varuh. Šefom postaj je naročeno, da nudijo upokojencem pri sestavi in opremljenju prošnji vso možno podporo.

Ljubljana, dne 30. novembra 1945.

UPRAVA DRŽAVNIH ŽELEZNIC

V LJUBLJANI

Dalmatinska pristanišča bodo kmalu obnovljena

Med vojno so bila številna dalmatinska pristanišča onesposobljena za promet. Najbolj poškodovano je bilo splitsko pristanišče, ki je ostalo neuporabno za pristajanje prekomorskih parnikov. Najnovejša popravila so že izvršena, dvignjene so potopljene ladje, urejene so železniške zveze s pristaniščem, zdaj pa popravljajo skladišča, ki so posebno važna za cement, ki je določen za izvoz. Za ureditev splitskega pristanišča je bil določen kredit 3 milijone din, toliko kredita pa so določili tudi za obnovo pristanišča v Gružu pri Dubrovniku, da bo od tam šim prej omogočen izvoz lesa in boksita. V kratkem bodo prišli tudi z obnovo pristanišča Ploče pri Metkoviću, za kar je že zagotovljen kredit 2 in pol milijona din.

Kmetje, delavci! Pomagajmo demobiliziran-cem, ki se vračajo na svoje porušene domove, z gradbenim materialom, semenjem, orodjem in stvarno pomočjo pri delu!

Razvoj in naloge našega lesnega gospodarstva

Načrtno lesno gospodarstvo bo postalo eden izmed glavnih virov našega narodnega bogastva. Nekdanje gozdarstvo to ni moglo biti, ker se je dostikrat les sekal le iz egoističnih ozirov in v preveliki meri. Les se je nadalje predvsem izvažal neobdelan ter so tako imeli največji zaslužek od našega lesa podjetniki v tujih deželah. Pred vojno je lesna industrija v Sloveniji izkoriščala samo okrog 60% svoje kapacitete. To nezadostno izkoriščanje je imelo več vzrokov, ki so kazali, da se je lesno gospodarstvo dosti bolj ravnilo po konjunkturi, kakor pa po načrtih.

Med vojno je bilo naše lesno gospodarstvo hudo prizadeto in po osvoboditvi so bile lesne zaloge minimalne. Da bi se počele zaloge pravilno izkoristile, je gozdarsko ministrstvo izdalo odločbo, da nihče ne sme dati lesa brez njegovega dovoljenja. Seveda s tem še ni bilo konec zahtev po lesu, ki so se kopičile vedno bolj, tako da se je od ministrstva dnevno zahtevalo že do 20 tisoč kubikov lesa. Tako velikim zahtevam seveda ni bilo mogoče ustreči. Nujno je bilo zato, da se izdaja lesa centralizira in da se izdaja les samo na nakaznico. V zvezi s tem so se začele tudi popisovati lesne zaloge ter obrati, ki so bili popolnoma uničeni, in oni, ki bi mogli po svoji obnovi začeti že z obratovanjem. Tako smo dobili potrebni pregled in omogočili je bilo dodeljevanje lesa za najnujnejša dela.

Centralizacija je bila potrebna, da se racionalno izkoristijo zaloge lesa, in ko je bilo to doseženo, se je začela decentralizacija v lesnem gospodarstvu. Ministrstvo je dovolilo najprej okrožjem, potem pa tudi okrajem, da po svoji uvidevnosti nakazujejo les. Ustanovljala so se tudi lesna skladišča v Ljubljani in po večjih krajih. Nedavno je bilo ustanovljeno tretje lesno skladišče v Mariboru, eno v Ljutomeru in eno v Brežicah. Če bi bil dosežen pregled lesnih zalog in vseh lesnih obratov, se je začel izvajati tudi načrt lesnega gospodarstva. Posebno važna točka tega načrta je do skrajnosti omejen izvoz surovega, neobdelanega lesa. Tako se je v dogovoru s komisijo za nakupovanje blaga v Italiji ponudil v nakup samo trd les, zlasti

hrastovina in furnir. Les bomo dajali le v kompenzacijo za nabavo strojev in tehničnega materiala.

Najprej pa moramo zagotoviti seveda domači potrebam, ki so ogromne. Pri obnovitvenih delih bomo potrebovali še nad milijon kubičnih metrov stavbiškega lesa. Potreben nam je les za približno 22.000 stanovanjskih oprem in za 82.000 šolskih klopi. Za tri milijone različnih garnitur zabojev za sadije pa potrebujemo okrog 20.000 kubičnih metrov lesa. Za kurjavo se v Sloveniji porabi letno okrog 700.000 kubičnih metrov drv. Kapaciteta žag v Sloveniji je znašala pred vojno okrog 1.800.000 kub. metrov lesa letno. Zdag pa je kapaciteta lesa doslej okrog 1.400.000 kub. metrov. Na žagah in drugih lesnih obratih pa gre še vedno do 35% lesa v odpadke. Dela se na tem, da se količina odpadkov z načrtnim izkoriščanjem zniža na čim manjšo mero in da se odpadki čim bolj uporabljajo v drugih industrijah. Industrijske panoge za izkoriščanje lesnih odpadkov se smujejo tudi pri nas in ima tudi pri tem naše lesno gospodarstvo še velike razvojne možnosti.

Kljub povečanim dobavam izdelanega lesa so bile najnujnejše potrebe krite. Rezanega in tesanega lesa je bilo dobavljeno 7.599 kub. metrov; od tega za Srbijo, Vojvodino in Makedonijo 2.539 kub. metrov, za Hrvaško 1.995 kub. metrov, ostanek pa za Slovenijo. Dobavljenih je bilo tudi 98.500 garnitur zabojev; od tega za Srbijo in Makedonijo 51.000 garnitur, za Hrvaško 29.000 garnitur, ostanek pa za Slovenijo. Ostale dobave so: 649 kvadratnih metrov furnirja in vezanih plošč in okrog 1.500 kub. lesene volne.

Lesni obrati se z velikim uspehom obnavljajo. V začetku novembra so delavci začeli obnavljati lesne obrate v Breznu ob Dravi in v Mušeniku v Crni. Dobro napreduje obnavljanje popolnoma porušene žage v Soteski pri Bohinju ter delo pri žitni vzpenjači Lipnica-Razpok v Bohinjski Bistrici in pri žitnici v Kostanjevici. Za gozdarsko šolo v Ljubljani gradijo provizorično leseno zgradbo, v bivši mlarni na Viču pa pripravljajo prostore za mehanično delavnico, garaže in skladišča.

Prebivalci Like, Bosne, Hercegovine in Črne gore, ki spadajo pod dalmatinsko produkcijsko področje. Nekdaj so proizvodnjo pocenjevali z znižanjem delavskih mezd, zdaj pa je treba poceniti cement na ta način, da se v dalmatinskih tavnarh znižajo produkcijski stroški. S produkcijo elektrike in premoga bi se produktivna dalmatinskih tavnar cementa lahko znatno povečala in cement bi bil cenejši.

Varaždinska tvrdka Tivar v službi okupatorja

Pred varaždinskim okrožnim sodiščem je bila razprava proti komercialnemu ravnanju znane tvrdke Tekstilna industrija Varaždin d. d. (Tivar). Ervinu Smutki. Ravnatelj Smutka ni bil samo prokurist in vodja podjetja, temveč tudi zaupnik lastnikov podjetja, bratov Stasny iz Brna, ki imajo svoje tekstilno podjetje tudi v Švici. Med okupacijo je ravnatelj Smutka večkrat potoval v Nemčijo, Madžarsko, Bolgarijo in tudi v Švico ter tako omogočil dobavo surovin, da je podjetje v korist okupatorju močno dvignilo svojo proizvodnjo. Smutka je bil obsojen na sedem let prisilnega dela, vsa imovina tvrdke Tivar pa je bila konfiscirana.

Dva člana vodstva tvornice Bata obsojena na smrt

Pred okrožnim narodnim sodiščem v Osijeku je bil končan proces proti članom upravnega in nadzornega odbora tovarne obutve in gume Bata. Ko je bilo končano zasliševanje obtožbenih, je sodišče zaslišalo 24 prič — delavcev v tem podjetju, ki so prestajali med okupacijo strahovit teror uprave tovarne in ustaških ter gestapovskih razbojnikov. Na podlagi njihovih izpovedi je ugotovljeno, da je bilo ustrelenih mnogo delavcev, ki so bili naklonjeni narodnemu gibanju. Uprava tovarne je dajala za racije proti Srbom in rodoljubnim Hrvatom svoje kamijone, da so ustaški krvniki prevlačili na njih žrtve do zloglasnega Duduka, kjer so jih streljali. Po končanem dokaznem postopku je govoril javni tožilec Peter Tafta in branilci obtoženih. Popoldne ob 5.30 je bila v dvorani, ki je bila napolnjena z ljudstvom — posebno z delavci iz Borova, proglašena obsodba. Narodno sodišče je obsodilo: dr. Tomislava Bulata, glavnega tajnika tovarne na smrt na večali, na trajno izgubo državljskih pravic in na zaplembo vsega premoženja, ing. Radoslava Lorkovića, glavnega tehničnega vodjo podjetja na smrt z ustreli-vijo, na trajno izgubo narodnih časti in na zaplembo vsega premoženja, dr. Milana Blažekovića, velikega župana v pokuju in člana upravnega odbora tovarne Bata, ki je bil že preje obsojen zaradi sodelovanja z okupatorjem na gospodarskem polju na 15 let odvzema svobode s prisilnim delom, to-krat na pet let odvzema svobode s prisilnim delom, kar je sodišče zmanjšalo skupno na 15 let prisilnega dela z odvzedom svobode, na 10 let izgube državljskih pravic, dr. Djura Katušića, pomočnika glavnega direktorja tovarne Bata na 5 let odvzema svobode s prisilnim delom, na 8 let izgube narodne časti in na zaplembo vsega premoženja, dr. Nikolo Krajčića, advokata, predsednika nadzornega odbora na 10 let izgube svobode s prisilnim delom, na 10 let izgube državljskih pravic in na zaplembo vsega premoženja, ing. Miloša Františka, člana upravnega odbora na 8 let odvzema svobode s prisilnim delom in zaplembo vsega premoženja, Rudolfa Pajića, člana nadzornega odbora na 6 mesecev odvzema svobode s prisilnim delom, Otona Stobenwaha, člana upravnega odbora na 8 let odvzema svobode s prisilnim delom in na zaplembo vsega premoženja, ing. Ibrahima Ethemovića, člana upravnega odbora na 5 let odvzema svobode s prisilnim delom in na 5 let izgube državljskih pravic po prestani glavni kazni kakor tudi na zaplembo vsega premoženja. Zlatka Smoljana, člana upravnega odbora na 9 let odvzema svobode s prisilnim delom, ing. Ivana Taloša na 12 mesecev odvzema svobode s prisilnim delom pogojno na leto dni, Berislava Jeričevića, direktorja tovarne barv in lakov iz Zagreba in člana upravnega odbora na 5 let odvzema svobode s prisilnim delom in 9 let izgube narodne časti po prestani kazni kakor tudi na zaplembo vsega premoženja. Z isto obsodbo je sodišče odredilo, da se zapleni vse premoženje hrvatske tovarne gume in obutve Bata d. d. iz Borova, ki jo tvorijo podjetja Meister d. d. iz Borova, ki ima stroje in orodje, topilnice železa v Bečkinici pri Bosanskem Novem, rudnik premoga Sveti Nikola v Gunjevcih, Stilin d. d. prej v Bačkem, sedaj v Borovu in Vukovaru ter podjetje Sider d. d. v Zagrebu.

TEKMUJMO PRI OBNOVI!

O B V E S T I L A

VSEM DENARNIM IN ZAVAROVALNIM ZAVODOM SLOVENIJE

V smislu okrožnice ministrstva za trgovino in prevoz NVS št. 6398/1 v zvezi s potrošnje in dodeljevanja tekočih goriv in maziv pozivamo one denarne in zavarovalne zavode v Sloveniji, ki posedujejo motorna vozila v prometu to je ona vozila, za katera imajo sedaj veljavna prometna dovolila in ki faktično obratujejo, da prijavijo do 7. decembra 1945 obsemp oddelku ministrstva za finance sledeče podatke o teh vozilih:

1. znamka (navesti osebni ali tovarni),
2. tip,
3. konjske sile,
4. evidenčna številka, znak,
5. nosilnost (oseb, ton),
6. predvideno prevoznik kilometri na mesec,
7. potrošnja na 100 km,
8. predvidena potrošnja na 1 mesec (benzin, nafta, motorno olje, maslinno olje, mast),
9. število kompletnih pnevmatik,
10. velikost pnevmatik,
11. izrabljenost pnevmatik,
12. ali je vozilo od UNRRA-a,
13. kraj uporabe.

Zaradi pravočasnega in utemeljenega dodeljevanja tekočih goriv in maziv je prijavljati tukaj ministrstvu vsak mesec (razen decembra 1945) do 7. dne v mesecu z dopisom:

- a) izkaz o potrošnji tekočih goriv in maziv v preteklem mesecu,
 - b) izkaz o potrebi tekočih goriv in maziv za naslednji mesec.
- Potrošnja pogonskih sredstev mora biti v obeh izkazih utemeljena. Potrošniki, ki ne bi pravočasno dostavili predmetnih izkazov ne bodo prejeli tekočih goriv in maziv.

Ljubljana, 1. decembra 1945.

Ministrstvo za finance NVS

O B J A V A

Z Uredbo št. 306 z dne 17. oktobra 1945, objavljeno v Uradnem listu SNOS-a in NVS št. 44 je bilo ustanovljeno državno elektrotehnično podjetje »Elektrotehna«. V zvezi s to Uredbo dajemo pojasnilo o načinu razdeljevanja elektromateriala.

»Elektrotehna« vrši razdelitev elektrotehniškega materiala za federalno Slovenijo po direktivah MIRA, oddelka za energijo in elektrifikacijo. Elektromaterial ostane še do nadaljnjega racionaliziran ter se načrtno razdeljuje in to na sledeči način:

1. Kontingente, ki so določeni okroglo, razdeljujejo okrožja in svojem območju posameznim trgovcem z elektiričnim materialom. Količine, ki so tako določene, dobavi tem trgovcem »Elektrotehna«. Okrožja dajejo nakaznice potrošnikom na drobno iz svojega kontingenta. Izvzeti so termični aparati (kuhalniki, likalniki, peči itd.), ki so v prosti prodaji po komadu in baterije.
2. Industrijska podjetja naj se odsele obračajo na »Elektrotehno«, katera krije potrebo iz kontingenta, določeno »an« industrije v Sloveniji. Prav tako naj se obračajo na »Elektrotehno« okrožja, v kolikor le ne morejo kriti potreb, ki so nujne.
3. Razdelitev elektromateriala za potrebe drugih federalnih edinic vrši »Elektrotehna« po direktivah Oddelka za energijo ministrstva industrije DFJ s tem, da dostavlja material državnemu elektrotehničnemu podjetju dotične federalne enote.
4. Vse nabave elektromateriala za potrebe federalne Slovenije se vrše s pomočjo »Elektrotehne«.

Da se reševanje pritožb za nakazilo elektromateriala in električnih strojev, ki spadajo pod načrtno razdelitev, v bodoče ne bo po nepotrebnem zavlačevalo, naj posamezniki vlagajo svoje prošnje po instantni poti na pristojna okrožja. Industrijska podjetja pa naravnost na »Elektrotehno«, državno elektrotehnično podjetje v Ljubljani.

Ministrstvo za industrijo in rudarstvo

MINISTRSTVO ZA LOKALNI PROMET

razpisuje

JAVNI NATECAJ

za idejne osnutke novega poslopja »Avtopronove« v Ljubljani. Avtopronova obsega avtomobile, tovorne in osebne avtomobile, delavnice, avtomobilske postaje tovarno skladišče in upravo.

Natečaj se lahko udeležijo vsi strokovnjaki, državljani federalne Slovenije, ki imajo državljanske pravice.

Člani razsodišča so tovariši: Ferfolja Ermin, pomočnik ministra, predsednik razsodišča; inž. Stofa Josip, šef cestno-prometnega oddelka MLP; dr. Gračner Jože, šef pravnega oddelka MLP; inž. Zalokar Ivan, referent tehničnega oddelka MLP; inž. arh. Gaspari Oton, od ministrstva za gradnje; inž. arh. Jane Adrijan, od ministrstva za gradnje; inž. arh. Mušič Marjan, od ministrstva za gradnje; inž. arh. Tomazič France, od ministrstva za gradnje; inž. Lapajne Svetko, od ministrstva za gradnje; in arh. Spinko Stanko, od MNO Ljubljana; inž. Hlonček Stanko, privatni inženir.

Poročevalce: inž. arh. Gregorič Mirko, od ministrstva za gradnje.

Določene so sledeče nagrade: prva nagrada 20.000 din; druga nagrada 12.000 din; tretja nagrada 8000 din; trije odkupi po 5000 din — 15.000 din; odkup avtorskih pravic 7000 din.

Rok oddaje konkurentnih osnutkov dne 31. januarja 1946 do 12. ure v ministrstvu za lokalni promet, Aleksandrova c. 5, pritišlje, pri person. referentu tov. Turku Alojzu.

Razpisne pogoje in program se dobi istotam proti plačilu zneska 100 din, ki se povrne onim, kateri predlože konkurenčni osnutek.

T O V A R I S I !

Ali imaš naročnino za november in nazaj že v redu? Če ne, poišči poloznico in uredi to čimprej!

Uprava »LJUDSKE PRAVICE«

PRAVICE DELAVCEV IN NAMEŠENCEV DO PREJEMKOV V PRIMERU BOLEZNI

Iz pisarne ministrstva za socialno politiko federalne Slovenije smo prejeli naslednje pojasnilo:

Razna podjetja kakor tudi sindikalne organizacije vprašujejo, če so se v veljavi predpisi obrtnega zakona (§ 219. in 426.), na podlagi katerih so delavci in nameščenci v primeru bolezni upravičeni do polne plače glasom zakonitih predpisov.

Glede tega vprašanja je izdalo zvezno ministrstvo za socialno politiko v Beogradu pod opr. št. IV-3096 z dne 26. X. 1945 naslednje tolmachenje:

Delavec, ki zaradi bolezni ne more opravljati službe, obdrži pravico do prejemkov za največ teden dni, ako je bil pri istem delodajalcu pred obolenjem najmanj 14 dni zaposlen. Za delojemalce, t. j. za trgovsko in ostalo višje pomožno osebo veljajo določila § 326. Zakona o obrtni, ker so zanje urodnejša.

Glede pravice do prejemanja hranarine v primeru delaznezmožnosti pa veljajo še vedno določila § 45. Zakona o zavarovanju delavcev. Zavarovani član, ki je zaradi bolezni zadržan, da pride na delo tri dni ali manj kot tri dni, nima pravice do hranarine. Ako pa delaznezmožnost traja več kot tri dni, je upravičen do prejemanja hranarine od prvega dne delaznezmožnosti dalje.

VSEM OKROŽNIM IN OKRAJNIM N. O.

Z zakonom z dne 2. V. 1945 (Uradni list št. 17/1945) je bila taksa po tar. post. 236 taksnega zakona zvišana od 50 dinarjev na 100 dinarjev. Tej taksi podlegajo vse igralne karte in domine (razen takih iz lesa do duplo šest, ki jih je smatrati za otroške igrače) ter vse igre s kocko (Mah-Jongg, »kocka«, »vrtavica« l. sl.).

Prodajalci teh iger kakor tudi gostilničarji, kavararnarji ter privatne osebe morajo v izogib kazenskih posledic vse imenovane igre z netaksirano vlogo ob priklopljeni iger prijaviti takoj, najpozneje pa do dne 15. decembra t. l. najbližjemu razdelku finančne straže in tam takoj plačati ustreznajočo takso 100 Din za vsako igro. Izvzeti so one igre, ki so bile že svoj čas zigosane s jugoslov. žigom, kar mora biti na igri razvidno.

Razdelek fin. straže pošlje v svrhu zigosanja igre s plačano takso vred glavni carinarnici v Zagrebu, ki bo zigosane igre vrnila razdelku, kjer jih potem stranke proti plačilu prevoznih stroškov zopet lahko dvignejo. — Ministrstvo za finance — oddelek za davke.

O B J A V A

N. O. Ljubljana-mesto, odsek za finance, razdelek za kataster prične dne 2. decembra 1945 z rednim poslovanjem v novih uradnih prostorih na Tyrševi cesti št. 23, I. nadstropje.

Delokrog razdelka za kataster obsega okroglo mesto Ljubljana v smislu »razglašene inostnega narodnega osvobodilnega odbora« z dne 20. avgusta 1945 št. 31.010-45 o obsegu in upravnih razdelitvi glavnega mesta Ljubljana.

KMETIJSKI POPIS

To dni se vrši po vsej Jugoslaviji statistični popis živine, sadnega drevja, vinogradov ter kmetijskega orodja in strojev. Ta popis je nujno potreben, da se ugotovi škoda, ki jo je našemu kmetijstvu povzročil okupator, da se ugotovi, s čim danes v našem kmetijstvu razpolagamo in kaj vse naš kmet potrebuje. Popis ima torej izključno ta namen, da bo služil kmetični obnovi.

Kmetovalci! Ne navajajte napaznih številk, ki bodo namno vam v škodo; kajti podatki, ki jih boste ob tem popisu zbrali, Statistični urad Slovenije in ministrstvo za kmetijstvo, bodo služili za pravilno razdeljevanje raznih predmetov, kot na primer: živine, živinske soli in krmil. stroje, sadike, galice itd. ter za silne ukrepe v korist kmetijstva.

Šolstvo

Drž. ženska obrtna šola v Ljubljani. Ženska obrtna šola na tehnični srednji šoli v Ljubljani začne s svojim rednim letnim poukom dne 3. XII. 1945 ob 8. uri zjutraj. Izostanek iz šole bo opravičen le v izjemnih primerih.

Akademija za glasbo razpisuje naslednja mesta v srednješolski nastavitvi:

1. dve mesti profesorjev teoretičnega oddelka (teorija, harmonija, kontrpunkt, oblikoslovje, nauk o instrumentih itd.),
2. dve mesti profesorjev petja (koncertno in v operno),
3. eno mesto režiserja v oddelku »Opera« šola.

Pogoji so absolutirana visoka šola (akademija ali konservatorij) v navedenih predmetih ali pa dolgotrajno delovanje v tem svojstvu. Rok razpisa je do 10. decembra 1945. Vloge je naslavljati na Rektorat akademije za glasbo v Ljubljani.

Strokovno nadaljevalne šole v Ljubljani — prileteček pauka. Na splošni strok. nad. šoli in za umetne obrte na Vrtači se bo pričel pouk v torek, dne 4. decembra ob 14 uri, na stavbni strok. nad. šoli na Grabnu v torek, dne 4. decembra ob 14 uri, za III. letnik, v sredo, dne 5. decembra ob 14 uri za II. letnik, v četrtek, dne 6. decembra ob 14 uri, na spleš. strok. nad. šoli v Polju v ponedeljek, dne 3. decembra ob 14 uri za I. letnik, v torek, dne 4. decembra ob 14 uri za II. letnik in v sredo, dne 5. decembra ob 14 uri za III. letnik in na splošni in mizarški strok. nad. šoli v St. Vidu v torek, dne 4. decembra ob 14 uri na splošni ter v sredo, dne 5. decembra ob 14 uri na mizarški šoli.

Za danes napovedani sestanek sekcije za srednješolstvo pri krajovnem odboru zveze delavcev in nameščencev v Ljubljani se preloga na poznejši termin.

VSEM ČLANOM LEGIJE KOROŠKIH BORCEVI!

Z odlokom notranjega ministrstva narodne vlade Slovenije, je Legija koroških borcev pričela zopet z rednim delom.

Vabimo vse nekdanje borce, da se takoj prijavijo svojim krajevnim organizacijam, kjer bodo prejeli nadaljnjo pojasnila ter navodila.

Krajevne organizacije pa naj se obračajo za pojasnila zaenkrat le pisмено na naslov Glavnega odbora v Ljubljani, Miklošičeva 17 (tov. Franjo Kristan).

VSEM, KI KAJ VEDO

O JANKU PREMRLU — VOJKU

Pripravljalni odbor za prošnjo druge obletnice smrti slovenskega narodnega heroja, primorskega rojaka Janka Premrla — Vojka iz St. Vida pri Vipavi, naproša vse, ki jim je kaj znanega o njegovem življenju, o njegovih borbah, ki imajo kakršne koli slike ali dokumente, sploh kar je z njim v zvezi, da pošljejo vse dopise na: Okrožno tajništvo SIAU, odseku za propagando, Ajdovščina.

Član pripravljalnega odbora: major Tomislav Lojze

Dnevne vesti

Mestni odbor OF, Ljubljana, Prešernova 311 ima novo telefonsko številko 43-26.

Zdravniško nedeljsko dežurno službo vrši od sobote popoldne dne 1. decembra t. l. do ponedeljka, dne 3. 12. t. l. do osme ure zjutraj mestni zdravnik dr. Igličar Vinko, Tržaška c. 14, tel. 23-39.

Kemiki! Tovariši! Avguštin, Belič, Čotič, Čeh, Gerlovec, Klemenec, Kolarič, Kos, Kosi, Musek, Ožbalt, Pečnik, Prebilih, Soršak, Sotlar, Sprajcar, Terčelj, Ukmar in Valenčič, naj se zglasijo do srede 3. XII. od 10-12 ure v kemičnem laboratoriju — poslopije I. moške realne gimnazije Vegova — da izpolnijo predpisane formulare zaradi podpore.

Vsi repatriiranci, izseljeni povratniki, ki so položili kune ali nemške marke pri Stabu za repatriacijo vojnih ujetnikov in internirancev v Ljubljani ali pa pri njeni zbirni bazi v Celju in jih še niso dvignili ali zamenjali, naj se s odgovarjajočim potrdilom in objavo zglasijo pri podpisnem Stabu. Iz oddelenejših krajev naj krajevni odbori zberejo vsa potrdila o položnih tujih valutih in jih z objavami in spiskom vrh pošljejo na Stab za repatriacijo vojnih ujetnikov in internirancev v Ljubljani, Gosposka ul. 1.

Olvestilo. Čevljarska produktivna zadruga z o. j. v Ljubljani obvešča svoje stranke, da z današnjim dnem znižuje cene vsem popravilom v svojih popravilnicah za 5%.

Dežurno veterinarsko službo v nedeljo 2. decembra vrši tov. dr. Gleria Viktor, Hrova ul. 11 ali Tavčarjeva ul. 3-III.

P R E S K R B A

K R O M P I R

Veljavnost odlozkov za krompir »K. 7«, »K. 8«, »K. 9«, »K. 10« podaljšujemo do 15. 12. 1945.

P R O D A J A M E S A

za bolnike in na tedenske nakaznice v okrogem mestu Ljubljana.

MNO-oddelke za trgovino in preskrbo določa, da bodo v bodoče prodajali meso na bolniške nakaznice za mesec december sledeči mesarji:

Na mesarskih stojnicah na mestni tržnici v Solseku drevoredu sledeči mesarji: Nered Josip, Novak Anton, Novljan Franc, Čekelj Alojzij, Grušen Ana, Jančič Ivan, Gornik Anton in Ham Josip (slednji prodaja meso izključno na bolniške nakaznice za diabetike).

Izven mestnih stojnic prodajajo meso na bolniška nakazila sledeči mesarji: Rodež Stefan, Tržaška cesta 88, Ponikvar Alojzij, Vodnikova 240, Svigelj Andrej, Prodovičeva 25. Na tedenska nakazila prodaja ob priliki redne delitve mesa ali mesnih konzerv mesar Černivec Stanko na trgu v Solseku drevoredu.

Vsakovrstna delitve mesa na bolniška nakazila, bo objavljena pravočasno v dnevnem časopisu.

T R G O V C E M S P E C E R I S T O M I N Z A D R U G I

Popis zaloge živl izvršite po stanju 7.12. zvečer in nam predložite podatke dne 10. 12. 1945 ob 8. uri, Novi trg 4-III. Prinesite s seboj registre.

Do dne 4. novembra zvečer prevzemite nakazano moko v podružnici »Navoda«.

V S I P E K I

okrognega mesta Ljubljana pridejo po nakazila za moko za mesec december 1945 dne 3. 12. 1945 na Novi trg 4-III. Prinesite s seboj registre.

Z B I R A L C E S V E Z E S L A N I N E V O K R A J U L J U B L J A N A — O K O L I C A

»Navode« bo od rejcev prašičev iz okraja Ljubljana-okolica, ki so na podlagi Uredbe o klanju prašičev in oddaji sveže slaninice dolžni oddati »Navoda« svežo slanino, odkupoval svežo slanino v sledečih pooblaščenih zbiralnicah:

Horjul — Intihar Ludvik, mesar. Borovnica — Nabavaljalna in prodajna zadruga. Preserje — Rogelj Alojz, mesar. Vrhutka — Podružnica »Navoda«. Litija — Podružnica »Navoda«. Dol pri Ljubljani — Strehovec Stane, mesar.

Ornuše — Florin Karel, mesar. Ig pri Ljubljani — Jesih Anton, mesar. Skofljica — Javornik Ivan, mesar. Bizovik — Kosem Franc, mesar. Dvor — Kožuh Andrej, mesar. Zalog — Paternoster Ivan, mesar. Vrhovec — Prodajna in nabavaljalna zadruga. Tavač — Zajo Jernej, mesar.

Vnanje gorice — Zdešar Ludvik, mesar. Rejci prašičev morajo predpisano količino sveže slaninice oddati zgoraj navedenim zbiralnicam najkasneje 2 dni po zakolu prašiča.

R A D I O

DNEVNI SPORED ZA NEDELJO 2. XII. 1945

8-10 Partizanske koračnice — 8.10-8.30 Trije slovanski pesmi — 8.30-8.30 Drobno skladišče Rimski-Korčakova in Ljadova — 8.30-8.45 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda — 8.45-9 Koračnice in predigre za simfonični orkester — 9-9.30 Oddaja ESZDNJ — 9.30-10 Schubert: Godalni kvartet v D-molu — Iz godalnega kvarteta M. Ravela v F-duru: 3. stavek (Molto lento) in 4. stavek (Vivo e agitato) — 10-10.50 Pester koncertni spored slovenske in francoske glasbe — 10.50-11 Partizanske pesmi in koračnice igra na harmoniko Miha Meh — 11-11.20 Partizanska ura — 11.20-11.35 Partizanski samospeli na ploščah — 11.35-11.40 Iz sovjetske orkestralne literature: Blanter: Večna slava junakom (ork. poema) — 11.40-12 Skladbe za violino in klavir — 12-12.30 Odločki iz oper in baletov — 12.30-12.45 Napoved časa, poročila in pregled sporeda — 12.45-13 Vokalni koncert basista Toneta Petrovičiča, pri klavirju Dana Peruškova — 13-13.30 Trio Radia Ljubljana igra domačo glasbo — 13.30-13.45 Napoved časa, pregled tiska, objave in pregled sporeda — 13.40-14.30 Koncert malega orkestra pod vodstvom Rudolfa Starša — 14.30-14.45 Napoved časa in poročila — 14.45-15 Poljske pesmi — 15-16 Popolninski koncert: Soštakov: VIII. simfonija — 16-16.40 Pisana glasba — 16.40-17 Grieg: Simfonični ples — 17-18 Pester popolninski glasbeni spored. Sodelujejo: Vaški kvintet, sopranistka Polka Zupanova in Avgust Sianko (harmonika) — 18-18.15 Kulturna oddaja za mladino in pionirje — 18.15-18.30 Sovjetske pesmi in stari ruski zbori — 18.30-18.45 Ženska ura — 18.45-19 Valčki za simf. orkester — 19-19.15 Napoved časa in vesti — 19.15-19.30 Kulturni pregled — 19.30-22.35 Borodin: »Knez Igor«, opera v 4 dejanjih. Dirigent: dr. Danilo Svava (Prenos iz Opere) — 22.35-23 Najnovejše vesti.

DNEVNI SPORED ZA PONEDELJEK 3. XII. 1945

6.30-6.45 Sovjetske koračnice — 6.45-7 Valčki — 7-7.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda — 7.15-8 Plesni zvoki — 12-12.10 Sovjetske pesmi — 12.10-12.30 Iz ruskih oper — 12.30-12.45 Napoved časa, poročila in pregled sporeda — 12.45-13 Sarate: Španski ples — Suk: Ljubavna pesem — Lalo: Ruska pesem za violo in klavir — Čajkovskij: Melodija v Es-duru — 13-13.30 Orkestralni koncert na ploščah — 13.30-13.45 Napoved časa, objave in pregled sporeda — 13.45-14 Božo Grošelj poje slovenske pesmi ob spremljavi harmonike — 14-14.30 Koncert malega orkestra Radia Ljubljana, dirigent: Uroš Prevorsek — 14.30-14.45 Napoved časa in poročila — 14.45-15 Improvizacije pianista Bojana Adamiča na partizanske pesmi — 15 Polzvedbe — 17-17.15 Sovjetska lahka glasba. Na harmoniko igra Albert Papler — 17.15-17.30 Oddaja za mladino in pionirje — 17.30-17.45 Poljske narodne pesmi poje mezzosopranistka Vida Rudolf-Brezgajeva, pri klavirju Dana Peruškova — 17.45-18.20 Lalo: Suita za orkester in druge skladbe — 18.20-18.30 Partizanske koračnice — 18.30-18.45 Oddaja za telesno vzgojo: O sovjetskem plavalnem sportu — 18.45-19 Slovenske pesmi na ploščah — 19-19.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda — 19.15-19.30 Ruske balade — 19.30-19.45 Ljudska univerza Radia Ljubljana — 19.45-20 Koncert violončelista prof. Cende Sedlbauerja, pri klavirju Bojan Adamič — 20-21 Proslava Prošernovega rojstva. Govori prof. France Kidrič, recitirajo člani Narodnega gledališča v Ljubljani — 21-21.15 Pesmi na Prošernovo besedilo — 21.15-21.30 Koncert violinista Alberta Dermela, pri klavirju Pavel Sivic — 21.30-21.45 Klavirski koncert pianiste Jadvice Strukelj-Požene: Beethoven: Sonata v D-molu, op. 31, št. 2 — 21.45-22 Pester koncertni spored — 22-22.15 Dnevnik Radia Ljubljana — 22.15-22.40 Večer slovenske vokalne glasbe. Sodelujejo: Slovenski sindikalni kvintet, baritonist Dušan Pertot in pri klavirju Dana Peruškova — 22.40-22.55 Srske narodne pesmi poje Zvonko Saradžić — 22.55-23 Najnovejše vesti.

Ljudska univerza

Odbor osrednje ljudske univerze za okrogno mesto Ljubljana sporoča: V torek 4. decembra ob 8. uri zvečer predava v franciskanski dvorani tov. prof. dr. Hodža Jovo in slece: »Zakaj se staramo in umiramo?« Predavanje bo podano s ektopičnimi slikami.

V ponedeljek, 3. decembra, ob 20. uri bo v Franciskanski dvorani

A K A D E M I J A

ki jo bodo priredili mladinci dijaki guštanjске gimnazije s sledečim sporedom:

1. Pozdrav koroške dijaške mladine.
2. Domovina moja — kvartet.
3. Balada — gosli in klavir.
4. Moj domači kraj.
5. Zakaj sem partizan — petje s harmoniko.
6. Soči — deklamacija v pozdrav primorski mladini.
7. Koroški kotiček: Beseda tov. Doberška, starega koroškega kulturnega delavca. Pesem koroških Slovencev — deklamacija.
8. Gor čez izaro — trio: gosli, kitara, citre.
9. Koroška v slovenski literaturi. V Smihelu pa 'no kajžico' mam — petje s citrami.
10. V Korotan — deklamacija.
11. Tri koroške pesmi.
12. Katjuša, pastir Kostja — prizor.
13. Sarafan — dvospes v klavirjem.
14. Hej Slovani — petje z godbo.
15. Beseda za slovo.

Naj bo ta akademija izraz naše nerazdružne povezanosti z brati Korošci! Naj se dvigne v mogočno manifestacijo za priključitev naše slovenske Koroške k novi Zvezni ljudski republiki Jugoslaviji!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

v LJUBLJANI

Drama

Nedelja, 2. decembra ob 15. uri: Čapek: »Mati«. Izven. — Ob 20. uri: Zupan: »Rojstvo v nevihtu«. Izven. — Ob 15. uri: Nušič: »Pokojnik«. Izven. (Predstava v opernem gledališču).

Torek, 4. decembra ob 20. uri: Molière-Vidmar: »Šola za žene«. Red B.

Sreda, 5. decembra ob 20. uri: Zupan: »Rojstvo v nevihtu«. Red A.

Četrtek, 6. decembra ob 20. uri: Cankar: »Za narodov blagor«. Red C.

Petek, 7. decembra ob 20. uri: Nušič: »Pokojnik«. Izven. — Ob 15. uri: Čapek: »Mati«. Gostovanje v Celju. Mladinska predstava. Cene od 20 din navzdol. — Ob 19.30 uri: Čapek: »Mati«. Gostovanje v Celju. Cene od 30 din navzdol.

Sobota, 8. decembra ob 15. uri: Zupan: »Rojstvo v nevihtu«. Izven. — Ob 20. uri: Skvarkin: »Tuje dete«. Sindikalna gledališka sobota. Red SA.

Nedelja, 9. decembra ob 15. uri: Čapek: »Mati«. Izven. — Ob 20. uri: Cankar »Za narodov blagor«. Izven. Ob 15. uri: Nušič: »Pokojnik«. Izven. Predstava v Operi.

Opera

Nedelja 2. decembra ob 15. uri: Nušič: »Pokojnik«. Izven. Dramska predstava. Ob 20. uri: A. P. Borodin: »Knez Igor«. Izven.

Torek, 4. decembra ob 19.30 uri: A. Dvořak: »Rusalka«. Red D.

Sreda, 5. decembra ob 19.30 uri: A. P. Borodin: »Knez Igor«. Red Sreda.

Četrtek, 6. decembra ob 19.30 uri: B. Smetana: »Prodana nevesta«. Red Četrtek.

Sobota, 8. decembra ob 19.30 uri: A. P. Borodin: »Knez Igor«. Izven.

Nedelja, 9. decembra ob 15. uri: Nušič: »Pokojnik«. Izven. Dramska predstava. Ob